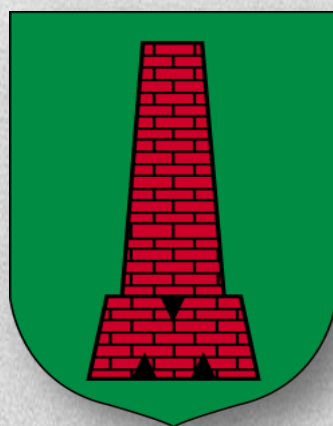
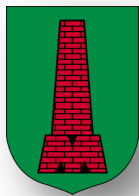

Strategia Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2015 - 2022

Gmina Mokrsko

Strategia rozwoju jest jednym z najważniejszych dokumentów samorządu gminnego. Jest istotna dla jego prawidłowego funkcjonowania. Identyfikuje stan i problemy rozwoju gminy. Pozwala podkreślić wszystkie jej atuty, ale wskazuje również słabe strony i wyznacza obszary, na których należy się skoncentrować. Określa długoterminowe cele i zadania strategiczne. Opiera się na endogenicznych zasobach i potencjale gminy.

Gmina Mokrsko to miejsce niezwykle, posiadające niewątpliwe walory przyrodnicze i kulturowe. Ale jej prawdziwą siłą są mieszkańcy. To tutaj żyją ludzie aktywni i chętni do współpracy, którym drogą jest wspólne dobro. Aby mieć wpływ na to, co się dzieje w gminie, zrzeszają się w organizacjach pozarządowych lub tworzą grupy nieformalne. Ich głos jest dla nas ważny. To oni dostrzegają problemy często niewidoczne zza biurka. Zauważają atuty, ale także słabości swojej małej ojczyzny, co pomaga organom gminy skupić się na tym, co najważniejsze z punktu widzenia jej zrównoważonego rozwoju.

Dlatego też niniejszy dokument powstawał metodą partycypacyjną, opartą na współpracy przedstawicieli urzędu gminy, gminnych jednostek organizacyjnych oraz organizacji pozarządowych, którzy weszli w skład Międzysektorowego Zespołu Roboczego. Dzięki temu poznaliśmy różne opinie na temat funkcjonowania gminy oraz propozycje zmian. Nad całością czuwał ekspert zewnętrzny, który koordynował pracę zespołu. W strategii starano się uwzględnić potrzeby wszystkich grup mieszkańców, stąd też wyznaczono kilka kierunków przyszłych działań. Skupiono się ponadto na współpracy partnerów, publicznych i prywatnych, nie tylko tych lokalnych. To dzięki nawiązaniu partnerstw możemy skuteczniej realizować zadania. Ważne jest dla nas włączanie społeczeństwa w proces rozwoju, a tym samym w dążenie do poprawy jakości życia i wzrostu zadowolenia z zamieszkiwania na tym terenie.

Strategia stanowi niejako charakterystykę naszej gminy, z jej mocnymi i słabymi stronami. Będzie ona podstawą do opracowywania szczegółowych projektów, a później do aplikowania i pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Pomoże ponadto w koordynacji działań zmierzających do osiągnięcia pożądanego efektów. Jest dokumentem nie tylko wójta gminy i pracowników urzędu, ale przede wszystkim mieszkańców, których to dobro jest dla każdego samorządu priorytetem. To rozwój gminy powinien być zatem naszym wspólnym celem nadrzędnym.

Wójt Gminy Mokrsko

Tomasz Kącki

Zespół opracowujący Strategię Rozwoju Gminy Mokrsko

Międzysektorowy Zespół Roboczy:

Małgorzata Stanek – Sekretarz Gminy Mokrsko

Beata Marczak – Kierownik Referatu Zamówień, Funduszy, Inwestycji i Spraw Społecznych w Urzędzie Gminy Mokrsko

Mariola Cichla – Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego w Mokrsku

Krzysztof Hull – Dyrektor Zespołu Szkół i Przedszkola w Mokrsku

Mieczysława Wiktorek – Zastępca Dyrektora Zespołu Szkół i Przedszkola w Mokrsku

Grzegorz Majtyka – Przewodniczący Rady Gminy Mokrsko w latach 2010 - 2014

Renata Cieślak – Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Mokrsku

Kamil Piekarski – Inspektor ds. inwestycji w Urzędzie Gminy Mokrsko

Arkadiusz Gmur – Inspektor ds. planowania przestrzennego i gospodarki komunalnej w Urzędzie Gminy Mokrsko

Agnieszka Klatka – Pracownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mokrsku

Sylwia Piekarek – Inspektor ds. księgowości podatkowej w Urzędzie Gminy Mokrsko

Arkadiusz Piśniak – Przedstawiciel Międzygminnego Szkolnego Towarzystwa Sportowego MOGRE

Elżbieta Wyrembak – Przedstawiciel Klubu Zawsze Młodzi i Aktywni

Paulina Kubowicz – Przedstawiciel Stowarzyszenia Nasz Ożarów

Katarzyna Matys – Przedstawiciel Stowarzyszenia Nasz Ożarów

Ekspert zewnętrzny:

mgr Ewa Boryczka

Opracowanie:

Natalia Zwierz

Spis treści

I. Strategiczna charakterystyka Gminy Mokrsko	4
1. Środowisko przyrodnicze i przestrzeń Gminy Mokrsko.....	4
2. Gospodarka i rynek pracy Gminy Mokrsko.....	5
3. Społeczeństwo i jakość życia w Gminie Mokrsko	7
4. Ocena sytuacji finansowej Gminy Mokrsko.....	9
II. Strategiczne zasoby i uwarunkowania rozwoju Gminy Mokrsko – analiza SWOT	11
III. Wizja i misja rozwoju Gminy Mokrsko.....	15
IV. Strategiczne i operacyjne cele rozwoju Gminy Mokrsko	16
V. Zadania strategiczne Gminy Mokrsko.....	18
VI. Zintegrowane projekty Powiatu Wieluńskiego współrealizowane przez Gminę Mokrsko	32
VII. System monitoringu strategii Gminy Mokrsko	37
VIII. Zbieżność strategii z dokumentami wyższego rzędu	44
Spis tabel	51
Załącznik – Diagnoza Gminy Mokrsko.....	52

I. Strategiczna charakterystyka Gminy Mokrsko

1. Środowisko przyrodnicze i przestrzeń Gminy Mokrsko

Gmina Mokrsko jest jedną z 10 gmin powiatu wieluńskiego, położoną w południowo – zachodniej części województwa łódzkiego, o powierzchni 7768 ha. Strukturę administracyjną gminy tworzy 12 sołectw: Brzeziny, Chotów, Jasna Góra, Komorniki, Krzyworzeka I, Krzyworzeka II, Mątewki, Mokrsko I, Mokrsko II, Motyl - Lipie, Ożarów oraz Słupsko. Liczba ludności w 2013 roku wynosiła 5422 osoby, a średnia gęstość zaludnienia 70 osób/km².

Gmina posiada cenne walory przyrodniczo – krajobrazowe, występujące głównie w południowej części gminy. Walory te związane są przede wszystkim z dużymi powierzchniami leśnymi i zróżnicowaną rzeźbą terenu. Obszary prawnie chronione w 2012 r. stanowiły 8,1% powierzchni gminy Mokrsko. Ze względu na ważną rolę w krajobrazie objęte zostały ochroną w formie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego „Wzgórza Ożarowskie” o powierzchni 628,3 ha położonego w całości na terenie gminy. Mokrsko jest ponadto jedną z 7 gmin, na obszarze których znajduje się chroniony obszar Doliny Rzeki Proсны. Na terenie gminy Mokrsko (okolice Ożarowa i Motyl Żelazna) zajmuje on ok. 1279 ha.

Całkowita powierzchnia lasów na terenie gminy wynosiła w 2013 r. 1456 ha, co stanowiło 18,7% ogólnej jej powierzchni. Jest to lesistość niższa od średniej dla powiatu wieluńskiego (24,5%). 11,5% obszaru gminy stanowiły w 2013 r. lasy państwowe (895 ha). Natomiast powierzchnia lasów prywatnych wyniosła 561 ha (38,5% całkowitej powierzchni lasów). Wysoki udział gruntów bezleśnych w gminie i ukształtowanie powierzchni (równinne, urozmaicone miejscami łagodnymi grzbietami o stokach o ekspozycji południowej) mogą sprzyjać rozwojowi elektrowni słonecznych.

Gmina Mokrsko leży całkowicie w dorzeczu Warty. Wody powierzchniowe na terenie gminy to rzeka Ożarka, kanał Kopydłów – Krzyworzeka i kanał Skomlin – Toplin oraz rowy melioracyjne, stawy i oczka wodne. Mogą one stanowić lokalne zagrożenie powodziowe wynikające głównie z rzeźby terenu (wysokości od 186 do 264 m n.p.m, chłonności gruntu, jego ukształtowania).

Gmina należy do ubogich w złoża surowców energetycznych. Na jej obszarze występują złoża surowców ilastych (iłów jurajskich i iłów doggerskich), wykorzystywanych do ceramiki budowlanej. Na jej terenie występują ponadto piaski i żwiry. A w XIX i na początku XX w. wydobywano niskoprocentowe rudy żelaza.

Gmina Mokrsko reprezentuje typ rolniczy. W czerwcu 2014 r. udział użytków rolnych stanowił 76,37% gruntów, a lasów i gruntów leśnych 19,33%. Na gruntach o wyższych klasach bonitacyjnych wykształcił się typ orny o wysokim udziale gruntów ornycy.

Podstawę planowania przestrzennego gminy stanowi Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mokrsko z 2010 r. Politykę przestrzenną określa także Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego przyjęty uchwałą Rady Gminy z 18 grudnia 2003 r. Gmina została objęta planem miejscowym w całości. W ciągu ostatnich lat wydano dużą liczbę pozwoleń na budowę, co wiąże się ze zmianami użytkowania gruntów. Obniżył się zatem udział użytków rolnych w gruntach ogółem.

Gmina wyróżnia się wewnętrznym zróżnicowaniem przestrzennym. Południową część obszaru zajmują kompleksy leśne porastające gleby mało korzystne dla rozwoju rolnictwa, tereny podmokłe oraz bagniste. Charakteryzuje ją również urozmaicona rzeźba terenu oraz koncentracja form ochrony przyrody. Szczególnie atrakcyjną pod względem krajobrazu miejscowością jest Ożarów. Cechy te predestynują południową część gminy do rozwoju funkcji turystycznej, wypoczynkowej i rekreacyjnej.

Północny obszar gminy cechuje się natomiast mniej atrakcyjnym i urozmaiconym ukształtowaniem powierzchni, a także mniejszym stopniem zalesienia, co wraz z występowaniem lepszych gleb wpływa na rolnicze użytkowanie gruntów.

2. Gospodarka i rynek pracy Gminy Mokrsko

Podregion sieradzki¹, którego część stanowi gmina Mokrsko, notuje najniższy w województwie łódzkim produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca. W 2011 r. wyniósł on 26243 zł, wobec średniej dla województwa 36750 zł. W latach 2008 – 2011 podregion zanotował najniższy poziom wzrostu produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca. Wskaźnik ten wzrósł jedynie o 8,2% wobec 13,5% wzrostu w województwie łódzkim oraz 30% w podregionie piotrkowskim.

Niekorzystnie przedstawia się aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw w powiecie wieluńskim, a więc również w gminie Mokrsko². W latach 2008 – 2011 w powiecie zanotowano 37% spadek poziomu nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca, przy średnim spadku dla całego województwa 20,3%. Natomiast pod względem produkcji sprzedanej przemysłu³ powiat zajmuje bardzo dobrą pozycję wśród powiatów podregionu sieradzkiego.

Powiat wieluński cechuje jeden z najniższych w województwie poziomów wynagrodzeń mieszkańców. W 2012 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiecie wynosiło 2778,75 zł wobec średniej w województwie 3383,30 zł. W latach 2008 – 2012 tempo wzrostu wynagrodzeń wyniosło 22,1% wobec średniej wojewódzkiej 23,5%. W konsekwencji powiat w 2012 r. znajdował się w grupie powiatów, w których poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia był niższy od średniej krajowej.

Porównując podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2013 r. w gminach powiatu wieluńskiego, gmina Mokrsko notuje najmniejszą ich liczbę. W 2013 r. w REGON na 10 tys. mieszkańców zarejestrowane były 533 podmioty gospodarcze. Wskaźnik ten jest też niższy niż średnia w powiecie (844) i w województwie (947). Gmina zanotowała jednak najwyższe tempo wzrostu. W porównaniu z rokiem 2009 liczba podmiotów wzrosła o 17,9%, wobec 5,9% w powiecie i 9,1% w województwie. W latach 2010 – 2012 niekorzystnie kształtowała się sytuacja z nowymi podmiotami. Liczba jednostek nowo zarejestrowanych na 10 tys. mieszkańców w tym czasie spadała. Natomiast w 2013 r. wzrosła o 56,4% względem roku poprzedniego.

W gminie spada liczba podmiotów prowadzących działalność w zakresie rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa oraz przemysłu i budownictwa, choć ta ostatnia nie jest znaczna (z 29,8% w 2009 r. do 29,1% w 2013 r.). Możliwe jest natomiast wskazanie potencjalnych obszarów specjalizacji gospodarczej w gminie. W 2013 r. dwie sekcje polskiej klasyfikacji działalności (kultura, rozrywka i rekreacja oraz administracja publiczna, obrona narodowa i obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) zanotowały najwyższy poziom współczynnika. W sektorze kultury, rozrywki i rekreacji działało 14 podmiotów, o połowę więcej niż w roku wcześniejszym. Natomiast od 2009 r. widoczna jest specjalizacja związana z funkcjonowaniem w gminie dużej liczby podmiotów związanych z sektorem publicznym (m.in. administracja publiczna). Jego dominacja stanowi jednak sytuację niekorzystną. Ważną rolę w gospodarce gminy odgrywają zakorzenione już w niej podmioty. Najbardziej rozpoznawalnym przedsiębiorstwem są Zakłady Przetwórstwa Mięsnego Henryk Kania S.A., którego aktywność wykracza poza rynek lokalny.

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2012 liczba osób pracujących przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosiła w gminie 10,9. Wartość ta spada od 2009 r. i jest zdecydowanie niższa niż średnia w powiecie (27,8) i województwie (35,0). Oznacza to może m.in., że w gminie dużą grupę stanowią osoby wyłączone czasowo lub trwale z rynku pracy, albo dużą grupę w tej kategorii wiekowej stanowią osoby, które opuściły gminę i pracują m.in. poza

¹ Ze względu na brak danych dotyczących produktu krajowego brutto na poziomie gmin i powiatów, dane dotyczą większej jednostki podziału statystycznego Polski, jaką jest podregion (poziom NTS 3 wg nomenklatury obowiązującej dla całego terytorium Unii Europejskiej).

² Ze względu na brak danych na poziomie gmin, dane dotyczą powiatu wieluńskiego.

³ Produkcja sprzedana przemysłu ogółem (podmioty o liczbie pracujących > 9) wg PKD 2007.

granicami kraju. Świadczyć to może również o bardzo małej aktywności ekonomicznej mieszkańców gminy w porównaniu z mieszkańcami powiatu i województwa.

W 2013 r. gmina Mokrsko cechowała się najniższym poziomem bezrobocia⁴ wśród gmin powiatu wieluńskiego (7,3%). Jest to także wartość niższa niż średnia dla powiatu (8,9%) i województwa (9,7%). Od 2006 r. wzrastał poziom bezrobocia w gminie, do czego w istotny sposób przyczyniło się ogólne pogorszenie się koniunktury gospodarczej w kraju i za granicą. Dopiero w 2013 r. nastąpił jego spadek w porównaniu z rokiem poprzednim (7,9% w 2012 r.). Gminę cechuje niekorzystna sytuacja długotrwałego bezrobocia. Procentowy udział długotrwałe bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem systematycznie wzrasta od 2009 r., co jest niepokojącym zjawiskiem. W 2013 r. udział osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok wyniósł aż 56,8%, co jest porównywalne ze średnią w powiecie i województwie. Dla porównania w 2009 r. wartość ta wynosiła 36,5%.

Oceniając warunki glebowe gminy Mokrsko, należy stwierdzić, że gmina posiada dzięki dominacji dobrych i bardzo dobrych gleb bardzo korzystne warunki do intensywnej gospodarki rolnej. Dzięki temu jednym z potencjalnych kierunków specjalizacji gospodarczej może być także nowoczesne rolnictwo.

Na terenie gminy Mokrsko prowadzona jest produkcja roślinna i zwierzęca. W zakresie specjalizacji rolniczych wskazać należy przede wszystkim:

- a) produkcję trzody chlewnej (największym producentem na terenie gminy jest Sebastian Kania),
- b) ukierunkowanie gospodarstw na sprzedaż zbóż, a także w mniejszym stopniu:
- c) uprawę ziemniaków, ukierunkowaną na rynki zbytu przede wszystkim w województwie śląskim,
- d) produkcję sadzonek roślin jagodowych (maliny, truskawki) oraz drzew i krzewów owocowych i ozdobnych,
- e) uprawę warzyw i owoców,
- f) produkcję mleka.

Dane z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. wskazują, że gmina wyróżnia się pod względem pogłowia trzody chlewnej i w tej dziedzinie gospodarki przoduje w powiecie. Wyłania się zatem potencjalna specjalizacja w tym kierunku.

Gmina Mokrsko jest jedną z zasobniejszych gmin ziemi wieluńskiej pod względem ilości i jakości obiektów zabytkowych. Na jej terenie zachowały się stare budowle sakralne oraz zespoły dworsko – parkowe. Do rejestru zabytków wpisano 5 obiektów sakralnych (kościół w Chotowie, Komornikach, Krzyworzece, Mokrsku oraz dzwonnica w Krzyworzece), dwór szlachecki wraz z parkiem w Ożarowie i 2 wiatraki – w Kocilewie i Mokrsku, przy czym ostatni uległ zniszczeniu. Na terenie gminy znajduje się wiele terenów atrakcyjnych turystycznie. Rzeźba powierzchni jest urozmaicona, środowisko przyrodnicze zachowało wciąż duży stopień naturalności. Występują tu ciekawe zbiorowiska roślinne i atrakcyjne zbiorniki wodne. Szczególnie atrakcyjne są takie miejscowości jak: Ożarów i Orzechowiec graniczące z dużym kompleksem leśnym oraz Motyl i Lipie otoczone terenami leśnymi. Przez teren gminy wiodą dwa oznakowane szlaki rowerowe dla turystów (oznakowane kodami: EWI 4 oraz EWI 1) oraz odcinek Łódzkiego Szlaku Konnego. Jedną z kluczowych barier rozwoju turystyki w gminie Mokrsko stanowi brak rozbudowanej bazy noclegowej oraz gastronomicznej. W 2013 r. odnotowano zaledwie 1 obiekt agroturystyczny położony w Ożarowie, jednak bez miejsc noclegowych, co uniemożliwia wykorzystanie istniejącego potencjału turystycznego gminy. Zasobność w obiekty zabytkowe oraz atrakcyjne tereny mogą przyczynić się do rozwoju agroturystyki i turystyki aktywnej. Wyzwaniem w zakresie poprawy atrakcyjności gminy pozostaje zatem stworzenie bazy noclegowej i gastronomicznej, a także podjęcie działań na rzecz promocji miejsc atrakcyjnych turystycznie.

⁴ Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym; wg: stat.gov.pl, GUS 2014.

3. Społeczeństwo i jakość życia w Gminie Mokrsko

W 2013 r. gminę Mokrsko zamieszkiwały 5422 osoby. Od 2002 tendencja spadkowa właściwie cały czas się utrzymuje. Wyjątek stanowił rok 2009, gdzie zanotowano niewielki wzrost liczby ludności. Warto jednak zauważyć, że gmina Mokrsko, jako jedyna w powiecie wieluńskim, charakteryzowała się w 2013 r. dodatnim współczynnikiem przyrostu naturalnego (3,2%, co stanowi ponad pięciokrotny wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim) przy ujemnej średniej w powiecie (-1,5%) i w województwie (-3,5%). Od 2002 r. w gminie utrzymuje się jednak wysoki poziom obciążenia demograficznego. W 2013 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 63,3 osób w wieku pozaprodukcyjnym. Jest to wskaźnik wyższy niż średnia w powiecie (60,5) i w województwie (60,2). Wśród mieszkańców przeważała ludność w wieku produkcyjnym. Natomiast saldo migracji od 2010 jest ujemne, co spowodowane jest systematycznym odpływem mieszkańców gminy. Wartość wskaźnika pozostaje jednak na podobnym poziomie jak dane dla całego powiatu wieluńskiego. Problem stanowi więc wysoki poziom obciążenia demograficznego oraz odpływ mieszkańców do większych ośrodków miejskich i za granicę.

Gmina cechuje się dobrym dostępem do przedszkoli i szkół podstawowych. W czerwcu 2014 r. na terenie gminy funkcjonowały 4 przedszkola (w Mokrsku, Krzyworzece, Komornikach i Ożarowie) i 1 oddział przedszkolny (w Chotowie), 5 szkół podstawowych oraz 1 gimnazjum (w Mokrsku). Porównując gminy powiatu wieluńskiego, gmina Mokrsko cechowała się w 2012 r. bardzo dobrą dostępnością przedszkoli na 1000 osób w wieku przedprodukcyjnym (3,7). Część przedszkoli oferuje jednak opiekę w niedostatecznym wymiarze godzin, co może wpływać negatywnie na postrzeganie ich oferty. Obecnie jednak na terenie gminy 4 przedszkola funkcjonują w 9-godzinnym wymiarze. Największy problem stanowi natomiast brak żłobków na terenie gminy.

Wyzwaniem jest ponadto utrzymanie wszystkich szkół podstawowych i redukcja kosztów ich funkcjonowania oraz zatrzymanie uczniów wybierających wieluńskie szkoły gimnazjalne. Gmina wyróżniała się także dobrą dostępnością do szkół podstawowych (4,6), które pomimo niżu demograficznego potrafiły ustrzec się likwidacji. Problem stanowią jednak wysokie koszty funkcjonowania małych placówek, co w najbliższym czasie może stać się przyczyną reorganizacji oświaty na terenie gminy. Gmina charakteryzowała się jednak najmniejszą w powiecie dostępnością szkół gimnazjalnych. W 2012 r. poziom wskaźnika wynosił 0,9 na 1000 osób w wieku przedprodukcyjnym.

Udział w wyborach samorządowych pokazuje zaangażowanie mieszkańców w życie gminy. W wyborach w 2010 r. ponad połowa (57,25%) mieszkańców gminy Mokrsko wzięła udział w głosowaniu, co jest wynikiem wyższym niż średnia dla kraju (47,3%), ale niższym niż średnia dla powiatu (58,7%).

Pozytywnie natomiast ocenić należy wysoką aktywność mieszkańców, zrzeszających się w organizacjach pozarządowych oraz działających w grupach nieformalnych. Wpływa to pozytywnie na budowanie tożsamości lokalnej, także wśród młodszych mieszkańców gminy. Na terenie gminy Mokrsko działa 20 organizacji pozarządowych⁵. Są to przede wszystkim ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe, ale również stowarzyszenia społeczno – kulturalne. Wg danych GUS w 2012 r. w gminie Mokrsko na 10 tys. mieszkańców przypadały 24 organizacje. Jest to wynik niższy niż średnia dla powiatu i województwa (po 29 organizacji). Od 2005 r. liczba ta jednak wzrosła z 17 do 24, co świadczy o aktywności mieszkańców i potrzebie działania na rzecz małej ojczyzny. Podkreślić należy, że w gminie działa bardzo dużo tematycznych organizacji, które nie formalizują swojego działania. Są to śpiewacze zespoły ludowe, orkiestra dęta oraz koła zainteresowań.

Funkcję domu kultury pełni Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku wraz z 3 filiami: w Krzyworzece, Komornikach i Ożarowie. Jej działalność jest dobrze postrzegana przez mieszkańców. 78,9% mieszkańców zwraca jednak uwagę na słabą ofertę kulturalną i rozrywkową

⁵ Stan na 28 lipca 2014 r.

skierowaną do osób dorosłych. Na jedną gminną placówkę w obszarze kultury w 2012 r. przypadały 1344 osoby, co jest najlepszym wynikiem w powiecie. W 2012 r. w GBP w Mokrsku i w jej filiach zapisanych było 1288 czytelników. Wartość wypożyczonych woluminów na 1 czytelnika wyniosła 21,7, co plasuje gminę na 3. miejscu w powiecie. Wskaźnik ten zdecydowanie przewyższył średnią w powiecie (17,6) i w województwie (20,3). Biblioteka sprawuje ponadto nadzór nad trzema świetlicami wiejskimi na terenie gminy: w Chotowie, Komornikach i Słupsku, które oferują zajęcia popołudniowe trzy razy w tygodniu skierowane przede wszystkim do dzieci i młodzieży. Pod jej opieką znajdują się także śpiewacze zespoły ludowe, orkiestra dęta oraz koła zainteresowań. W 2013 r. odnotowano 117 członków zespołów folklorystycznych (ludowych, pieśni i tańca, kapel), co plasuje gminę na 1. miejscu w powiecie.

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2012 r. w gminie funkcjonowało 6 klubów sportowych, w których łącznie działało 300 członków. Jedynie gmina Wieluń mogła się pochwalić wyższym wskaźnikiem (12 klubów, 539 członków). Na terenie gminy Mokrsko działają przede wszystkim sekcje piłki nożnej. Zespoły piłkarskie prowadzą rozgrywki na poziomie klasy A i B. Gmina dysponuje dobrze rozbudowaną i dostępną bazą sportową o charakterze podstawowym. Problemem jest jednak brak profesjonalnej bazy. Jak podkreślają mieszkańcy, istniejące obiekty sportowo - rekreacyjne nie zaspokajają ich potrzeb w tym zakresie.

Mieszkańcy gminy dobrze oceniają dostęp do lekarzy pierwszego kontaktu. Wskazują jednak na niską dostępność w zakresie lekarzy specjalistów. Na terenie gminy funkcjonują 3 ośrodki zdrowia: w Mokrsku, Ożarowie i w Krzyworzecze. Gmina charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem dostępności do zakładów opieki zdrowotnej, wynoszącym w 2013 r. 6 placówek na 10 tys. mieszkańców. Jest to jeden z wyższych wskaźników wśród gmin powiatu wieluńskiego, wyższy od średniej dla powiatu (5). Mieszkańcy zauważają jednak problem z dostępem do specjalistycznych świadczeń medycznych. W 2013 r. w gminie działały 2 punkty apteczne, co stanowi najwyższą wartość w powiecie.

Istniejąca sieć dróg powiatowych i gminnych pozwala na sprawne komunikowanie się wewnątrz gminy, a także ze stolicą powiatu i ważnymi drogami krajowymi. Położenie komunikacyjne gminy Mokrsko względem większych polskich miast jest korzystne. Infrastrukturę komunikacyjną należy określić jako dobrze rozwiniętą. Gęsta sieć dróg gminnych i powiatowych oraz droga krajowa sprawiają, że gmina Mokrsko charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Poprawy wymaga jednak stan techniczny dróg.

W gminie Mokrsko notuje się intensywną rozbudowę sieci gazowej wysokiego i średniego ciśnienia. Długość sieci gazowej wysokiego ciśnienia w gminie wynosi obecnie 13 697 mb, co stanowi 74,24% długości sieci w powiecie, a średniego ciśnienia 456 mb (15,54% ogólnej długości sieci na terenie powiatu wieluńskiego). Wraz z rozbudową sieci następuje sukcesywny przyrost długości przyłączy do instalacji.

Pozytywnie należy ocenić infrastrukturę elektroenergetyczną. W tym przypadku istotna jest lokalizacja w pobliżu obszarów występowania głównych surowców energetycznych i produkcji energii elektrycznej. Uzupełnienia wymaga natomiast infrastruktura służąca pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych (np. fotowoltaika, pompy ciepła).

Sieć wodociągowa w gminie jest dobrze rozwinięta. Wszystkie miejscowości są w nią wyposażone. Na terenie gminy funkcjonują dwa ujęcia wody: w Ożarowie i w Mokrsku oraz zbiornik wyrównawczy w Brzezinach, które zaopatrują w wodę także gospodarstwa z gmin ościennych. Pomimo niemal całkowitego wyposażenia gminy w sieć wodociągową, w 2012 r. korzystało z niej jedynie 87,8% mieszkańców. Od 2002 r. liczba użytkowników sieci sukcesywnie wzrasta. Jest to jednak wartość niższa niż w powiecie (91,6%) i województwie (89,9%).

Natomiast w sieć kanalizacyjną wyposażone jest Mokrsko. Nie obejmuje ona jednak całej miejscowości. W 2014 r. została także oddana do użytku sieć kanalizacyjna w południowej części Krzyworzeczki (10,55 km). Wybudowane zostaną ponadto 2 przepompownie i tłocznia ścieków. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wzrosła w gminie z 4,2 km w 2005 r. do 15 km w 2012 r., co

uplasowało gminę na 4. pozycji wśród gmin powiatu wieluńskiego. Na obszarze gminy w 2012 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 27,7% mieszkańców, wobec 4,3% w 2002 r. W ciągu ostatnich 10 lat wartość ta sukcesywnie wzrastała. Jest jednak nadal niższa niż w powiecie wieluńskim (44%) i w województwie łódzkim (60,4%). Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni mechaniczno – biologicznej o mocy przerobowej 522 m³/doba⁶. Uzupelnienie sieci kanalizacji w gminie stanowią przydomowe oczyszczalnie ścieków. W ciągu ostatnich 5 lat (2008 – 2013) ich liczba wyraźnie wzrosła, z 6 do 96 sztuk. Porównując długość sieci wodociągowej z długością sieci kanalizacji sanitarnej, należy stwierdzić, iż istnieje znaczna dysproporcja w ich długościach. Świadczy to o pilnych potrzebach budowy i rozbudowy systemów kanalizacyjnych w gminie. Negatywne znaczenie dla rozwoju gminy ma niedostateczny rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i dostęp do oczyszczalni ścieków. Wyposażenie gminy Mokrsko w infrastrukturę gospodarki ściekowej uległo poprawie. Nadal jednak jest niewystarczające. Konieczna jest budowa i rozbudowa systemów kanalizacyjnych w gminie. Alternatywnym rozwiązaniem jest też budowa indywidualnych oczyszczalni przydomowych.

Od 2010 r. zaobserwować można niekorzystny wzrost ilości odpadów z gospodarstw domowych wytworzonych przez 1 mieszkańca gminy. W porównaniu z rokiem 2009 wartość wzrosła niemal o 100%, co jest związane z likwidacją dzikich wysypisk. Wskaźnik ten jest jednak mniejszy niż dla całego powiatu (86,7 kg) i dla województwa (144,6 kg) dla 2012 r. Od 1 lipca 2013 r. obowiązuje nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi, który umożliwia wybór pomiędzy segregowaniem i niesegregowaniem odpadów przez mieszkańców. 21 mieszkańców nie zadeklarowało segregacji odpadów, co stanowi jedynie 0,5% wszystkich mieszkańców składających deklarację. W 2009 r. zostało zamknięte składowisko odpadów w Mokrsku. Od 2013 r. odbiorem odpadów od mieszkańców zajmuje się firma EKO – REGION z Bełchatowa. Dzięki nowemu systemowi gospodarowania odpadami dzikie wysypiska śmieci nie stanowią już istotnego problemu.

4. Ocena sytuacji finansowej Gminy Mokrsko

Dynamika dochodów budżetu gminy Mokrsko w latach 2002 - 2011 charakteryzowała się tendencją wzrostową. Spadek nastąpił dopiero w 2012 r. (o 7,9% w porównaniu z rokiem wcześniejszym). Wskaźnik dochodów w przeliczeniu na mieszkańca, świadczący o zamożności gminy, kształtuje się na dobrym poziomie w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu wieluńskiego. W powiecie wyższy wskaźnik zanotowały jedynie gminy: Ostrówek i Czarnożyły. W 2012 r. dochód budżetu na 1 mieszkańca wyniósł 3215,08 zł. Gminę charakteryzowała wartość niższa, choć zbliżona do średniej dla wszystkich gmin w województwie łódzkim (3390,24 zł, bez miast na prawach powiatu).

Tendencją wzrostową w latach 2002 - 2012 charakteryzowały się także dochody własne gminy na 1 mieszkańca. Nieznaczny spadek nastąpił jedynie w 2011 r. Od 2002 r. wartość ta wzrosła o 539,75 zł (tj.147,4%). Pomimo wzrostu wartości dochodów własnych na mieszkańca, udział dochodów własnych w dochodach gminy ogółem w 2012 r. wyniósł zaledwie 28,2%, co znacznie odbiega od średniej dla wszystkich gmin w województwie (49,5%) i stawia gminę na przeciętnej pozycji w powiecie. W gminie Mokrsko w latach 2002 – 2012 nie zauważa się ponadto stałej tendencji świadczącej o wzroście udziału dochodów własnych w dochodach ogółem. Wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem świadczy o słabości budżetu i dużej zależności gminy od pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych. Jest to jednak cecha charakterystyczna także dla pozostałych gmin powiatu wieluńskiego, z wyjątkiem gminy Wieluń.

W ciągu ostatnich 8 lat wzrosły natomiast dochody podatkowe (ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw) na mieszkańca. W 2012 r. wartość ta zwiększyła się o 44,3% w porównaniu z rokiem 2005. Nieznaczne spadki zanotowano natomiast w latach 2010 – 2011. Wyższym wskaźnikiem w 2012 r. cechowały się gminy: Wieluń, Ostrówek, Konopnica i Osjaków.

⁶ W 2013 r. zmodernizowano oczyszczalnię. Średnia dobowa przepustowość została zwiększona z 260 m³ do 522 m³. Obecnie działają dwa ciągi technologiczne. Pracę przepompowni monitoruje system Hydronet,

Wartości te jednak (z wyjątkiem gminy Wieluń) bardzo mocno odbiegają od średniej dla gmin w województwie łódzkim. Różnica wynosi aż przeszło 250 zł na 1 mieszkańca.

Wysoki wskaźnik uzyskały wydatki gminy w 2012 r. W porównaniu do 2007 r. nastąpił wzrost o 80,1%. Wydatki gminy w latach 2007 - 2011 wzrastały i dopiero rok 2012 przyniósł spadek w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Gmina Mokrsko jest jednak jedną z trzech gmin powiatu wieluńskiego o najwyższym wskaźniku wydatków. W 2012 r. wygenerowała najwyższy w powiecie wskaźnik wydatków budżetu na 1 mieszkańca, przewyższający średnią dla gmin w województwie o 2,7%. Od 2007 r. wartość ta wzrastała, a spadła dopiero w 2012 r.

Pomimo niskich dochodów, gmina wykazuje się wysoką aktywnością inwestycyjną, co potwierdza wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetu gminy ogółem. Utrzymuje się on od 2009 r. na poziomie ponad 20%. W 2012 r. wyniósł 25,6%, plasując gminę na 1. miejscu w powiecie. Od 2010 r. wskaźnik ten przewyższa średnią dla gmin w województwie. Wysoka aktywność inwestycyjna możliwa jest dzięki pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych. W 2012 r. gmina pod względem absorpcji środków unijnych na mieszkańca uplasowała się na 3. pozycji wśród gmin powiatu wieluńskiego.

Gmina w 2012 r. wykazała ujemny wynik budżetowy. Odnotowała jednak nadwyżkę budżetową w wyniku operacyjnym. Ujemna wartość wyniku ukształtowana została przede wszystkim przez wydatki majątkowe, co świadczy o aktywnej polityce inwestycyjnej. Poprawie uległ wynik budżetowy gminy, który w 2013 r. osiągnął wartość dodatnią (1.967.524,52).

Jednak ze względu na ograniczone możliwości dochodowe i wysoki poziom wydatków bieżących w stosunku do dochodów, gmina generuje wysoki poziom zadłużenia. W 2012 r. cechowała się bardzo złą sytuacją, notując jeden z najwyższych w powiecie udziałów zobowiązań w dochodach (65,9%). Wyższy wskaźnik odnotowała jedynie gmina Pątnów (72,5%). W 2013 r. poziom zadłużenia wzrósł do 69,2%. Natomiast w 2014 r. spadł do 45,91%.

Stan gospodarki finansowej gminy Mokrsko w okresie 2007 – 2012 należy ocenić negatywnie, choć dynamika dochodów wykazuje tendencję wzrostową, a wskaźnik dochodów na 1 mieszkańca jest zbliżony do średniej dla gmin w województwie. O słabości budżetu świadczy jednak niski udział dochodów własnych w dochodach ogółem oraz jego zmienny poziom na przestrzeni ostatnich 10 lat. Gmina generuje ponadto wysokie wydatki budżetu. Należy jednak zwrócić uwagę na wysoką aktywność inwestycyjną samorządu oraz zaangażowanie w pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych z Unii Europejskiej.

II. Strategiczne zasoby i uwarunkowania rozwoju Gminy Mokrsko – analiza SWOT

SZANSE	ATUTY	SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA
GOSPODARKA I RYNEK PRACY			
<p>Wzrost popytu na alternatywne źródła energii wynikający z pakietu klimatycznego Unii Europejskiej</p> <p>Dostępność środków na realizację inwestycji w OZE w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej (w Regionalnym Programie Operacyjnym 2020)</p> <p>Bliskość dużych ośrodków miejskich tworzących duży rynek zbytu oraz popytu na usługi turystyczne (Łódź, Wrocław, Opole, Częstochowa)</p> <p>Popyt na polskie produkty rolne na rynkach międzynarodowych</p> <p>Korzystna polityka Unii Europejskiej w zakresie wspierania proekologicznych działań gospodarki - rolnictwo, turystyka (m.in. programy rolno-środowiskowe funduszy Life+)</p> <p>Wzrastająca świadomość i popyt na żywność ekologiczną</p> <p>Oddziaływanie Zagłębia Górniczo-</p>	<p>Dobra jakość gleb oraz istnienie obszarów o wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (ziemniaki, zboża, kukurydza)</p> <p>Sprzyjające warunki do rozwoju OZE (m.in. ogniwa fotowoltaniczne, biomasa, źródła geotermalne)</p> <p>Rozwijająca się specjalizacja produkcji i hodowli zwierzęcej (hodowle trzody chlewnej)</p> <p>Korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego</p> <p>Występowanie zasobów surowców ilastych wykorzystywanych w ceramice budowlanej i związanych z tym podmiotów gospodarczych</p> <p>Stosunkowo wysoka aktywność inwestycyjna gminy w korelacji z niskim poziomem samodzielności finansowej</p> <p>Sprawnie działające instytucje w obszarze usług społecznych</p>	<p>Niski poziom i dynamika rozwoju gospodarczego</p> <p>Niska aktywność gospodarza mieszkańców gminy (mała liczba podmiotów gospodarczych)</p> <p>Niski poziom zamożności mieszkańców (poziom PKB na 1 mieszkańca, dochody mieszkańców)</p> <p>W gminie w strukturze podmiotów zarejestrowanych w REGON dominują podmioty sektora publicznego</p> <p>Duży udział pracujących w usługach o charakterze nierynkowym (administracja, działalność z zakresu kultury, rozrywki i rekreacji)</p> <p>Wysoki poziom wydatków bieżących w stosunku do dochodów</p> <p>Niski poziom aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw na tle innych gmin powiatu wieluńskiego</p> <p>Wysoki poziom zadłużenia gminy</p>	<p>Niekorzystne zmiany środowiskowe, wpływające na wysokość planów i reżim hydrologiczny</p> <p>Polityka rolna utrwalająca niekorzystną strukturę agrarną</p> <p>Postrzeganie województwa łódzkiego jako regionu nieatrakcyjnego turystycznie w skali kraju</p> <p>Duża konkurencja ze strony innych ośrodków w zakresie turystyki (m.in. Jura Krakowsko-Częstochowska)</p> <p>Słabe powiązania komunikacyjne ze stolicą województwa łódzkiego</p> <p>Peryferyjne położenie w strukturze województwa łódzkiego</p>

SZANSE	ATUTY	SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA
<p>Energetycznego Bełchatów-Szczerców-Złoczew – rozwój rynku pracy</p> <p>Gmina Mokrsko znajduje się w turystycznym obszarze funkcjonalnym dolin rzecznych Pilicy, Warty i Bzury – w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 wskazanych jako „obszary strategicznej interwencji wynikające z polityki rozwoju województwa”</p> <p>Wzrost popytu na turystykę weekendową oraz aktywne formy wypoczynku i rekreacji</p> <p>Bliskość budowanej drogi S8 (węzeł Wieluń w miejscowości Walichnowy oraz węzeł Złoczew) wzmacniającej zewnętrzną dostępność komunikacyjną</p> <p>Możliwość wykorzystania środków unijnych w ramach polityki spójności</p> <p>Polityka UE w zakresie gospodarki wodno-ściekowej preferująca zrównoważony rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej</p>	<p>Bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa, w tym szczególnie na obszarach wiejskich (pełne zwodociągowanie gminy)</p> <p>Dobra sieć dróg lokalnych</p> <p>Pełne pokrycie gminy miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego</p> <p>Istniejące wyrobiska pocegielniczne stanowiące potencjał do wykorzystania na cele rekreacyjne</p> <p>Poprawa poziomu mechanizacji rolnictwa</p> <p>Duży potencjał środowiskowo-przyrodniczy do rozwoju turystyki i rekreacji (istnienie obszaru chronionego krajobrazu Dolina Prosnego oraz atrakcyjnego Zespołu Przyrodniczo - Krajobrazowego Wzgórza Ożarówskie)</p> <p>Istnienie obszarów prawnie chronionych na terenie gminy (3 użytki ekologiczne)</p> <p>Różnorodność ukształtowania terenu (równinne, urozmaicone miejscami łagodnymi grzbiecami o stokach o ekspozycji południowej stanowiące potencjał do rozwoju</p>	<p>Niski poziom samodzielności dochodowej gminy</p> <p>Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna i niekorzystne proporcje sieci wodociągowej do kanalizacyjnej</p> <p>Słabo rozwinięta i przestarzała sieć melioracyjna</p> <p>Rozdrobnienie gospodarstw rolnych</p> <p>Brak atrakcyjnych, przygotowanych terenów inwestycyjnych, skutkujący małą liczbą inwestorów zewnętrznych</p> <p>Brak bazy gastronomicznej i noclegowej</p> <p>Słaba jakość dróg (zły stan techniczny)</p> <p>Niski poziom specjalizacji produkcji rolnej (pojawia się specjalizacja upraw ziemniaków, zbóż, kukurydzy)</p> <p>Niedostateczna promocja miejsc atrakcyjnych turystycznie oraz słabe oznakowanie atrakcji i szlaków turystycznych (m.in. brak rozpoznawalnych produktów turystycznych)</p>	

SZANSE	ATUTY	SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA
	<p>turystyki i rekreacji)</p> <p>Rozpoznawalne obiekty zabytkowe jako potencjał dla rozwoju turystyki (m.in. dwór w Ożarowie, dzwonnica w Krzyworzece)</p>	Słabo rozwinięta sieć gazowa	
SPOŁECZEŃSTWO I JAKOŚĆ ŻYCIA			
<p>Wzrost rangi inwestycji w kapitał ludzki i kapitał społeczny na poziomie władz centralnych</p> <p>Wzrost oczekiwań społecznych w zakresie elementów otoczenia kształtujących jakość życia</p>	<p>Wysoki poziom aktywności obywatelskiej i mobilizacji społecznej (udział w wyborach, duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych - w tym szczególnie zespołów folklorystycznych, kół gospodyń wiejskich)</p> <p>Duża skłonność do współpracy organizacji pozarządowych (referenda, LGD)</p> <p>Wysoki poziom tożsamości lokalnej</p> <p>Dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna na poziomie przedszkolnym</p> <p>Duża dostępność szkół podstawowych</p> <p>Dobrze rozwinięta baza społeczno-kulturalna</p> <p>Dobrze rozbudowana i dostępna baza sportowa o charakterze podstawowym</p>	<p>Niekorzystne procesy demograficzne (wysoki poziom obciążenia demograficznego, najkrótsze w kraju przeciętne trwanie życia kobiet i mężczyzn, wysokie wskaźniki umieralności, relatywnie niska liczba osób w wieku produkcyjnym)</p> <p>Słaby stan infrastruktury placówek oświatowych (m.in. słaby stan techniczny obiektów szkół)</p> <p>Słaby stan infrastruktury placówek kulturalnych</p> <p>Zwiększający się poziom dziedzicznej bezradności i obojętności</p> <p>Słaby dostęp do specjalistycznej opieki medycznej</p> <p>Niedostateczna ilość ścieżek rowerowych</p>	<p>Odływ młodych ludzi do większych ośrodków miejskich oraz za granicę jako skutek większej atrakcyjności dużych miast (w zakresie m.in. szkolnictwa wyższego)</p> <p>Niekorzystny system finansowania szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (subwencja oświatowa)</p> <p>Uwarunkowania cywilizacyjne (patologie społeczne)</p>

SZANSE	ATUTY	SŁABOŚCI	ZAGROŻENIA
	Dobra dostępność ośrodków zdrowia (podstawowej opieki)		
PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO			
Istotne znaczenie polityki ochrony środowiska na poziomie unijnym i krajowym	<p>Duże zróżnicowanie przestrzenne składników środowiska geograficznego pozwalające na dywersyfikację gospodarki w skali powiatu i zróżnicowanie funkcjonalne</p> <p>Planowana budowa zbiornika retencyjnego Motyl o pow. 17,0 ha</p> <p>Duży udział użytków rolnych (78-80%) w tym na gruntach o wyższych klasach bonitacyjnych wykształcił się głównie typ orny o wysokim udziale gruntów ornych</p>	<p>Słabo rozwinięta infrastruktura rekreacyjna wzdłuż rzeki Warty</p> <p>Zanieczyszczenie głównych cieków wodnych (Warta, Proсна)</p> <p>Możliwość występowania lokalnych zagrożeń powodziowych w miejscowościach Chotów (w tym Górale), Mokrsko, Ożarów, Komorniki, Krzyworzeka</p>	Niestabilność rozwiązań prawnych i systemowych w zakresie gospodarki odpadami

III. Wizja i misja rozwoju Gminy Mokrsko

Gmina Mokrsko to niewielka gmina w powiecie wieluńskim o bogatych tradycjach i ciekawej historii. To miejsce pełne aktywnych, pamiętających o swych korzeniach i kultywujących miejscową tradycję mieszkańców, którzy potrafią się zintegrować. Gmina ma charakter rolniczy. Dominują tutaj rodzinne gospodarstwa, o długiej tradycji, systematycznie rozwijane, co sprawia, że rolnictwo w gminie staje się wyspecjalizowane i nowoczesne. To ponadto miejsce o cennych walorach przyrodniczo – krajobrazowych, zasobne w zabytki, co sprzyja rozwojowi turystyki aktywnej i rekreacji.

Wizja rozwoju gminy uwzględnia opinię mieszkańców. Wzięto pod uwagę tradycję, ale i potencjał gminy, uwarunkowania wewnętrzne, także jego zdolności konkurencyjne. Określono cechy i procesy, które powinny charakteryzować gminę w przyszłości. Władze odpowiedzialne za realizację polityki rozwoju gminy pragną zjednoczyć mieszkańców, przypominając im o historii i bogatych tradycjach, oraz zbudować miejsce atrakcyjne i przyjazne.

Wizja gminy:

„Gmina Mokrsko – nasza mała ojczyzna, historią sięgająca panowania Piastów. Gmina o wyspecjalizowanym i nowoczesnym rolnictwie, z długimi tradycjami. Pełna aktywnych, przedsiębiorczych i zintegrowanych mieszkańców, sprzyjająca aktywności, rekreacji i turystyce”

Formułując misję gminy, określono cele i podstawowy kierunek jej rozwoju. Dzięki temu osiągnięta zostanie wizja rozwoju gminy. Misja zorientowana jest na zadania związane ze wspieraniem rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego.

Misja gminy:

„Kształtowanie zintegrowanej polityki na rzecz kreowania atrakcyjnej i przedsiębiorczej gminy o dostępnej przestrzeni, przy współdziałaniu aktywnego społeczeństwa”

IV. Strategiczne i operacyjne cele rozwoju Gminy Mokrsko

Wizja rozwoju Gminy Mokrsko:

Gmina Mokrsko – nasza mała ojczyzna, historią sięgająca panowania Piastów. Gmina o wyspecjalizowanym i nowoczesnym rolnictwie, z długimi tradycjami. Pełna aktywnych, przedsiębiorczych i zintegrowanych mieszkańców, sprzyjająca aktywności, rekreacji i turystyce.

Cele strategiczne	I. Atrakcyjna i przedsiębiorcza gmina Mokrsko	II. Aktywne i zintegrowane społeczeństwo gminy Mokrsko	III. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń gminy Mokrsko
Cele operacyjne	1. Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości	1. Rozwój systemu oświaty	1. Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych
Zadania strategiczne	1. 1. Opracowanie i wprowadzenie systemu zachęt i ulg podatkowych dla nowo powstałych podmiotów gospodarczych 1. 2. Wyznaczenie terenów pod działalność gospodarczą 1. 3. Wsparcie dla mieszkańców, przedsiębiorców i rolników w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na przekwalifikowanie, modernizację i powiększanie areалу gospodarstw rolnych	1. 1. Reorganizacja szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego 1. 2. Reorganizacja opieki przedszkolnej 1. 3. Przebudowa i remont istniejących placówek oświatowych 1. 4. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	1. 1. Zagospodarowanie terenów niewykorzystanych, niezagospodarowanych na miejsca rekreacji dla różnych grup wiekowych mieszkańców 1. 2. Rewitalizacja parków wiejskich w miejscowościach Mokrsko i Chotów wraz z budynkami podworskimi 1. 3. Poprawa estetyki wsi i domostw wraz z ich otoczeniem 1. 4. Edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń gminy
	2. Stworzenie warunków do rozwoju specjalizacji produkcji rolnej	2. Aktywizacja i integracja mieszkańców gminy	2. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej
	2. 1. Wspieranie współpracy między rolnikami i producentami 2. 2. Wspieranie rolnictwa ekologicznego 2. 3. Wykreowanie i promocja produktów lokalnych	2. 1. Rozwój organizacji pozarządowych poprzez wzmacnianie współpracy między samorządem a trzecim sektorem 2. 2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej 2. 3. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej dla różnych grup społecznych 2. 4. Zwiększenie aktywności mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym gminy	2. 1. Budowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego wraz z budową oczyszczalni 2. 2. Rozbudowa i przebudowa dróg gminnych 2. 3. Modernizacja sieci melioracyjnej

3. Stworzenie warunków do rozwoju turystyki aktywnej

3. 1. Rozbudowa infrastruktury turystycznej
3. 2. Rozwój agroturystyki w gminie poprzez zorganizowanie cyklu szkoleń dla rolników zainteresowanych prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych
3. 3. Zachęcanie do zagospodarowania wyrobisk pocegielnianych na cele rekreacyjno – sportowe

3. Budowa i termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej

3. 1. Rozbudowa i przebudowa obiektów użyteczności publicznej
3. 2. Budowa kompleksu boisk wielofunkcyjnych
3. 3. Rozwój bazy lokalowej dla kultury
3. 4. Budowa lub przebudowa mieszkań socjalnych

V. Zadania strategiczne Gminy Mokrsko

Cel strategiczny I.: Gospodarka – Atrakcyjna i przedsiębiorcza gmina Mokrsko

Cel operacyjny 1.: Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości

Zadanie strategiczne 1.1.: Opracowanie i wprowadzenie systemu zachęt i ulg podatkowych dla nowo powstałych podmiotów gospodarczych

Gmina Mokrsko cechuje się stosunkowo niewielką liczbą podmiotów gospodarczych, co wynika z niskiej aktywności ekonomicznej mieszkańców gminy oraz z wielu trudności związanych z otwieraniem własnej działalności. A to właśnie małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią niejednokrotnie podstawę zatrudnienia dla mieszkańców gminy. Decydują tym samym o sytuacji społeczno-ekonomicznej nie tylko gospodarstw domowych, ale mają wpływ na sytuację finansową gminy.

Należy zatem stworzyć korzystne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości. Uzasadnione jest opracowanie i wprowadzenie systemu zachęt i ulg podatkowych dla nowo powstałych podmiotów gospodarczych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i w ramach swoich kompetencji. Większa liczba działających podmiotów powoduje wzrost dochodów podatkowych, co wpływa pozytywnie na dochody gminy. By wykorzystać potencjał turystyczny szczególnie południowej części gminy, systemem takim objęte mogą zostać podmioty z branży turystycznej, rekreacyjnej, gastronomicznej. Ważne jest także wsparcie podmiotów chcących oferować usługi w branży noclegowej i gastronomicznej (m.in. poprzez wprowadzenie ulg podatkowych). Istotne jest jednak, by wspierać także pozostałe branże, takie jak choćby przemysł, usługi, branżę budowlaną, dzięki którym zatrudnienie znajdzie większa liczba osób z terenu gminy.

Zadanie strategiczne 1.2.: Wyznaczenie terenów pod działalność gospodarczą

Gmina Mokrsko kojarzona jest przede wszystkim z rolnictwem. Tereny gminy charakteryzują się urozmaiconym ukształtowaniem powierzchni, z których większość użytkowana jest rolniczo. Mniej atrakcyjne rolniczo tereny gminy można przeznaczyć pod działalność inwestycyjną, tworząc atrakcyjną ofertę dla prowadzenia działalności gospodarczej.

Ważne jest, by wyznaczyć tereny pod działalność gospodarczą. Wyznaczona zostanie m.in. strefa przemysłu. Tereny te mogą w przyszłości stanowić podstawę do uzyskania dochodów z działalności pozarolniczej. Zaproponowane zostaną zmiany w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego. Podjęte zostaną ponadto działania promocyjne, których celem będzie przyciągnięcie potencjalnych inwestorów. Działania te przyczynią się do zwiększenia liczby miejsc pracy, poprawy warunków życia mieszkańców, a także wpłyną na poprawę sytuacji budżetowej gminy.

Zadanie strategiczne 1.3.: Wsparcie dla mieszkańców, przedsiębiorców i rolników w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na przekwalifikowanie, modernizację i powiększanie areału gospodarstw rolnych

Gmina Mokrsko jest gminą rolniczą, w której przeważają małe, niewyspecjalizowane gospodarstwa rolne, które nie przynoszą dużych dochodów. Problemem dla gospodarki gminy jest także mała liczba podmiotów gospodarczych. Na rozpoczęcie działalności można

pozyskać środki zewnętrzne. Nie wszyscy mieszkańcy posiadają jednak wiedzę na ten temat. Szansą dla rolników oraz mieszkańców gminy jest przekwalifikowanie, modernizacja gospodarstw rolnych i powiększenie areалу.

Zadaniem samorządu gminy jest wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców, wspieranie rolników w dążeniu do większej specjalizacji rolnictwa oraz promowanie gospodarstw deklarujących specjalizację w danym obszarze. Zadania te będą realizowane poprzez doradztwo w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej, pozyskiwania środków, pomoc w wypełnianiu wniosków grantowych, wniosków o pożyczkę i kredyt. Oferowane wsparcie przyczynić się ma do zmiany sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców oraz rolników z terenu gminy, a także do poprawy sytuacji finansowej gminy.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Ośrodki doradztwa rolniczego Mieszkańcy Rolnicy Przedsiębiorcy

Cel operacyjny 2.: Stworzenie warunków do rozwoju specjalizacji produkcji rolnej

Zadanie strategiczne 2.1.: Wspieranie współpracy między rolnikami i producentami

W gminie przeważa niewyspecjalizowana, głównie małoobszarowa, a zarazem nieopłacalna produkcja rolna. Ważne jest zatem stworzenie warunków do rozwoju specjalizacji produkcji rolnej, co jest możliwe m.in. dzięki wspieraniu współpracy między rolnikami i producentami. Współpraca ta pozwoli skupić się na konkretnych obszarach, produktach, obniżaniu kosztów prowadzonej działalności i przede wszystkim stworzeniu wspólnej, bardziej konkurencyjnej oferty produktowej. Samorząd może wspierać podejmowanie wspólnych inicjatyw pomiędzy nimi poprzez szkolenia i doradztwo. Działania te przyczynią się również do promocji samej gminy i lokalnych produktów.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Rolnicy Przedsiębiorcy Ośrodki doradztwa rolniczego Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Zadanie strategiczne 2.2.: Wspieranie rolnictwa ekologicznego

Wzrasta zapotrzebowanie na produkty ekologiczne, naturalne i zdrowe. Rolnictwo ekologiczne staje się coraz bardziej popularne w Polsce. A gmina dzięki warunkom naturalnym, glebom o wyższych klasach bonitacyjnych oraz prowadzonej od lat produkcji

rolnej może je rozwijać. Wiąże się to jednak z odpowiednim przystosowaniem gospodarstw rolnych oraz wdrożeniem innowacyjnych rozwiązań.

Dlatego ważne jest wspieranie rolnictwa ekologicznego na terenie gminy. Może się to odbywać poprzez organizowanie spotkań z producentami żywności ekologicznej, wsparcie doradcze i szkoleniowe. Rolnicy uzyskują ponadto w urzędzie gminy pomoc w aplikowaniu o środki zewnętrzne na prowadzenie gospodarstwa ekologicznego. Rozwój rolnictwa ekologicznego może przyczynić się do tworzenia charakterystycznych, atrakcyjnych lokalnych produktów.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Rolnicy Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich Ośrodki doradztwa rolniczego

Zadanie strategiczne 2.3.: Wykreowanie i promocja produktów lokalnych

Siłą każdego regionu jest rozpoznawalny dla niego produkt. Produkt lokalny jest szansą dla małych społeczności oraz atrakcją dla konsumentów, którzy poszukują towarów identyfikowanych z ich źródłem pochodzenia, marką lokalną. Jest to często niedostrzegane przez mieszkańców wsi, ale stanowi istotną atrakcję dla mieszkańców miast, a także dla turystów. Produktem lokalnym są jednak nie tylko dobra materialne (artykuły żywnościowe, wyroby rzemieślnicze), ale również usługi (oferta kulturowa: obrzędy, zespoły folklorystyczne), miejsca, osoby, organizacje.

Gmina Mokrsko posiada swoje tradycyjne produkty lokalne, w tym również nalewki Koła Gospodyń Wiejskich z Mokrska (Księżycówka) oraz potrawy (żurek dworski, ciastka amoniaczki, pyzy z gzią). Samorząd lokalny powinien dążyć starań, by takie produkty wypromować. Będzie to realizowane poprzez wyjazdy wystawiennicze (np. przygotowanie stoiska podczas Miksera Regionalnego), promocję podczas imprez lokalnych, umożliwienie prezentacji na imprezach pozagminnych, pomoc w nawiązaniu współpracy z producentami, Nie będzie to jednak możliwe bez współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy Mokrsko.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Koła gospodyń wiejskich Zespoły folklorystyczne Lokalna Grupa Działania „Ziemia Wieluńska” Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich Mieszkańcy

Cel operacyjny 3.: Stworzenie warunków do rozwoju turystyki aktywnej

Zadanie strategiczne 3.1.: Rozbudowa infrastruktury turystycznej

W ostatnich latach popularna stała się turystyka jednodniowa, weekendowa. Korzystają z niej szczególnie mieszkańcy miast, którzy chcą odpocząć od zgiełku, hałasu i ciągłego

pośpiechu, a także chcą aktywnie spędzić czas. Często więc odwiedzają małe miejscowości położone blisko swojego miejsca zamieszkania.

Dogodne położenie gminy Mokrsko może się przyczynić do rozwoju tej formy turystyki. Należy zatem wykorzystać potencjał turystyczny szczególnie południowej części gminy w celu promowania rozwoju turystyki jednodniowej. Będzie to realizowane przez rozbudowę infrastruktury turystycznej. Rozbudowana zostanie infrastruktura piesza, rowerowa, a także konna. Szlaki zostaną odpowiednio przygotowane, utwardzone i będą służyły mieszkańcom oraz chcącym wypocząć mieszkańcom pobliskich miast. Odnowiona zostanie także nieczynna już trasa kolejki wąskotorowej, która może stanowić atrakcję nie tylko dla miłośników kolejek. Na terenie gminy pojawią się tablice informacyjne. Położony zostanie nacisk na przygotowanie czytelnych tablic, oznaczeń, ciekawych i oryginalnych ulotek oraz folderów. Ważne jest także pojawienie się zachęcających do odwiedzenia gminy informacji w Internecie, do którego najczęściej sięgają turyści. Pozwoli to ukazać najpiękniejsze miejsca gminy, jej walory turystyczne.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Gminy ościenne Samorząd Powiatu Wieluńskiego Gminna Biblioteka Publiczna Lokalne organizacje, np. Nasz Ożarów, Krzywa Optymistycznie Organizacje turystyczne Prywatni inwestorzy

Zadanie strategiczne 3.2.: Rozwój agroturystyki w gminie poprzez zorganizowanie cyklu szkoleń dla rolników zainteresowanych prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych

Agroturystyka stała się popularną formą spędzania czasu wolnego. Korzystają z niej przede wszystkim zmęczeni gwarem ulic mieszkańcy większych miast. Wybierana jest także przez mieszkańców mniejszych miejscowości, którzy chcą odpocząć na łonie natury lub też aktywnie spędzić wolny czas. Ważne są nie tylko dogodne położenie i warunki naturalne, ale także atrakcyjna oferta gospodarstw agroturystycznych (m.in. sport i rekreacja, animacja dla dzieci, lokalna kuchnia).

Gmina Mokrsko posiada dogodne warunki do rozwoju agroturystyki. Rolnicy nie są jednak zainteresowani prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych, co może wynikać z niewiedzy na ten temat. Dlatego zorganizowany zostanie cykl szkoleń dla zainteresowanych tym obszarem działalności, podczas których dowiedzą się oni, jak stworzyć i poprowadzić gospodarstwo agroturystyczne, jak poprawiać jakość i atrakcyjność oferowanych usług. Wpłyne to na rozwój agroturystyki, a z czasem na promocję i dochody gminy.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Lokalna Grupa Działania „Ziemia Wieluńska” Ośrodki doradztwa rolniczego Gospodarstwa agroturystyczne Rolnicy

Zadanie strategiczne 3.3.: Zachęcanie do zagospodarowania wyrobisk pocegielnianych na cele rekreacyjno – sportowe

W gminie Mokrsko przez wiele lat prężnie działały zakłady ceramiki budowlanej (tzw. cegielnie). Po tej działalności pozostały dziś niezagospodarowane wyrobiska pocegielniane, które mogą się przyczynić do rozwoju lokalnej turystyki aktywnej. Są to interesujące tereny dla przedsiębiorców, inwestorów.

Zadaniem gminy będzie zachęcanie potencjalnych inwestorów do zagospodarowania wyrobisk pocegielnianych. Istnieje możliwość zmiany w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego. Podjęte zostaną ponadto działania promocyjne zachęcające do wykorzystywania wyrobisk.

Cel strategiczny II.: Społeczeństwo – Aktywne i zintegrowane społeczeństwo gminy Mokrsko

Cel operacyjny 1.: Rozwój systemu oświaty

Zadanie strategiczne 1.1.: Reorganizacja szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego

Siłę każdej gminy stanowią ludzie. To oni działają na jej rzecz, decydują o najważniejszych sprawach, stąd też ważny jest rozwój kapitału ludzkiego. Kluczowym czynnikiem wpływającym na jego rozwój jest dostępność i jakość systemu edukacji.

Gmina Mokrsko wyróżnia się bardzo dobrą dostępnością szkół podstawowych, jednak zdarza się, że małe wiejskie placówki, z uwagi na bardzo małą liczbę uczniów, generują wysokie koszty utrzymania, co stanowi istotny problem dla budżetu gminy. Należy zatem dostosować sieć szkół do zmieniających się uwarunkowań demograficznych, a także możliwości finansowych gminy. Działania podejmowane przez samorząd mają poprawić jakość i dostępność szkolnictwa na poziomie podstawowym i gimnazjalnym w gminie Mokrsko.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Kuratorium Oświaty Placówki oświatowe Rada Rodziców Mieszkańcy Organizacje pozarządowe

Zadanie strategiczne 1.2.: Reorganizacja opieki przedszkolnej

Istotnym elementem rozwoju kapitału ludzkiego jest edukacja dzieci od najmłodszych lat. Wielu ważnych umiejętności nabywa się już w okresie przedszkolnym. Gmina Mokrsko charakteryzuje się dobrą dostępnością infrastruktury przedszkolnej, która wymaga jednak dostosowania do potrzeb mieszkańców gminy. Działania w tym zakresie będą realizowane poprzez zwiększenie dostępności przedszkoli oraz utworzenie żłobka. Zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców zostaną wydłużone godziny pracy istniejących już placówek, dzięki czemu rodzice będą mogli odebrać swoje pociechy po powrocie z pracy. Utworzone zostaną także dodatkowe oddziały. Do dyspozycji aktywnych zawodowo rodziców oddany zostanie żłobek, który siedzibę znajdzie w jednym z budynków użyteczności publicznej. Prowadzony on będzie przez gminę Mokrsko lub przez prywatny podmiot. Wspierane będą ponadto alternatywne formy opieki nad dziećmi (takie jak choćby świetlica dziecięca, grupa zabawowa).

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Prywatny podmiot Mieszkańcy

Zadanie strategiczne 1.3.: Przebudowa i remont istniejących placówek oświatowych

Ważna dla rozwoju kapitału ludzkiego jest nie tylko oferta edukacyjna placówek oświatowych, ale również ich stan techniczny. Aby zapewnić prawidłowy rozwój i przede wszystkim bezpieczeństwo uczniów, budynki muszą być w bardzo dobrym stanie, a także powinny być dobrze wyposażone. Nie bez znaczenia jest ponadto sprzęt oddany do dyspozycji uczniów i nauczycieli.

Placówki oświatowe w gminie Mokrsko wymagają przebudowy i remontu. Istotna jest ich termomodernizacja, co pomimo kosztu przyniesie w najbliższych latach oszczędności. Wymiany wymaga dach na Zespole Szkół i Przedszkola w Mokrsku. Dzięki wykonanym pracom ulegną poprawie warunki, w jakich uczą się dzieci. Podjęte działania wpłyną także na zwiększenie bezpieczeństwa uczniów i nauczycieli. W jednym z budynków oświatowych (lub w innym budynku użyteczności publicznej) planuje się utworzenie żłobka. W tym celu obiekt zostanie poddany przebudowie i dostosowany do obecnie obowiązujących przepisów.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Placówki oświatowe Rady Rodziców Mieszkańcy

Zadanie strategiczne 1.4.: Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

Inwestycje w najmłodszych mieszkańcach są niewątpliwie ważne dla rozwoju kapitału ludzkiego. Rozwijanie zainteresowań wpływa na budowanie więzi społecznych, integrację uczestników.

Należy zatem rozwijać zainteresowania dzieci i młodzieży poprzez odpowiednie zagospodarowanie ich czasu wolnego. W tym celu należy opracować ciekawą ofertę zajęć pozalekcyjnych. Ważne jest uwzględnienie potrzeb, zainteresowań, uzdolnień młodych ludzi. Obejmować ona powinna m.in. zajęcia artystyczne (plastyczne, literackie, fotograficzne, rzeźbiarskie, teatralne, filmowe, muzyczne, wokalne, taneczne), językowe, komputerowe, sportowe. Stworzone zostaną dogodne warunki materialne i dydaktyczne. Realizacja zadania możliwa będzie dzięki współpracy szkół, bibliotek, świetlic wiejskich i organizacji pozarządowych.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Placówki oświatowe Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku, jej filie oraz świetlice wiejskie Zespoły folklorystyczne oraz orkiestry Koła gospodyń wiejskich Organizacje sportowe Fundacje (np. Fundacja Mariusza Wlazłego Fundacja MG13 Marcina Gortata)

Cel operacyjny 2.: Aktywizacja i integracja mieszkańców gminy

Zadanie strategiczne 2.1.: Rozwój organizacji pozarządowych poprzez wzmacnianie współpracy między samorządem a trzecim sektorem

Organizacje pozarządowe integrują i aktywizują mieszkańców. Wspólnie działają na rzecz wybranego interesu publicznego. Prężnie działające mają duży wpływ na rozwój gminy. To właśnie trzeci sektor inicjuje działania na rzecz swojej małej ojczyzny. Dlatego ważna jest współpraca między organizacjami a samorządem.

W gminie Mokrsko organizacje pozarządowe charakteryzują się dużą aktywnością w podejmowaniu działań związanych z promocją gminy, z integracją mieszkańców. Istotny jest ich dalszy rozwój, który będzie możliwy dzięki wzmocnieniu współpracy między samorządem a trzecim sektorem. Zadanie to realizowane będzie poprzez stworzenie odpowiednich warunków do ich rozwoju poprzez m.in. utworzenie centrum udzielającego wsparcia przy zakładaniu organizacji pozarządowej, organizującego szkolenia, doradztwo, udzielającego pomocy w aplikowaniu o środki zewnętrzne. Zapewnione zostanie wsparcie organizacyjne, prawne, promocyjne oraz osobowe dla organizacji. Na określonych zasadach organizacjom udostępnione zostaną ponadto lokal oraz niezbędny do realizacji celów statutowych sprzęt.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Samorząd Powiatu Wieluńskiego Gminy powiatu wieluńskiego Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego Organizacje pozarządowe

Zadanie strategiczne 2.2.: Wzmacnianie tożsamości lokalnej

Obecnie obserwuje się tendencję do zacierania granic pomiędzy regionami, krajami. W dobie powszechnie globalizującego się świata i uniformizacji życia ważne jest poczucie tożsamości lokalnej. Przez pojęcie tożsamości lokalnej rozumie się poczucie wspólnoty ze współmieszkańcami jednej zbiorowości, oparte na więzi, pokrewieństwie, tradycji. Współcześnie jest ono koniecznym warunkiem integracji społeczności lokalnej.

Istotne jest zatem wzmacnianie tożsamości lokalnej, poczucia dumy z bycia mieszkańcem gminy Mokrsko. Zadanie będzie realizowane poprzez wspieranie gminnych i pozarządowych organizacji kultury (w tym zespołów folklorystycznych, kół gospodyń wiejskich) w budowaniu lokalnych więzi i wzmacnianiu poczucia tożsamości lokalnej, popularyzację ich działalności (m.in. poprzez umieszczanie informacji na stronie gminy Mokrsko, umożliwienie prezentacji na imprezach gminnych). Realizowane będą działania mające na celu integrację międzypokoleniową oraz integrację mieszkańców różnych miejscowości (konkursy, spotkania, warsztaty, przeglądy). Ważne jest także budowanie poczucia dumy z miejsca pochodzenia, zamieszkania. Przygotowana zostanie oferta dydaktyczna z zakresu edukacji lokalnej. Organizowane zajęcia oraz wydarzenia zaktywizują różne grupy wiekowe mieszkańców.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku, jej filie oraz świetlice wiejskie Placówki oświatowe

	Zespoły folklorystyczne, orkiestry Koła gospodyń wiejskich Organizacje pozarządowe Sołectwa, mieszkańcy
--	--

Zadanie strategiczne 2.3.: Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej dla różnych grup społecznych

W dzisiejszych czasach istotna jest odpowiednia oferta kulturalna, rozrywkowa i sportowa, dostosowana do potrzeb różnych grup odbiorców, a także która zaktywizuje i zintegruje mieszkańców w różnym wieku. Dzieci i młodzież większość czasu spędzają przed komputerem, dorośli pracując, a osoby starsze nie zawsze potrafią się odnaleźć w z informatyzowanym społeczeństwie. Każda grupa ma inne potrzeby. Grupy te często nie potrafią ze sobą rozmawiać, nie nawiązują ze sobą kontaktu. I dlatego przed samorządem stoi trudne zadanie dostosowania oferty gminy do potrzeb różnych grup odbiorców, a także zadanie integrowania mieszkańców.

Także w gminie Mokrsko istotne jest poszerzenie oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej dla różnych grup społecznych. Istniejąca oferta nie odpowiada bowiem ich potrzebom. Działaniami objęci zostaną wszyscy mieszkańcy gminy: dzieci, młodzież, dorośli i osoby starsze. Zadanie realizowane będzie poprzez organizację zajęć dodatkowych, warsztatów, szkoleń, kursów, spotkań tematycznych, wyjazdów studyjnych, krajoznawczych i integracyjnych, zgodnie z potrzebami uczestników. Ważnym elementem zadania będzie organizacja wydarzenia aktywizującego i integrującego mieszkańców (np. Dni Mokrska), w przygotowanie którego włączone zostaną różne grupy społeczne. Poszerzona zostanie ponadto oferta Gminnej Biblioteki Publicznej poprzez jej informatyzację i cyfryzację. Dzięki temu zbiory biblioteki zostaną udostępnione mieszkańcom.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Placówki oświatowe Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku, jej filie oraz świetlice wiejskie Zespoły folklorystyczne, orkiestry Koła gospodyń wiejskich Lokalne organizacje pozarządowe Muzeum Wnętrz Dworskich w Ożarowie, Muzeum Ziemi Wieluńskiej Towarzystwo Przyjaciół Wnętrz Dworskich w Ożarowie Stowarzyszenie Polski Szlak Bursztynowy z Wielunia Sołectwa, mieszkańcy

Zadanie strategiczne 2.4.: Zwiększenie aktywności mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym gminy

Mieszkańcy mają duży wpływ na życie gminy, czego nie zawsze są świadomi i z czego nie zawsze korzystają. A poprzez udział w wyborach i konsultacjach społecznych mogą wpływać na decyzje dotyczące ich miejsca zamieszkania. Należy zatem podjąć działania mające na celu zwiększenie aktywności mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym gminy.

Zadanie to będzie realizowane poprzez zwiększenie świadomości mieszkańców na temat możliwości wypowiedzenia się w kwestiach dotyczących dobra wspólnego, popularyzację postaw obywatelskich, w tym przejawiających się w działalności wolontaryjnej oraz tworzenie warunków do zwiększania aktywności społecznej mieszkańców gminy. Poszerzony zostanie wachlarz dostępnych form konsultacji społecznych, który będzie odpowiadał na potrzeby mieszkańców. Działania te mają wzmocnić poczucie przynależności do wspólnoty, umożliwić mieszkańcom zabierania głosu w kluczowych dla gminy sprawach, a także wzmocnić chęć ich udziału w realizacji wspólnych przedsięwzięć, które realizuje samorząd lokalny. Działania te wpłyną również na poziom zadowolenia ze świadczonych przez samorząd usług, które będą bardziej dostosowane do potrzeb mieszkańców. Pomoże to ponadto samorządowi w ustalaniu kierunków działań.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Organizacje pozarządowe Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego Sołectwa, mieszkańcy

Cel strategiczny III.: Przestrzeń – Atrakcyjna i dostępna przestrzeń gminy Mokrsko

Cel operacyjny 1.: Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych

Zadanie strategiczne 1.1.: Zagospodarowanie terenów niewykorzystanych, niezagospodarowanych na miejsca rekreacji dla różnych grup wiekowych.

Mieszkańcy gminy Mokrsko zwracają uwagę na niedostateczną ilość miejsc rekreacyjnych na terenie gminy. Nie są one dostępne we wszystkich miejscowościach. A istniejące nie są wystarczające i nie spełniają oczekiwań mieszkańców. Ważne jest bowiem, aby miejsca te odpowiadały ich potrzebom oraz były dostosowane dla różnych grup wiekowych. W tym celu wykorzystane zostaną tereny niezagospodarowane położone na terenie gminy.

Tereny te zostaną zagospodarowane i udostępnione mieszkańcom na cele rekreacyjne. Stworzone zostaną bezpieczne i nowoczesne place zabaw dla dzieci z uwzględnieniem miejsc dla opiekujących się nimi rodziców. Ogólnodostępne place będą służyć prawidłowemu rozwojowi ruchowemu. Powstaną także siłownie na świeżym powietrzu, które będą mogły być wykorzystane przez różne grupy mieszkańców gminy. Są one odpowiednie dla dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów, a nawet osób niepełnosprawnych. Zagospodarowanie terenów niewykorzystanych na miejsca rekreacji dla różnych grup wiekowych mieszkańców wpłynie także poprawę atrakcyjności przestrzeni publicznej.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Organizacje pozarządowe Sołectwa, mieszkańcy Prywatni inwestorzy

Zadanie strategiczne 1.2.: Rewitalizacja parków wiejskich w miejscowościach Mokrsko i Chotów wraz z budynkami podworskimi

Szczególne walory turystyczny i estetyczny każdego regionu stanowią dawne dwory wraz z otaczającymi je parkami. Mogą przyciągać turystów, ale mogą także służyć mieszkańcom, stąd też należy zadbać o ich odpowiedni stan i odnowę.

Na terenie gminy znajdują się dwa parki wiejskie wraz z budynkami podworskimi (w Mokrsku i w Chotowie). Zadaniem gminy jest ich rewitalizacja. Zmodernizowane zostaną chodniki oraz oświetlenie. Zrewitalizowana zostanie zieleń w parku. Stworzone zostaną miejsca odpoczynku dla mieszkańców. Przestrzeń zostanie wyposażona w elementy małej architektury (m.in. ławki, altanki). W parku w Mokrsku dodatkowo zbudowany zostanie plac zabaw dla dzieci. Oczyszczeniu poddane zostaną stawy znajdujące się w parku w Mokrsku, co uatrakcyjni ten teren. Remontu wymagają także budynki podworskie. Rewaloryzacji poddany zostanie szczególnie ten w Mokrsku.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Sołectwa, mieszkańcy Gminne jednostki OSP

Zadanie strategiczne 1.3.: Poprawa estetyki wsi i domostw wraz z ich otoczeniem

Wygląd poszczególnych wsi i domostw stanowi o atrakcyjności całej gminy. Już sami mieszkańcy mogą zadbać o jej estetykę. Zadanie realizowane będzie w celu aktywizacji mieszkańców poprzez organizację konkursów na najpiękniejszą miejscowość w gminie. Nie bez znaczenia będzie także kwestia rywalizacji o tytuł najpiękniejszej miejscowości, która zwróci uwagę na dbałość o wspólną przestrzeń. Wspólne działanie zintegruje społeczność i wprowadzi element pozytywnej konkurencji między gospodarstwami. Zdrowa rywalizacja zmobilizuje poszczególne miejscowości do działania. Estetyka otoczenia poprawiona zostanie również poprzez organizację konkursów na najładniejszy ogród. Istotna jest powtarzalność tego typu działań. Dzięki temu porządkowanie otoczenia wokół siebie stanie się w końcu nawykiem.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Sołectwa, mieszkańcy Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe

Zadanie strategiczne 1.4.: Edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń gminy

Istotna w kreowaniu atrakcyjnej przestrzeni gminy jest świadomość ekologiczna mieszkańców. To od nich bowiem zależy otoczenie, w którym żyją. Pomimo popularności haseł głoszonych przez ekologów, nadal istnieją luki w wiedzy społeczeństwa na ten temat, a powszechne od lat jest zaśmiecanie wspólnej przestrzeni. Ważne jest zatem, aby promować zachowania chroniące środowisko i przestrzeń gminy.

Zadanie realizowane będzie na terenie gminy poprzez prowadzenie zajęć proekologicznych oraz włączanie się w organizowane akcje (m.in. wielkie sprzątnięcie świata). Działania prowadzone będą przez placówki oświatowe oraz ośrodek kultury we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Edukacją ekologiczną objęte zostaną nie tylko dzieci i młodzież, ale również osoby dorosłe oraz seniorzy. Przygotowane zostaną wspólne zajęcia integrujące mieszkańców i przede wszystkim zwiększające ich świadomość. Organizowane będą konkursy i akcje zachęcające do dbania o środowisko i przestrzeń gminy. Wpłynie to nie tylko na zaszczerpienie zachowań proekologicznych, ale też na poprawę estetyki i stan środowiska gminy.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Placówki oświatowe Gminna Biblioteka Publiczna, jej filie oraz świetlice wiejskie Organizacje pozarządowe Sołectwa, mieszkańcy

Cel operacyjny 2: Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej

Zadanie strategiczne 2.1.: Budowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego wraz z budową oczyszczalni

Infrastruktura wodociągowa w gminie jest dobrze rozwinięta. Wszystkie miejscowości są wyposażone w sieć wodociągową, choć nie korzystają z niej wszyscy mieszkańcy. Jest ona jednak przestarzała i wymaga modernizacji. Niekorzystny dla rozwoju gminy jest natomiast niedostateczny rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i dostępność do oczyszczalni ścieków. Pomimo dostrzegalnej poprawy wyposażenie gminy Mokrsko w infrastrukturę gospodarki ściekowej nadal jest niewystarczające.

Konieczna jest zatem budowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego. Zmodernizowane zostaną stacja uzdatniania wody oraz sieć wodociągowa, dzięki czemu poprawie ulegnie jakość wody. Priorytetem jest natomiast budowa i rozbudowa systemów kanalizacyjnych w gminie. Rozwiązaniem jest także budowa indywidualnych oczyszczalni przydomowych, sprawdzających się w przypadku zabudowy rozproszonej. Istniejąca oczyszczalnia ścieków nie będzie mogła jednak obsługiwać powstałej sieci kanalizacyjnej. I dlatego zostanie ona przebudowana, zmodernizowana lub wybudowana zostanie nowa oczyszczalnia. Realizowane zadania wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców oraz na stan środowiska.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Samorząd Powiatu Wieluńskiego Związki międzygminne Gminy ościenne

Zadanie strategiczne 2.2.: Rozbudowa i przebudowa dróg gminnych

W ciągu ostatnich kilku lat wzrosła łączna długość dróg publicznych gminnych. Poprawy wymaga jednak ich jakość. Pomimo napraw nawierzchni, ich stan techniczny nie jest dobry, co wpływa nie tylko na jakość jazdy, ale także na jej bezpieczeństwo.

Zadaniem samorządu jest zatem rozbudowa i przebudowa dróg gminnych. Realizowane ono będzie przede wszystkim poprzez zmianę nawierzchni dróg. Istotne jest także ich odwodnienie. W celu zwiększenia bezpieczeństwa pieszych infrastruktura uzupełniona zostanie o chodniki. Wymianie ulegną te nie nadające się już do użytku. Przewidziane zostaną również ścieżki rowerowe, co jest szczególnie ważne w przypadku poruszających się po drogach dzieci. Uzupełnione i zmodernizowane zostanie także oświetlenie. Dzięki wykonanym pracom wzrośnie poczucie bezpieczeństwa wszystkich użytkowników dróg. Przy realizacji zadania ważne jest dążenie do wyrównywania szans i możliwości poszczególnych miejscowości.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Samorząd Powiatu Wieluńskiego Powiatowy Zarząd Dróg

Zadanie strategiczne 2.3.: Modernizacja sieci melioracyjnej

Gmina Mokrsko jest gminą rolniczą. Znaczny procent powierzchni zajmują użytki rolne. Ważne jest zatem trwała poprawa rolniczych zdolności produkcyjnych gleb. Między innymi w tym celu powołana została Gminna Spółka Wodna. Na obszarze gminy występuje dużo terenów zmeliorowanych. Sieć melioracyjna wymaga jednak modernizacji.

Przez Gminną Spółkę Wodną podjęte zostaną prace związane z konserwacją i prawidłowym funkcjonowaniem istniejących systemów melioracyjnych. Konserwacji poddane zostaną rowy melioracyjne oraz sieci drenarskie. W celu skuteczniejszego odprowadzania wód opadowych z pól, rowy zostaną pogłębione. Natomiast rowy śródpolne zostaną udroźnione. Przeprowadzone zostaną ponadto akcje informujące o działalności Gminnej Spółki Wodnej.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gminna Spółka Wodna	Gmina Mokrsko Sołectwa

Cel operacyjny 3: Budowa i termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej**Zadanie strategiczne 3.1.:** Rozbudowa i przebudowa obiektów użyteczności publicznej

Obiekty użyteczności publicznej w gminie Mokrsko wymagają rozbudowy i przebudowy. Dotyczy to w szczególności wszystkich placówek oświatowych oraz remiz strażackich (w Chotowie, Mokrsku, Ożarowie, Komornikach i Krzyworzece). Konieczna jest ich termomodernizacja, która obejmie: docieplenia stropów, ocieplenie ścian zewnętrznych, wymianę okien, drzwi i podłóg, wymianę centralnego ogrzewania, przebudowę kotłowni. Wyremontowane zostaną też ich dachy. Dzięki wykonanym pracom nastąpi redukcja ubytków ciepła, co wpłynie na zmniejszenie ilości zużywanej energii cieplnej, a tym samym na obniżenie kosztów utrzymania budynków. Wyremontowane zostaną ponadto pomieszczenia oraz wymieniona zostanie instalacja sanitarna. Problemem są ponadto istniejące w budynkach bariery architektoniczne. Szczególnie ważna jest ich likwidacja i zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do budynków użyteczności publicznej. Wiele z nich nie jest wyposażonych w podjazdy dla osób niepełnosprawnych ruchowo, a w ich sąsiedztwie brakuje przeznaczonych dla nich miejsc parkingowych. Największym wyzwaniem jest przebudowa budynku Urzędu Gminy, do którego w tym momencie nie mają dostępu osoby z dysfunkcjami ruchowymi. Brak windy odczuwalny jest także w przypadku Gminnej Biblioteki Publicznej oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Istotne jest również dostosowanie pomieszczeń (m.in. łazienek) do potrzeb osób niepełnosprawnych. Likwidacja tych barier zostanie uwzględniona przy planowanych remontach. Obiekty dostosowane zostaną do obecnie obowiązujących przepisów.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Placówki oświatowe Gminne jednostki OSP Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Gminna Biblioteka Publiczna Samorząd Powiatu Wieluńskiego Niepełnosprawni mieszkańcy i ich organizacje

Zadanie strategiczne 3.2.: Budowa kompleksu boisk wielofunkcyjnych

Na terenie gminy Mokrsko funkcjonuje sześć zespołów sportowych, które specjalizują się przede wszystkim w piłce nożnej. Działają także drużyny koszykarskie. Pomimo tego gmina nie dysponuje wystarczającą ilością boisk wielofunkcyjnych. Do tej pory takie boisko powstało w Krzyworzece, w Mokrsku natomiast boisko w ramach programu Orlik 2012. Jednak zwłaszcza młodzi ludzie narzekają na niewystarczającą ilość odpowiednich miejsc do treningów. Ważne jest, aby zachęcać do uprawiania także innych dyscyplin.

Dlatego też jednym z celów gminy będzie budowa kompleksu boisk wielofunkcyjnych w miejscowościach Chotów, Ożarów, Komorniki oraz Słupsko. Stworzone zostaną dobrze przygotowane, odpowiadające oczekiwaniom użytkowników, miejsca m.in. do gry w piłkę siatkową, nożną, koszykówkę, w tenisa. Natomiast istniejące już boisko w Krzyworzece poszerzone zostanie o boisko do gry w beach soccera. W Mokrsku powstanie duże boisko do piłki nożnej, które będzie się znajdować za Orlikiem. Aby jednak nie generować wysokich kosztów utrzymania, przy budowie kompleksu nie zostanie przewidziane zaplecze socjalne, nie powstaną budynki. Na potrzeby osób korzystających z obiektu udostępnione zostanie zaplecze istniejącego Orlika. Dzięki budowie boisk wielofunkcyjnych umożliwiony zostanie rozwój fizyczny mieszkańców gminy. Może się to przełożyć również na sukcesy sportowe klubów. Ciekawym przedsięwzięciem byłoby także utworzenie sztucznego zbiornika przeznaczonego na cele rekreacyjne.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Organizacje sportowe

Zadanie strategiczne 3.3.: Rozwój bazy lokalowej dla kultury

Na terenie gminy funkcję domu kultury pełni prężnie działająca Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku wraz z trzema filiami. Placówka sprawuje nadzór nad trzema świetlicami wiejskimi, które oferują zajęcia popołudniowe trzy razy w tygodniu skierowane przede wszystkim dla dzieci i młodzieży. Pod jej opieką znajdują się także śpiewacze zespoły ludowe, orkiestra dęta oraz koła zainteresowań. Powierzchnia zajmowana przez siedzibę biblioteki nie spełnia jednak oczekiwań pracowników i użytkowników.

Istotny jest zatem rozwój bazy lokalowej na potrzeby kulturalne mieszkańców. Zadanie to realizowane będzie poprzez budowę lub zaadaptowanie istniejącego już budynku. Samodzielny obiekt zostanie wyposażony w odpowiednią liczbę sal, w których odbywać się będą m.in. spotkania, warsztaty, szkolenia, koncerty, dyskoteki. Swoją siedzibę znajdzie tam również księgozbiór biblioteki. Do użytku mieszkańców oddana zostanie duża, przestronna czytelnia. Rozwój bazy lokalowej wpłynie na poszerzenie oferty kulturalnej oraz zwiększenie liczby osób korzystających z niej.

Zadanie strategiczne 3.4.: Budowa lub przebudowa mieszkań socjalnych

W każdej gminie mieszkają osoby, które ze względu na trudną sytuację finansową nie są w stanie utrzymać dużego domu lub wynająć mieszkania. Dlatego ważne jest, by istniały mieszkania socjalne oddane do ich dyspozycji. Gmina Mokrsko posiada budynki o charakterze komunalnym. Wymagają one jednak remontu. Możliwe, że za kilka lat w trudnej sytuacji może się znaleźć większa liczba osób. Dlatego zadaniem gminy jest przebudowa istniejących lub budowa nowych obiektów. W tym celu zmienione zostanie przeznaczenie niektórych budynków mienia komunalnego.

Instytucja koordynująca	Partnerzy
Gmina Mokrsko	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Centrum Integracji Społecznej Mieszkańcy

VI. Zintegrowane projekty Powiatu Wieluńskiego współrealizowane przez Gminę Mokrsko

Lp.	Nazwa projektu zintegrowanego	Proponowane działania/projekty realizowane w gminie Mokrsko	Partnerzy w gminie Mokrsko
1.	<p>Powiatowe centrum wsparcia nowoczesnego rolnictwa, przedsiębiorczości i eksportu</p> <p>Utworzenie na poziomie powiatu instytucji, której celem byłoby m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przygotowanie wspólnej oferty inwestycyjnej oraz rozwijanie współpracy w zakresie marketingu inwestycyjnego (wspólna marka miejsca); – wspólne szkolenia dla przedsiębiorców w zakresie marketingu eksportu, partnerstwa biznesowego, itp.; – aktywizacja działania Powiatowej Rady Biznesu; – tworzenie powiązań kooperacyjnych i współpracy między lokalnymi przedsiębiorstwami; – wzmacnianie współpracy między przedsiębiorcami a szkołami zawodowymi (m. in. praktyki zawodowe, nowe profile kształcenia); – wyłonienie lokalnych liderów przedsiębiorczości i nagradzanie najlepszych wedle przyjętych kryteriów (konkursy); – przygotowanie oferty wsparcia i rozwoju działalności rolniczej, szczególnie w zakresie unowocześnienia rolnictwa i budowania specjalizacji w produkcji rolnej; – organizacja szkoleń i doradztwa w zakresie tworzenia grup producenckich oraz nowoczesnych metod w produkcji rolnej; – pomoc w pozyskiwaniu zewnętrznych funduszy na rozwój nowych form działalności gospodarczej, w tym działalności rolniczej (produkty regionalne, gospodarstwa ekologiczne, sadownictwo i ogrodnictwo tradycyjne etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca Gminy Mokrsko i gminnych jednostek organizacyjnych z Powiatowym Centrum Wsparcia Rolnictwa w zakresie wspierania nowoczesnego rolnictwa w gminie; – Współpraca pomiędzy gimnazjum w Mokrsku, a lokalnymi przedsiębiorcami, hufcem pracy; – Pomoc dla przedsiębiorstw i rolników przy pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych na rozwój nowych form działalności gospodarczej, rolniczej; – Promocja szkoleń dla beneficjentów z obszaru gminy. 	<p>Urząd Gminy Mokrsko</p> <p>gminne jednostki organizacyjne lokalni przedsiębiorcy placówki oświatowe (gimnazjum)</p>

2.	<p>Budowa zintegrowanych produktów turystycznych</p> <p>Budowa spójnego systemu oferty turystycznej powiatu, obejmującego cztery wiodące obszary działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – integracja i rozwój szlaków turystycznych oraz infrastruktury towarzyszącej; – rozwój niszowych i specjalistycznych form rekreacji i turystyki (geocaching, turystyka archeologiczna, geoturystyka, questing); – tworzenie „pakietowej” oferty atrakcji turystycznych powiatu dedykowanej różnym grupom odbiorców (seniorom, rodzinom z małymi dziećmi, dzieciom i młodzieży szkolnej); – budowanie wspólnej marki miejsca. 	<ul style="list-style-type: none"> – Inwentaryzacja istniejących szlaków turystycznych; – Wyznaczenie oraz opracowanie przebiegu priorytetowych szlaków turystycznych dla gminy Mokrsko; – Współpraca w zakresie rozbudowy szlaków turystycznych z gminami sąsiednimi oraz Starostwem Powiatowym; – Współpraca przy tworzeniu wspólnej oferty turystycznej; – Budowa infrastruktury turystycznej; – Przygotowanie oznaczeń, tablic informacyjnych na istniejących oraz nowych szlakach turystycznych; – Przygotowanie projektów na rozbudowę, modernizację dróg i ścieżek rowerowych. 	<p>Urząd Gminy Mokrsko Gminna Biblioteka Publiczna gospodarstwa agroturystyczne organizacje pozarządowe właściciele szlaków turystycznych</p>
3.	<p>Wspólny system wizualizacji zasobów powiatu</p> <p>Stworzenie spójnego i kompleksowego systemu wizualizacji obiektów, miejsc oraz innych specyficznych, unikalnych i wartościowych zasobów powiatu. Dotyczy to szczególnie obiektów atrakcyjnych turystycznie, miejsc centralnych gmin i powiatu, głównych szlaków komunikacyjnych. Konieczne jest wprowadzenie ujednoczonej wizualizacji i szaty graficznej (motywy wiodące) w przestrzeni (miejsca publiczne, obiekty, szlaki, drogowskazy) oraz w publikacjach, mapach, dokumentach gminnych, itp.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca przy tworzeniu oraz realizacji spójnego systemu wizualizacji i promocji. 	<p>Urząd Gminy Mokrsko Gminna Biblioteka Publiczna organizacje pozarządowe</p>
4.	<p>Wspólna oferta kulturalna Ziemi Wieluńskiej</p> <p>Stworzenie spójnej oferty kulturalnej dla turystów i mieszkańców oraz dostosowanie kalendarza imprez kulturalnych dla potrzeb ruchu turystycznego.</p> <p>Główne wyzwania to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzenie sieci współpracy podmiotów realizujących działania kulturalne oraz synchronizacja ich działań; – opracowanie atrakcyjnej i zdywersyfikowanej oferty, dedykowanej różnym grupom społecznym; – budowa systemu informacji o kulturze (platforma internetowa, 	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca przy tworzeniu wspólnej oferty kulturalnej; – Organizacja wydarzeń kulturalnych; – Promocja wydarzeń i inicjatyw kulturalnych; – Podnoszenie kompetencji pracowników gminnych instytucji kultury i animatorów kultury. 	<p>Urząd Gminy Mokrsko Gminna Biblioteka Publiczna organizacje pozarządowe zespoły folklorystyczne oraz orkiestry dęte twórcy ludowi</p>

	<p>promocja wydarzeń i inicjatyw kulturalnych);</p> <ul style="list-style-type: none"> – podnoszenie kompetencji pracowników instytucji kultury i animatorów kultury w powiecie (wspólne szkolenia, wspólne projekty, wydarzenia kulturalne, aplikowanie o środki). 		mieszkańcy
5.	<p>Poprawa wykorzystania odnawialnych źródeł energii</p> <p>Podjęcie działań w zakresie wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego oraz dywersyfikacji źródeł energii poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – promocję oraz upowszechnienie wykorzystania OZE w sektorze publicznym i prywatnym; – wsparcie w pozyskiwaniu środków finansowych na rozwój działalności gospodarczej wokół alternatywnych źródeł energii; – wdrażanie niskoemisyjnych i zasobooszczędnych technologii w obiektach użyteczności publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie dokumentacji projektowej dotyczącej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej wraz z wymianą źródła ciepła oraz jej wykonanie; – Promocja oraz udostępnienie informacji na temat odnawialnych źródeł energii m.in. ogniw fotowoltanicznych. 	<p>Urząd Gminy Mokrsko</p> <p>gminne jednostki organizacyjne</p> <p>organizacje pozarządowe (gminne jednostki OSP)</p> <p>ośrodki zdrowia lokalni przedsiębiorcy</p> <p>mieszkańcy</p>
6.	<p>Wspólny program w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w dolinie rzeki Warty</p> <p>Uregulowanie gospodarki ściekowej głównie poprzez dążenie do rozbudowy systemu kanalizacji, intensyfikację wsparcia dla budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w terenach zabudowy rozproszonej oraz budowę międzygminnych oczyszczalni ścieków.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków oraz wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków; – Modernizacja systemu wodociągowego i stacji uzdatniania wody w gminie. 	<p>Urząd Gminy Mokrsko</p> <p>mieszkańcy</p>
7.	<p>Program edukacji lokalnej</p> <p>Przygotowanie oferty dydaktycznej (programy edukacyjne/kształcenia, zajęcia terenowe, wycieczki studialne, warsztaty, konkursy) z zakresu edukacji lokalnej obejmującej m.in.: edukację w zakresie historii i tożsamości miejsca, identyfikacji lokalnych walorów kulturowych i przyrodniczych, tradycji i produktów lokalnych. W tym celu konieczne jest doposażenie placówek kulturalnych i oświatowych w materiały i pomoce dydaktyczne. Oferta ta powinna być adresowana zarówno do mieszkańców powiatu jak również do zorganizowanych grup turystów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Organizacja warsztatów i szkoleń dla mieszkańców z zakresu edukacji lokalnej (m.in. warsztaty geologiczne, malarskie); – Organizacja tematycznych wycieczek lokalnych i rajdów rowerowych; – Realizacja projektu w zakresie edukacji regionalnej „Cudze chwalicie, swego nie znacie” skierowanego do mieszkańców gminy i powiatu. 	<p>Urząd Gminy Mokrsko</p> <p>Gminna Biblioteka Publiczna</p> <p>placówki oświatowe</p> <p>organizacje pozarządowe zespoły</p>

			folklorystyczne koła gospodyń wiejskich parafie lokalni przedsiębiorcy mieszkańcy
8.	<p>Edukacja ekologiczna Stworzenie i wdrożenie spójnego systemu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upowszechniania wiedzy i zachowań proekologicznych wśród mieszkańców powiatu poprzez wsparcie instytucjonalne, organizacyjne, szkoleniowe i finansowe; – promocji i wsparcia proekologicznych rozwiązań w rolnictwie, turystyce, gospodarce odpadami itp.; – oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> – Organizacja i promocja szkoleń dotyczących zachowań proekologicznych dla mieszkańców gminy; – Przygotowanie oferty edukacyjnej ekologicznej dla dzieci i młodzieży; – Realizacja projektów w zakresie edukacji ekologicznej. 	Urząd Gminy Mokrsko Gminna Biblioteka Publiczna placówki oświatowe mieszkańcy
9.	<p>Utworzenie i promocja klastra turystycznego Podjęcie działań w kierunku rozwoju i koordynacji szerokiej współpracy w obszarze turystyki poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – promocję idei klasteringu w poszczególnych gminach; – identyfikację podmiotów i animację powiązań pomiędzy podmiotami działającymi w obszarze turystyki; – wsparcie powołania, instytucjonalizacji i organizacji klastra oraz jego promocję; – wspieranie bieżącej współpracy i aktywności powiatów funkcjonujących w klastrze. 	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca i promocja inicjatyw związanych z tworzeniem klastra turystycznego wśród podmiotów z branży turystycznej. 	Urząd Gminy Mokrsko Gminna Biblioteka Publiczna organizacje pozarządowe zespoły folklorystyczne koła gospodyń wiejskich lokalni przedsiębiorcy gospodarstwa agroturystyczne mieszkańcy

10.	<p>Międzygminna strategia marketingowa Intensyfikacja i profesjonalizacja działań w zakresie marketingu terytorialnego, między innymi poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikację strategicznych marek, walorów i potencjałów powiatu; – stworzenie spójnego w skali całego powiatu i kompleksowego systemu promocji walorów, produktów i marek lokalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca w zakresie opracowania wspólnych materiałów promocyjnych dla powiatu wieluńskiego oraz wspólnej strategii marketingowej. 	Urząd Gminy Mokrsko organizacje pozarządowe
11.	<p>Powiatowy system monitoringu zmian o charakterze społeczno-gospodarczo-przestrzennym Budowa systemu pozwalającego na zbieranie, gromadzenie informacji i śledzenie zmian zachodzących w procesach społeczno-gospodarczo-przestrzennych we wszystkich gminach powiatu. System ten umożliwiałby porównywanie poziomu rozwoju, określanie dynamiki zmian, identyfikowanie pozytywnych i negatywnych przemian oraz wzajemne pozycjonowanie gmin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca w zakresie opracowania wspólnego dla powiatu systemu monitorowania sytuacji społeczno-ekonomicznej i przestrzennej; – Gromadzenie oraz udostępnianie danych dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy Mokrsko. 	Urząd Gminy Mokrsko gminne jednostki organizacyjne podmioty gospodarcze
12.	<p>Centrum wsparcia organizacji pozarządowych Stworzenie centrum organizacji pozarządowych w powiecie, którego celem jest: wsparcie dla NGO w postaci szkoleń i doradztwa, stymulowanie współpracy między organizacjami, wsparcie dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, kształcenie liderów lokalnych, promocja wolontariatu, wspólna promocja usług świadczonych przez organizacje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie oraz promocja Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych. 	Urząd Gminy Mokrsko organizacje pozarządowe
13.	<p>Powiatowy program poprawy kompetencji pracowników samorządu terytorialnego Budowa wspólnego z gminami systemu doskonalenia kadr administracji samorządowej w celu podnoszenia kompetencji i umiejętności (z wykorzystaniem aktywnych metod tj. szkolenia, warsztaty, wizyty studialne itp.) głównie w zakresie: marketingu terytorialnego, zarządzania strategicznego, wykorzystania technologii informatycznych, budowania partnerstwa publiczno-prywatnego etc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie centrum szkoleniowego dla jednostek samorządu terytorialnego - stworzenie centrum szkoleniowego świadczącego usługi dla innych jednostek; – Organizacja i prowadzenie szkoleń i warsztatów dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego oraz gminnych jednostek organizacyjnych. 	Urząd Gminy Mokrsko

VII. System monitoringu strategii Gminy Mokrsko

Strategia rozwoju gminy ma się przyczynić do tworzenia zmian w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz w funkcjonowaniu gminy. Ważne jest zatem wdrażanie dokonanych w niej zapisów i koordynowanie realizacji poszczególnych zadań.

Podmiotem odpowiedzialnym za określanie, realizację celów i koordynację działań zaplanowanych w strategii jest samorząd gminny. To on będzie pełnił rolę organizatora i koordynatora procesu realizacji działań. W realizację tę włączone zostanie szerokie grono podmiotów publicznych oraz prywatnych. Samorząd będzie zatem pełnił także rolę motywującą i inicjującą działania. Współpraca między podmiotami publicznymi, społecznymi i prywatnymi opierać się będzie przede wszystkim na zasadzie partnerstwa i poszanowania stron.

Aby skutecznie realizować założenia niniejszej strategii, powołany zostanie zespół ds. wdrażania i monitorowania strategii, w skład którego wejdą również członkowie Międzysektorowego Zespołu Roboczego, opracowującego strategię rozwoju gminy. Ważne jednak, by liczba członków powstałego zespołu była mniejsza od liczby członków MZR. Do zadań zespołu należy będzie koordynowanie, kontrolowanie, monitorowanie przebiegu realizacji strategii, ale też informowanie mieszkańców o podjętych działaniach i ich efektach.

Strategia poddana zostanie monitoringowi, dzięki czemu na bieżąco oceniane będą postępy w realizacji jej założeń. Aby śledzić tempo i stopień zaawansowania osiągania założonych celów, opracowano zestaw wskaźników ilościowych i jakościowych. Możliwe jest ponadto poszerzenie tego zestawu, w zależności od potrzeb. Istotna jest jednak powtarzalność i systematyczność dokonywania analizy danych. Dzięki temu możliwe będzie bieżące monitorowanie sytuacji społeczno - gospodarczej w gminie Mokrsko oraz aktualizacja zapisów dokonanych w strategii. W cyklach rocznych, najpóźniej do 31 marca roku następującego po roku sprawozdawczym, zespół sporządzać będzie raport z realizacji strategii gminy, który podany zostanie do informacji publicznej. Pozwoli to na analizę zjawisk, procesów i ich trendów w ujęciu czasowym i na porównaniu kolejnych okresów ze stanem wyjściowym, ale też na korektę działań nieprzynoszących pożądanych efektów.

Tabela 1. Wskaźniki systemu monitorowania dla Gminy Mokrsko.

Wskaźniki dla celów strategicznych dla gminy Mokrsko		Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa 2013 (*2012, **2011, ***2010)
I. Atrakcyjna i przedsiębiorcza gmina Mokrsko				
1. Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości				
1.1. Opracowanie i wprowadzenie systemu zachęt i ulg podatkowych dla nowo powstałych podmiotów gospodarczych				
Jednostki nowo zarejestrowane wg REGON na 10 tys. mieszkańców		podm.	GUS	61
Liczba podmiotów gospodarczych wg REGON na 10 tys. mieszkańców		podm.	GUS	533
Podmioty gospodarcze wg rodzajów działalności (rolnictwo, przemysł i budownictwo, usługi)	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	%	GUS	3,5
	przemysł i budownictwo			29,1
	pozostała działalność			67,5
Specjalizacja gospodarcza gminy wg liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON		LQ (wskaźnik Florence'a)	GUS	Wartość LQ>1,5 dla sekcji O i R (administracja publiczna i kultura, rozrywka, rekreacja)
Udział podmiotów związanych z przemysłem i budownictwem w liczbie całkowitej podmiotów gospodarczych		%	GUS	29,1
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym		%	GUS	7,3
Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem		%	UP	56,8
Liczba pracujących na 100 osób w wieku produkcyjnym		os.	GUS	11,6
Dochody własne gminy na 1 mieszkańca		zł	GUS	996,17
Udział dochodów własnych gminy w dochodach ogółem		%	GUS	31,8

Dochody podatkowe na 1 mieszkańca (dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw)	zł	GUS	429,78
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	os.	GUS	-1,3*
1.2. Wyznaczenie terenów pod działalność gospodarczą			
Jednostki nowo zarejestrowane wg REGON na 10 tys. mieszkańców	podm.	GUS	61
Liczba podmiotów gospodarczych wg REGON na 10 tys. mieszkańców	podm.	GUS	533
Specjalizacja gospodarcza gminy wg liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON	LQ (wskaźnik Florence'a)	GUS	Wartość LQ>1,5 dla sekcji O i R (administracja publiczna i kultura, rozrywka, rekreacja)
Udział terenów przemysłowych w powierzchni ogółem	%	GUGiK	0,09 (stan na 2.06.2014)
Drogi publiczne gminne o nawierzchni twardej	km	UG	29
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	os.	GUS	-1,3*
1.3. Wsparcie dla mieszkańców, przedsiębiorców i rolników w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na przekwalifikowanie, modernizację i powiększenie areалу gospodarstw rolnych			
Liczba gospodarstw rolnych	szt.	mojapolis.pl	891***
Średnia powierzchnia użytków rolnych dla gospodarstw rolnych	ha	mojapolis.pl	5***
Gospodarstwa rolne posiadające ciągniki	szt.	GUS	546***
Kwoty pozyskane z PROW 2007-2013 na ułatwienie startu młodym rolnikom	zł	mojapolis.pl	650 000,0
Kwoty uzyskane z PROW 2007 – 2013 na modernizację gospodarstw rolnych	zł	mojapolis.pl	1 211 793,6
Liczba godzin szkoleniowych i doradczych	h	UG	
2. Stworzenie warunków do rozwoju specjalizacji produkcji rolnej			
2.1. Wspieranie współpracy między rolnikami i producentami			
Liczba godzin szkoleniowych i doradczych	h	UG	
2.2. Wspieranie rolnictwa ekologicznego			
Liczba gospodarstw ekologicznych w liczbie gospodarstw ogółem	%	GUS	
Liczba godzin szkoleniowych i doradczych	h	UG	
2.3. Wykreowanie i promocja produktów lokalnych			
Zespoły folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)	szt.	GUS	8
Ilość wyjazdów wystawienniczych	szt.	UG	
3. Stworzenie warunków do rozwoju turystyki aktywnej			
3.1. Rozbudowa infrastruktury turystycznej			

Długość ścieżek rowerowych	km	GUS	1,3*
Kwota pozyskana z UE na infrastrukturę i usługi turystyczne	zł	mojapolis.pl	404 974,0
Lesistość gminy	%	GUS	18,7*
3.2. Rozwój agroturystyki w gminie poprzez zorganizowanie cyklu szkoleń dla rolników zainteresowanych prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych			
Liczba obiektów agroturystycznych	ob.	UG	1
Liczba miejsc noclegowych w obiektach agroturystycznych	miej.	UG	0
Liczba godzin szkoleniowych i doradczych	h	UG	
3.3. Zachęcanie do zagospodarowania wyrobisk pocegielnianych na cele rekreacyjno - sportowe			
Udział terenów rekreacyjno – wypoczynkowych w powierzchni ogółem	%	GUGiK	0,01 (stan na 2.06.2014)
II. Aktywne i zintegrowane społeczeństwo gminy Mokrsko			
1. Rozwój systemu oświaty			
1.1. Reorganizacja szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego			
Dostępność szkół podstawowych na 1000 osób w wieku przedprodukcyjnym	os.	SIO/GUS	4,6*
Szkoły podstawowe	ob.	GUS	5*
Dostępność szkół gimnazjalnych na 1000 osób w wieku przedprodukcyjnym	os.	SIO/GUS	0,9*
1.2. Reorganizacja opieki przedszkolnej			
Dostępność przedszkoli na 1000 osób w wieku przedprodukcyjnym	os.	SIO/GUS	3,7*
Oddziały przedszkolne	od.	GUS	8
Miejsca przedszkolne	miej.	GUS	153
Dzieci w przedszkolach	os.	GUS	164
Odsetek dzieci w wieku 3 – 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	%	GUS	71
Żłobki i kluby dziecięce	szt.	GUS	0
1.3. Przebudowa i remont istniejących placówek oświatowych			
Pomieszczenia w szkołach podstawowych	pom.	GUS	39*
Pomieszczenia w gimnazjum	pom.	GUS	10*
1.4. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży			
Liczba uczniów korzystających z zajęć pozalekcyjnych realizowanych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	os.	UG	
Zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	szt.	UG	
2. Aktywizacja i integracja mieszkańców gminy			
2.1. Rozwój organizacji pozarządowych poprzez wzmocnienie współpracy między samorządem a trzecim sektorem			

Liczba organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców	org.	GUS	24*
Liczba organizacji pożytku publicznego	org.	mojapolis.pl	0*
Wskaźnik „Przyjazny samorząd”	pkt.	mojapolis.pl	1,75***
Wskaźnik „Przyjazny samorząd” – program współpracy	pkt.	mojapolis.pl	1,0***
Wskaźnik „Przyjazny samorząd” – współpraca finansowa	pkt.	mojapolis.pl	2,0***
Wskaźnik „Przyjazny samorząd” – wspieranie	pkt.	mojapolis.pl	2,0***
Wskaźnik „Przyjazny samorząd” – partnerstwo	pkt.	mojapolis.pl	2,0***
2.2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej			
Zespoły folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele)	szt.	GUS	8
Członkowie zespołów folklorystycznych (ludowych, pieśni i tańca, kapel)	os.	GUS	117
Liczba wydarzeń aktywizujących mieszkańców (konkursy, spotkania, warsztaty, przeglądy, imprezy kulturalne, itp.)	szt.	UG	
2.3. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej dla różnych grup społecznych			
Imprezy zorganizowane przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice	szt.	GUS	22
Liczba uczestników imprez zorganizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice	os.	GUS	2161
Przeciętna liczba uczestników imprez na 1 mieszkańca zorganizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice	os.	GUS	0
Sekcje sportowe	szt.	GUS	8*
Ćwiczący w klubach sportowych	os.	GUS	290*
2.4. Zwiększenie aktywności mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym gminy			
Liczba organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców	org.	GUS	24*
Frekwencja w wyborach samorządowych	%	mojapolis.pl	57,25***
Frekwencja w wyborach parlamentarnych	%	mojapolis.pl	43,3***
Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego	%	mojapolis.pl	23***
Udział dokumentów strategicznych JST poddanych konsultacjom społecznym w liczbie dokumentów strategicznych ogółem	%	mojapolis.pl	88,9***
III. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń gminy Mokrsko			
1. Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych			
1.1. Zagospodarowanie terenów niewykorzystanych, niezagospodarowanych na miejsca rekreacji dla różnych grup wiekowych mieszkańców			
Udział terenów rekreacyjno – wypoczynkowych w powierzchni ogółem	%	GUGiK	0,01 <i>(stan na 2.06.2014)</i>
Udział nieużytków w powierzchni ogółem	%	GUGiK	0,45 <i>(stan na 2.06.2014)</i>

1.2. Rewitalizacja parków wiejskich w miejscowościach Mokrsko i Chotów wraz z budynkami podworskimi			
Lesistość gminy	%	GUS	18,7*
1.3. Poprawa estetyki wsi i domostw wraz z ich otoczeniem			
Ilość konkursów związanych z poprawą estetyki wsi i domostw	szt.	UG	0
1.4. Edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń gminy			
Ilość działań proekologicznych	szt.	UG	
Liczba godzin zajęć proekologicznych	h	UG	
2. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej			
2.1. Budowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego wraz z budową oczyszczalni			
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	GUS	15*
Wskaźnik obsługi mieszkańców siecią kanalizacyjną (ludność korzystająca z instalacji do ogółu mieszkańców)	%	GUS	27,7*
Wskaźnik obsługi mieszkańców siecią wodociągową (ludność korzystająca z instalacji do ogółu mieszkańców)	%	GUS	87,8*
Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków	szt.	GUS	2
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków	%	mojapolis.pl	25,5
2.2. Rozbudowa i przebudowa dróg gminnych			
Drogi publiczne gminne o nawierzchni twardej	km	UG	29
Drogi publiczne gminne o nawierzchni twardej ulepszonej	km	UG	17
Drogi publiczne gminne o nawierzchni gruntowej	km	UG	11
2.3. Modernizacja sieci melioracyjnej			
3. Budowa i termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej			
3.1. Rozbudowa i przebudowa obiektów użyteczności publicznej			
Ilość obiektów użyteczności publicznej poddanych rozbudowie lub przebudowie	ob.	UG	
Ilość budynków użyteczności publicznej przystosowanych dla osób niepełnosprawnych	ob.	UG	
3.2. Budowa kompleksu boisk wielofunkcyjnych			
Liczba boisk na 10 tys. mieszkańców	ob.	mojapolis.pl	1,8****
Liczba boisk wielofunkcyjnych	ob.	UG	2
Ćwiczący w klubach sportowych	os.	GUS	290*
3.3. Rozwój bazy lokalowej dla kultury			
Pozyskane środki z UE na infrastrukturę kulturalną	zł	mojapolis.pl	0
3.4. Budowa lub przebudowa mieszkań socjalnych			

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	GUS	8,1*
Komunalne zasoby mieszkaniowe gmin	ob.	GUS	18
Komunalne zasoby mieszkaniowe gmin	m ²	GUS	841
Mieszkania socjalne	ob.	GUS	
Powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych	m ²	GUS	
Remonty mieszkań (związane z podwyższeniem standardu mieszkania) w budynkach stanowiących zasoby gminy – ocieplenie budynków	ob.	GUS	3**
Remonty mieszkań (instalacji/elementów już istniejących) w budynkach gminnych – wymiana instalacji	ob.	GUS	3**
Remonty mieszkań (instalacji/elementów już istniejących) w budynkach gminnych – remont dachu	ob.	GUS	3**
Remonty mieszkań (instalacji/elementów już istniejących) w budynkach gminnych – wymiana stolarki budowlanej	ob.	GUS	3**

VIII. Zbieżność strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwoju Gminy Mokrsko jest dokumentem spójnym z koncepcją rozwoju powiatu wieluńskiego określoną w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020. Wpisuje się także w cele rozwoju obszarów funkcjonalnych wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020. Spójna jest ponadto z projektem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020. Powiązania z polityką regionu wskazano w tabeli nr 2.

Strategia, będąc dokumentem spójnym z dokumentami regionu, jest jednocześnie zbieżna z polityką i zamierzeniami rozwoju kraju oraz Unii Europejskiej w zakresie rozwoju terytorialnego. Zapisy dokonane w strategii wpisują się w wytyczne dokumentów strategicznych, które tworzą nowy system zarządzania rozwojem kraju. Jego podstawę stanowi ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Są to dokumenty:

1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności – przyjęta przez Radę Ministrów dnia 5 lutego 2013 r.,
2. Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo – przyjęta przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 r.,
3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie – przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r.,
4. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 – przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r.,
5. Programowanie perspektywy finansowej 2014 – 2020 – Umowa Partnerstwa.

Tabela 2. Zbieżność Strategii Rozwoju Gminy Mokrsko z wybranymi dokumentami wyższego rzędu.

Strategia Rozwoju Gminy Mokrsko Nazwa celu strategicznego/celu operacyjnego/zadania strategicznego	Powiązania ze Zintegrowaną Strategią Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020 Nazwa celu operacyjnego	Powiązania ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020 Nazwa strategicznego kierunku działania	Powiązania z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014 – 2020 Nazwa osi priorytetowej
Cel strategiczny I – Atrakcyjna i przedsiębiorcza gmina Mokrsko			
I.1. Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości			
1.1. Opracowanie i wprowadzenie systemu zachęt i ulg podatkowych dla nowo powstałych podmiotów gospodarczych	Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki	2.1. Kształtowanie i rozwój kadr dla gospodarki innowacyjnej 2.2. Kształtowanie aktywnych postaw na rynku pracy 3.1. Kształtowanie innowacyjnego środowiska przedsiębiorczości i powiązań sieciowych 3.2. Rozwój MŚP i sektora rolnego 9.1. Wzmacnianie systemu powiązań funkcjonalnych	Oś priorytetowa II: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Oś priorytetowa VIII: Zatrudnienie Oś priorytetowa IX: Włączenie społeczne
1.2. Wyznaczenie terenów pod działalność gospodarczą	Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki	2.2. Kształtowanie aktywnych postaw na rynku pracy 3.1. Kształtowanie innowacyjnego środowiska przedsiębiorczości i powiązań sieciowych 3.2. Rozwój MŚP i sektora rolnego 9.1. Wzmacnianie systemu powiązań funkcjonalnych	Oś priorytetowa II: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
1.3. Wsparcie dla mieszkańców, przedsiębiorców i rolników w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na przekwalifikowanie, modernizację	Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki Nowoczesne rolnictwo Wzmacnianie kapitału ludzkiego	2.1. Kształtowanie i rozwój kadr dla gospodarki innowacyjnej 2.2. Kształtowanie aktywnych postaw na rynku pracy 3.2. Rozwój MŚP i sektora rolnego	Oś priorytetowa II: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Oś priorytetowa VIII: Zatrudnienie Oś priorytetowa X: Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw

i powiększenie areалу gospodarstw rolnych		6.1. Przeciwdziałanie ubóstwu ekonomicznemu 6.2. Reintegracja zawodowa oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniom społecznym 9.1. Wzmacnianie systemu powiązań funkcjonalnych	w regionie
I.2. Stworzenie warunków do rozwoju specjalizacji produkcji rolnej			
2.1. Wspieranie współpracy między rolnikami i producentami	Nowoczesne rolnictwo	3.1. Kształtowanie innowacyjnego środowiska przedsiębiorczości i powiązań sieciowych 3.2. Rozwój MŚP i sektora rolnego 9.1. Wzmacnianie systemu powiązań funkcjonalnych	Oś priorytetowa II: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Oś priorytetowa VIII: Zatrudnienie Oś priorytetowa X: Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie
2.2. Wspieranie rolnictwa ekologicznego	Nowoczesne rolnictwo	3.2. Rozwój MŚP i sektora rolnego 9.1. Wzmacnianie systemu powiązań funkcjonalnych	Oś priorytetowa VIII: Zatrudnienie Oś priorytetowa X: Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie
2.3. Wykreowanie i promocja produktów lokalnych	Turystyka czerpiąca z różnorodności zasobów Budowanie kapitału społecznego Sprawnie zarządzany powiat	3.2. Rozwój MŚP i sektora rolnego 4.2. Wzmacnianie tożsamości regionalnej 5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji 9.2. Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego	Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
I.3. Stworzenie warunków do rozwoju turystyki aktywnej			
3.1. Rozbudowa infrastruktury turystycznej	Turystyka czerpiąca z różnorodności zasobów	4.2. Wzmacnianie tożsamości regionalnej 5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji	Oś priorytetowa III: Transport Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu

		8.1. Ochrona i kształtowanie powiązań przyrodniczo – krajobrazowych	
3.2. Rozwój agroturystyki w gminie poprzez zorganizowanie cyklu szkoleń dla rolników zainteresowanych prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych	Turystyka czerpiąca z różnorodności zasobów Wzmacnianie kapitału ludzkiego Sprawnie zarządzany powiat	2.2. Kształtowanie aktywnych postaw na rynku pracy 3.2. Rozwój MŚP i sektora rolnego 4.2. Wzmacnianie tożsamości regionalnej 5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji 9.1. Wzmacnianie systemu powiązań funkcjonalnych	Oś priorytetowa II: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu Oś priorytetowa VIII: Zatrudnienie Oś priorytetowa X: Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie
3.3. Zachęcanie do zagospodarowania wyrobisk pocegielnianych na cele rekreacyjno - sportowe	Turystyka czerpiąca z różnorodności zasobów Przyjazna infrastruktura i usługi społeczne	2.2. Kształtowanie aktywnych postaw na rynku pracy 5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji	Oś priorytetowa II: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
Cel strategiczny II – Aktywne i zintegrowane społeczeństwo gminy Mokrsko			
II.1. Rozwój systemu oświaty			
1.1. Reorganizacja szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego	Wzmacnianie kapitału ludzkiego Przyjazna infrastruktura i usługi społeczne	5.1. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora edukacji	Oś priorytetowa VII: Infrastruktura dla usług społecznych Oś priorytetowa XI: Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności
1.2. Reorganizacja opieki przedszkolnej	Wzmacnianie kapitału ludzkiego Przyjazna infrastruktura i usługi społeczne	5.1. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora edukacji	Oś priorytetowa VII: Infrastruktura dla usług społecznych Oś priorytetowa X: Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie Oś priorytetowa XI: Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności
1.3. Przebudowa i remont istniejących placówek oświatowych	Przyjazna infrastruktura i usługi społeczne	5.1. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora edukacji	Oś priorytetowa IV: Gospodarka niskoemisyjna

	Wzmacnianie kapitału ludzkiego		Oś priorytetowa VII: Infrastruktura dla usług społecznych Oś priorytetowa X: Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie Oś priorytetowa XI: Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności
1.4. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	Wzmacnianie kapitału ludzkiego	5.1. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora edukacji 5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji 6.1. Przeciwdziałanie ubóstwu ekonomicznemu	Oś priorytetowa V: Ochrona środowiska Oś priorytetowa XI: Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności
II.2. Aktywizacja i integracja mieszkańców gminy			
2.1. Rozwój organizacji pozarządowych poprzez wzmacnianie współpracy między samorządem a trzecim sektorem	Budowanie kapitału społecznego Sprawnie zarządzany powiat	4.1. Rozwój społeczności lokalnych	
2.2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej	Budowanie kapitału społecznego	4.1. Rozwój społeczności lokalnych 4.2. Wzmacnianie tożsamości regionalnej	Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
2.3. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej i sportowej dla różnych grup społecznych	Przyjazna infrastruktura i usługi społeczne Wzmacnianie kapitału ludzkiego	5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji	Oś priorytetowa VII: Infrastruktura dla usług społecznych
2.4. Zwiększenie aktywności mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym gminy	Budowanie kapitału społecznego	4.1. Rozwój społeczności lokalnych	
Cel strategiczny III – Atrakcyjna i dostępna przestrzeń gminy Mokrsko			
III.1. Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych			
1.1. Zagospodarowanie terenów niewykorzystanych, niezagospodarowanych	Przyjazna infrastruktura i usługi społeczne	5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji	Oś priorytetowa II: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja

na miejsca rekreacji dla różnych grup wiekowych mieszkańców			i potencjał endogeniczny regionu
1.2. Rewitalizacja parków wiejskich w miejscowościach Mokrsko i Chotów wraz z budynkami podworskimi	Zadbane środowisko przyrodnicze	5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji 8.1. Ochrona i kształtowanie powiązań przyrodniczo – krajobrazowych 9.2. Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego	Oś priorytetowa V: Ochrona środowiska Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
1.3. Poprawa estetyki wsi i domostw wraz z ich otoczeniem	Zadbane środowisko przyrodnicze	9.2. Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego	Oś priorytetowa V: Ochrona środowiska Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
1.4. Edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń gminy	Zadbane środowisko przyrodnicze	4.1. Rozwój społeczności lokalnych 8.1. Ochrona i kształtowanie powiązań przyrodniczo – krajobrazowych 9.2. Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego	Oś priorytetowa V: Ochrona środowiska
III.2. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej			
2.1. Budowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego wraz z budową oczyszczalni	Zintegrowana infrastruktura techniczna	7.2. Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej	Oś priorytetowa V: Ochrona środowiska
2.2. Rozbudowa i przebudowa dróg gminnych	Zintegrowana infrastruktura techniczna	7.1. Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych	Oś priorytetowa III: Transport Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
2.3. Modernizacja sieci melioracyjnej	Zintegrowana infrastruktura techniczna	8.2. Przeciwdziałanie i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych i antropogenicznych	Oś priorytetowa V: Ochrona środowiska
III.3. Budowa i termomodernizacja			

obiektów użyteczności publicznej			
3.1. Rozbudowa i przebudowa obiektów użyteczności publicznej	Przyjazna infrastruktura i usługi społeczne	5.1. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora edukacji 5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji	Oś priorytetowa IV: Gospodarka niskoemisyjna Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu Oś priorytetowa VII: Infrastruktura dla usług społecznych Oś priorytetowa XI: Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności
3.2. Budowa kompleksu boisk wielofunkcyjnych	Przyjazna infrastruktura i usługi społeczne	5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji	Oś priorytetowa VII: Infrastruktura dla usług społecznych
3.3. Rozwój bazy lokalowej dla kultury	Wzmacnianie kapitału ludzkiego Budowanie kapitału społecznego	5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji	Oś priorytetowa IV: Gospodarka niskoemisyjna Oś priorytetowa VI: Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
3.4. Budowa lub przebudowa mieszkań socjalnych	Przyjazna infrastruktura i usługi społeczne		Oś priorytetowa VII: Infrastruktura dla usług społecznych

Spis tabel

Tabela 1. Wskaźniki systemu monitorowania dla Gminy Mokrsko	38
Tabela 2. Zbieżność Strategii Rozwoju Gminy Mokrsko z wybranymi dokumentami wyższego rzędu	45

terenów leśnych i zasobów wodnych warunkuje budowanie przewag konkurencyjnych nad innymi obszarami, jak również decyduje o specjalizacjach w przestrzeni⁷.

Gmina Mokrsko posiada cenne walory przyrodniczo – krajobrazowe, występujące głównie w południowej części gminy, w której stawia się na rozwój turystyczno – rekreacyjny. Walory te związane są przede wszystkim z dużymi powierzchniami leśnymi i zróżnicowaną rzeźbą terenu.

Gmina Mokrsko geograficznie położona jest w pasie Nizin Środkowopolskich na styku Wyżyny Wieluńskiej i Wysoczyzny Wieruszowskiej. Wysoczyzna Wieruszowska jest falistą, morenową, mało urozmaiconą przestrzenią. Zbudowana jest z piasków i ilów, zaś płaty wysoczyznowe sięgające 185 m n.p.m. zbudowane są zwykle z glin morenowych i osadów wolno lodowcowych zlodowacenia środkowopolskiego. Teren ten osiąga maksymalną wysokość wyniesienia 199 m n.p.m. (Łysa Góra) i jest niżej położony niż Wyżyna Wieluńska. Na terenie gminy rozciąga się najdalej na zachód wysunięty fragment Wyżyny Wieluńskiej, mający swój początek na południe od Ożarowa i na południe od Krzyworzeki i kraniec zachodni w miejscowości Komorniki, w bliskiej odległości od granicy gminy Skomlin. Ma on kształt urozmaicony, wyraźnie falisty o charakterze wzgórzowym. Kulminację osiąga w postaci Wzgórz Ożarowskich. Tu znajdują się najwyższe wyniesienia: w okolicy tak zwanego Głębokiego Ruczaju o wysokości 265,8 m n.p.m., nieopodal kolonii Kaptas o wysokości 265,5 m n.p.m. oraz wyniesienie pod miejscowością Zmysłona o wysokości 265,4 m n.p.m. Są one jednoznacznie dominantą krajobrazową i stanowią wygodne punkty widokowe. Inne wyniesienia części Wyżyny Wieluńskiej należące do gminy osiągną wysokość 240-250 m n.p.m. Różnica wyniesień Wyżyny Wieluńskiej i Wysoczyzny Wieruszowskiej jest znaczna. Osiąga wartość kilkudziesięciu metrów na dość niewielkim obszarze. Spadek terenu jest większy w kierunku północno – zachodnim niż południowo – zachodnim.

Uwzględniając budowę geologiczną – tektoniczną, gmina Mokrsko położona jest na obszarze fałdowań paleozoicznych, w środkowo – wschodniej części Monokliny Przedsudeckiej, która w tym rejonie przyjmuje nazwę Monokliny Śląsko – Krakowskiej. Monoklina zbudowana jest z utworów triasu i jury wykształconej w formy piasków, wapieni, margli, ilów i mułów⁸.

Obszary prawnie chronione w 2012 r. stanowiły 8,1% powierzchni gminy Mokrsko, zdecydowanie mniej niż w powiecie (19,8%). Ze względu na ważną rolę w krajobrazie objęte zostały ochroną w formie zespołu przyrodniczo – krajobrazowego „Wzgórz Ożarowskie” o powierzchni 628,3 ha położonego w całości na terenie gminy Mokrsko.

Mokrsko jest ponadto jedną z 7 gmin, na obszarze których znajduje się chroniony obszar Doliny Rzeki Proсны. Na terenie gminy Mokrsko (okolice Ożarowa i Motyl Żelazna) zajmuje on ok. 1279 ha.

Za obiekty chronione uznano także 18 pomników przyrody – pojedynczych drzew i grup drzew, znajdujących się głównie w Ożarowie i Komornikach. Powierzchnię 2 ha zajmują natomiast chronione 3 użytki ekologiczne⁹ znajdujące się w lasach państwowych Nadleśnictwo Wieluń – bagna śródleśne w Ożarowie.

Znajdujące się w gminie Mokrsko lasy należą do VI Małopolskiej Krainy Przyrodniczej i Dzielnicy 6 Wyżyny Woźnico – Wieluńskiej. Całkowita ich powierzchnia

⁷ *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014-2020*, Wieluń 2013, s.8.

⁸ Na podstawie: *Monografia gminy Mokrsko*, red. T. Olejnik, Wieluń 2004, s.17-22 oraz folder „Gmina Mokrsko”, tekst: Paweł Gwałt, s.3.

⁹ Użytki ekologiczne to forma ochrony przyrody, pozostałości ekosystemów takich jak: bagna, torfowiska, starorzeczka, wydmy, kępy drzew i krzewów. Miejsca te położone wśród lasów i użytków rolnych traktowane są jako nieużytki, czasem przekształcane w obszary zagospodarowane przez człowieka. Objęcie ochroną ma na celu pozostawienie ich w stanie naturalnym jako cennych zasobów genowych i typów siedlisk wpływających na bioróżnorodność danego obszaru.

na terenie gminy wynosiła w 2013 r. 1456 ha, co stanowiło 18,7% ogólnej jej powierzchni. Jest to lesistość niższa od średniej dla powiatu wieluńskiego (24,5%). Są to głównie lasy sosnowe z niewielką tylko domieszką dębu, brzozy, świerku oraz innych drzew. Porastają zwartym kompleksem południową część gminy, wchodząc w skład ciągnących się w stronę rzeki Warty lasów, które stanowią część Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Drzewostan leśny jest głównie średniowiekowy (powyżej 40 lat). Duży odsetek lasów zajmują uprawy i młodniki. Stosunkowo niewiele zachowało się starodrzewu. Lasy mające charakter gospodarczy są poprzecinane licznymi kanałami i strumykami powodującymi lokalne zabagnienia z ciekawą szatą roślinności zielonej oraz bogatą fauną. W lasach w okolicach przysiółka Słoniny licznie występują niewielkie obszary o charakterze torfowiska niskiego.

Lasy państwowe znajdują się w Nadleśnictwie Wieluń, Leśnictwo Ożarów i Wróblew (obręb Cisowa). Ich powierzchnia na terenie gminy wynosiła w 2013 r. 895 ha, stanowiąc 11,5% obszaru gminy. Lasy te zlokalizowane są w południowej części gminy, tworząc zwarty kompleks leśny i szereg mniejszych powierzchni wciśniętych w obręby: Ożarów i Motyl Żelazna, stanowiących własność osób prywatnych.

Powierzchnia całkowita gruntów leśnych własności prywatnej w gminie Mokrsko wynosiła w 2013 r. 561 ha, stanowiąc 38,5% całkowitej powierzchni lasów. Największy kompleks położony jest na południu gminy, w sąsiedztwie lasów państwowych.

Oceniając ogólnie obszary zalesione dla potrzeb rekreacji, należy stwierdzić, że gmina posiada dobre warunki dla rozwoju rekreacji. Lasy występują w dość dużym zwartym kompleksie, który w kierunku północno - wschodnim łączy się z dużym kompleksem leśnym położonym poza granicami gminy. Do lasów nieodpowiednich do rekreacji należą lasy na siedliskach wilgotnych, gdzie występuje zespół niekorzystnych czynników, które wykluczają je z użytkowania rekreacyjnego.

Występujące w obszarach dolin i obniżeń użytki zielone stanowią także cenne ekosystemy o bogatych zbiorowiskach roślinności łąkowej i bagiennej, którą powinno się chronić.

W gminie występuje kilka terenów zieleni urządzonej – parków i cmentarzy. Parki występują w Mokrsku, Ożarowie (zabytkowy), Komornikach i Chotowie. Cmentarze znajdują się w Mokrsku (katolicki i choleryczny), Krzyworzece (katolicki i choleryczny), Chotowie (katolicki i choleryczny), Ożarowie (katolicki i choleryczny) i Komornikach¹⁰.

Na terenach lądowych wody występują w postaci powierzchniowej i podziemnej. Wody powierzchniowe na terenie gminy Mokrsko to rzeka Ożarka, kanał Kopydlów – Krzyworzecka i kanał Skomlin – Toplin oraz rowy melioracyjne, stawy i oczka wodne.

Gmina Mokrsko leży całkowicie w dorzeczu Warty, płynącej około 10 km na wschód od granic gminy. Przez obszar gminy przebiega dział wodny III rzędu, dzielący go na dwie prawie równe części: północno - wschodnią należącą do zlewni rzeki Pyszna oraz południowo - zachodnią leżącą w zlewni rzeki Proсны.

Zbiorniki wodne w postaci stawów powstały w wyniku działalności człowieka. Dwa z nich zostały zbudowane na rzekach w Ożarowie i Krzyworzece. W Ożarowie jest kilka stawów przedzielonych goblami o łącznej powierzchni 19,91 ha. W Ożarowie i Mokrsku znajdują się również stawy podworskie.

Pozostałe stawy, tzw. glinianki, powstały w wyniku wydobycia gliny na potrzeby miejscowych cegielni. Tak powstały stawy na terenie miejscowości: Mokrsko, Chotów, Ożarów i Krzyworzecka. W Orzechowcu znajdują się natomiast zbiorniki po dawnej kopalni odkrywkowej rud żelaza.

¹⁰ http://mokrsko.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=18&subsub=40&menu=44&strona=1 [dostęp 10.06.2014]

Na terenie gminy znajdują się ponadto zbiornik retencyjny w Ożarowie, będący jednak własnością prywatną, oraz zalew w Krzyworzecze położony w dolinie Kanału Kopydłów – Krzyworzeka.

W gminie nie prowadzi się monitoringu stanu czystości wód powierzchniowych, ale obserwacje wskazują na ich zanieczyszczenia, głównie Kanału Kopydłów – Krzyworzeka wpływającego do rzeki Pyszej, której stan czystości określany jest jako pozaklasowy. Mogą one stanowić lokalne zagrożenie powodziowe wynikające głównie z rzeźby terenu (wysokości od 186 do 264 m n.p.m, chłonności gruntu, jego ukształtowania)¹¹.

Analiza rzeźby terenu, budowy geologicznej oraz przepuszczalność osadów pozwoliły wyróżnić dwie zasadnicze strefy charakteryzujące się odmiennymi warunkami występowania wód gruntowych. Są to:

- a) obszar dolin i obniżeń zbierający wody powierzchniowe i gruntowe, o swobodnym zwierciadle utrzymującym się w gruntach przepuszczalnych (piaski, lokalnie namuły i torfy),
- b) obszar wysoczyzny o zróżnicowanych warunkach występowania wód, zależnie od przepuszczalności podłoża.

Należy stwierdzić, że warunki wodne na obszarze gminy z punktu widzenia przydatności dla budownictwa są korzystne (lustro wody występuje głębiej niż 2,0 m p.p.t.)¹².

Zasoby wodne gminy oraz krajobraz wokół nich należy uznać za jej atut. Mogą one ponadto determinować rozwój zróżnicowanych form aktywności.

Gmina należy do ubogich w złoża surowców energetycznych. Na jej obszarze występują złoża surowców ilastych (iłów jurajskich i iłów doggerskich), wykorzystywanych do ceramiki budowlanej. Na jej terenie występują ponadto piaski i żwiry. A w XIX i na początku XX w. wydobywano niskoprocentowe rudy żelaza. Funkcjonowały tutaj liczne małe cegielnie prywatne oraz zakłady ceramiki budowlanej (cegielnie) w Ożarowie, Chotowie, Krzyworzecze i Mokrsku. Do dziś działa ta ostatnia, będąca obecnie w rękach nowych właścicieli, którzy zamierzają przywrócić jej dawną rolę i funkcję.

Tabela 1. Wykaz złóż kopalin na terenie gminy Mokrsko (stan na 31.12.2012)

LOKALIZACJA (LICZBA ZŁÓŻ)	SUROWIEC	ZASOBY		WYDOBYCIE [TYS. T.]
		GEOLOGICZNE BILANSOWE [TYS. T.]	PRZEMYSŁOWE [TYS. T.]	
Chotów (2)	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	562	-	-
		316	-	-
Krzyworzeka		1241	-	-
Mokrsko		1326	978	5

Źródło: *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s. 148.

Wysoki udział gruntów bezleśnych i ukształtowanie powierzchni (równinne, urozmaicone miejscami łagodnymi grzbietami o stokach o ekspozycji południowej) mogą sprzyjać rozwojowi elektrowni słonecznych. Również energetyka wiatrowa posiada na terenie gminy dogodne warunki rozwoju, wynikające z wielkości przeciętnych prędkości wiatru w tej części Polski, rolniczego wykorzystania terenu, charakteru ukształtowania powierzchni i braku wyraźnych przeszkód terenowych, zakłócający swobodny przepływ powietrza. Na terenie gminy Mokrsko występują szczególne predyspozycje do wykorzystywania energii

¹¹ Na obszarze gminy proponowany jest do realizacji zbiornik wodny małej retencji „Motyl” w południowej części gminy o powierzchni 17 ha.

¹² http://mokrsko.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=18&subsub=40&menu=42&strona=1 [dostęp 10.06.2014]

wiatru. Ograniczenie stanowi natomiast duża gęstość zabudowy wiejskiej. Niewielkie odległości od przewidywanej lokalizacji siłowni wiatrowych są przyczyną protestów mieszkańców, czego efektem było referendum przeprowadzone w czerwcu 2013 r., w którym ok. 80% głosujących wyraziło sprzeciw budowie elektrowni wiatrowych¹³.

Gmina znajduje się poza potencjalnymi strefami (racjonalnego, opłacalnego) wykorzystania energii wód podziemnych do rozwoju ciepłownictwa, energetyki geotermalnej i balneologii¹⁴.

Struktura użytkowania ziemi gminy Mokrsko nie odbiega znacząco od struktury pozostałych gmin powiatu wieluńskiego. W czerwcu 2014 r. użytki rolne gminy stanowiły 76,37% gruntów ogółem, natomiast lasy i grunty leśne 19,33%.

Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Mokrsko (stan na 2.06.2014)

FORMY UŻYTKOWANIA GRUNTÓW		2014	
		POWIERZCHNIA (ha)	% POWIERZCHNI OGÓLNEJ GRUNTÓW W GMINIE MOKRSKO
Użytki rolne	Grunty orne	4900	63,12
	Sady	27	0,35
	Łąki trwałe	357	4,60
	Pastwiska trwałe	326	4,20
	Grunty rolne zabudowane	272	3,50
	Grunty pod stawami	11	0,14
	Rowy	36	0,46
	RAZEM	5929	76,37
Grunty leśne zadrzewione i zakrzewione	Lasy	1490	19,19
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	11	0,14
	RAZEM	1501	19,33
Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny mieszkaniowe	2	0,03
	Tereny przemysłowe	7	0,09
	Inne tereny zabudowane	13	0,17
	Zurbanizowane tereny niezabudowane	1	0,01
	Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	1	0,01
	Drogi	208	2,68
	Koleje	6	0,08
	Inne	5	0,06
	Użytki kopalne	11	0,14
	RAZEM	254	3,27
	Grunty pod wodami	Morskimi wewnętrznymi	0
Powierzchniowymi płynącymi		11	0,14

¹³ Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014-2020, Wieluń 2013, s.18.

¹⁴ Balneologia wykorzystuje do leczenia, profilaktyki, rehabilitacji naturalne surowce lecznicze (wody mineralne, gazy lecznicze, walory klimatyczne); Zintegrowana...,s.17.

	Powierzchniowymi stojącymi	31	0,40
	RAZEM	42	0,54
UŻYTKI EKOLOGICZNE		2	0,03
NIEUŻYTKI		35	0,45
TERENY RÓŻNE		0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Gmina Mokrsko reprezentuje typ rolniczy. Udział użytków rolnych stanowi 76,37% gruntów, a lasów i gruntów leśnych 19,33%. Na gruntach o wyższych klasach bonitacyjnych wykształcił się typ orny o wysokim udziale gruntów ornych.

Podstawę planowania przestrzennego stanowi Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mokrsko z 2010 r. Politykę przestrzenną określa także Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego przyjęty uchwałą Rady Gminy z 18 grudnia 2003 r. Gmina została objęta planem miejscowym w całości.

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego określa przede wszystkim tereny pod zabudowę. W ciągu ostatnich lat wydano dużą liczbę pozwoleń na budowę, co wiąże się ze zmianami użytkowania gruntów. Spadł tym samym udział użytków rolnych w gruntach ogółem.

Tabela 3. Liczba wydanych pozwoleń na budowę w gminie Mokrsko w latach 2008 - 2013

LATA					
2008	2009	2010	2011	2012	2013
47	62	67	52	67	54

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Starostwie Powiatowym w Wieluniu.

1.2. Strategiczne uwarunkowania rozwoju Gminy Mokrsko w sferze środowiskowej i przestrzennej

Gmina Mokrsko wyróżnia się wewnętrznym zróżnicowaniem przestrzennym. Południową część obszaru zajmują kompleksy leśne porastające gleby mało korzystne dla rozwoju rolnictwa, tereny podmokłe oraz bagniste. Charakteryzuje ją również urozmaicona rzeźba terenu oraz koncentracja form ochrony przyrody. Szczególnie atrakcyjną pod względem krajobrazu miejscowością jest Ożarów. Cechy te predestynują południową część gminy do rozwoju funkcji turystycznej, wypoczynkowej i rekreacyjnej.

Północny obszar gminy cechuje się natomiast mniej atrakcyjnym i urozmaiconym ukształtowaniem powierzchni, a także mniejszym stopniem zalesienia, co wraz z występowaniem lepszych gleb wpływa na rolnicze użytkowanie gruntów.

Duże zróżnicowanie przestrzenne składników środowiska geograficznego pozwala na dywersyfikację gospodarki w skali powiatu oraz zróżnicowanie funkcjonalne.

Gmina posiada cenne walory przyrodnicze. Wyzwaniem dla polityki przestrzennej gminy jest ochrona terenów najcenniejszych przed nadmierną presją inwestycyjną.

Należy zwrócić uwagę na możliwość występowania lokalnych zagrożeń powodziowych w miejscowościach: Chotów (w tym Górale), Mokrsko, Ożarów, Krzyworzeka, Komorniki. Mimo słabej jakości wód powierzchniowych warunki ekologiczne gminy są dobre. Stan i czystość środowiska przyrodniczego są dobrze oceniane przez mieszkańców (średnia ocen wyniosła 3,19)¹⁵, co przemawia na korzyść gminy.

¹⁵ Ocena na podstawie wyników badania jakości usług publicznych gminy Mokrsko.

2.1. Gospodarka i rynek pracy Gminy Mokrsko

W podziale statystycznym Polski gmina Mokrsko stanowi część powiatu wieluńskiego oraz podregionu sieradzkiego¹⁶. Podregion sieradzki notuje najniższy w województwie łódzkim produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. wyniósł on 26243 zł, wobec średniej dla województwa 36750 zł.

Tabela 4. Poziom rozwoju gospodarczego podregionu sieradzkiego na tle innych podregionów w latach 2008 – 2011 (PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w cenach bieżących)

PODREGION	2008	2009	2010	2011	TEMPO WZROSTU (2008 = 100)
Województwo łódzkie					
łódzki	28629	29132	30405	32487	113,5
m. Łódź	40772	43029	46220	48669	119,4
piotrkowski	29338	32174	34503	38137	130,0
skierniewicki	24925	24690	25834	28461	114,2
sieradzki	24254	22880	23763	26243	108,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl i *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.38.

W latach 2008 – 2011 podregion sieradzki (w tym także gmina Mokrsko) zanotował najniższy poziom wzrostu produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca. Wskaźnik ten wzrósł jedynie o 8,2% wobec 13,5% wzrostu w województwie łódzkim oraz 30% w podregionie piotrkowskim.

Pod względem produkcji sprzedanej przemysłu¹⁷ powiat wieluński¹⁸, którego część stanowi gmina Mokrsko, zajmuje bardzo dobrą pozycję wśród powiatów podregionu sieradzkiego. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. wskaźnik ten wyniósł 1542,4 mln zł, co uplasowało powiat na 1. miejscu wśród powiatów podregionu sieradzkiego. W porównaniu z 2008 r. jest to wzrost o 261,8 mln zł (17%).

Niekorzystnie przedstawia się natomiast aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw w powiecie wieluńskim. W latach 2008 – 2011 zanotowano 37% spadek poziomu nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca, przy średnim spadku dla całego województwa 20,3%¹⁹.

Powiat wieluński cechuje jeden z najniższych w województwie poziomów wynagrodzeń mieszkańców. W 2012 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiecie wynosiło 2778,75 zł wobec średniej w województwie 3383,30 zł. W latach 2008 – 2012 tempo wzrostu wynagrodzeń wyniosło 22,1% wobec średniej wojewódzkiej 23,5%. W konsekwencji powiat w 2012 r. znajdował się w grupie powiatów, w których poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia był niższy od średniej krajowej²⁰.

Gmina Mokrsko stanowi część podregionu sieradzkiego, który cechuje stosunkowo równomierny udział poszczególnych sektorów gospodarki w wytworzeniu wartości dodanej (produkcji dóbr i usług). W 2011 r. zanotowano porównywalny udział przemysłu, przetwórstwa przemysłowego, handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji oraz pozostałych usług w wytworzeniu dochodu. Połowę mniejszy, choć nadal istotny był udział

¹⁶ Ze względu na brak danych dotyczących produktu krajowego brutto na poziomie gmin i powiatów, dane dotyczą większej jednostki podziału statystycznego Polski, jaką jest podregion (poziom NTS 3 wg nomenklatury obowiązującej dla całego terytorium Unii Europejskiej).

¹⁷ Produkcja sprzedana przemysłu ogółem (podmioty o liczbie pracujących > 9) wg PKD 2007.

¹⁸ Ze względu na brak danych na poziomie gmin, dane dotyczą powiatu wieluńskiego.

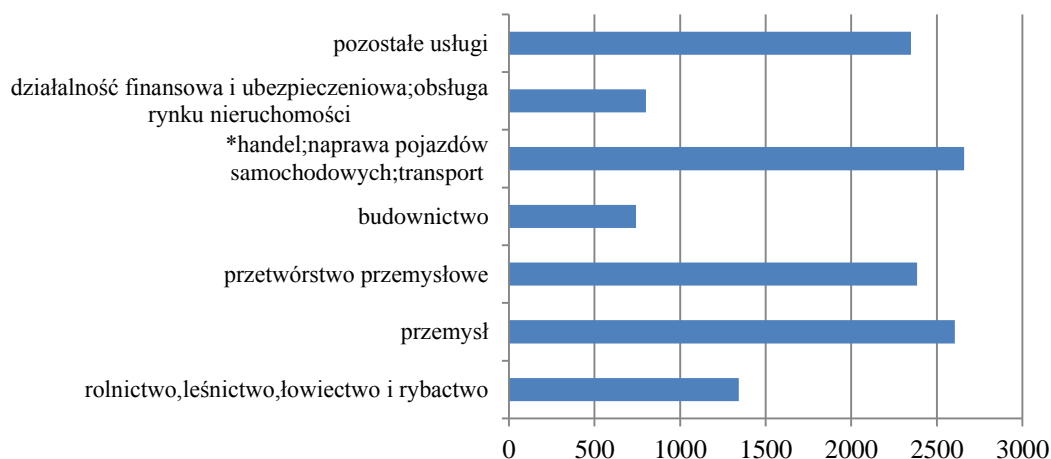
¹⁹ *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.40.

²⁰ Tamże.

rolnictwa w wytworzeniu wartości dodanej. Natomiast udział budownictwa oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej wyniósł jedynie ponad 700 mln zł.

Wykres 1. Struktura wytworzenia wartości dodanej wg sekcji PKD 2007 w podregionie sieradzkim w 2011 r. [mln zł]

*handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Porównując podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2013 r. w gminach powiatu wieluńskiego, gmina Mokrsko notuje najmniejszą ich liczbę. W 2013 r. w REGON na 10 tys. mieszkańców zarejestrowane były 533 podmioty gospodarcze. Wskaźnik ten jest też niższy niż średnia w powiecie (844 podmioty w 2013 r.) i w województwie (947 podmiotów w 2013 r.). Gmina zanotowała jednak najwyższe tempo wzrostu. W porównaniu z rokiem 2009 liczba podmiotów wzrosła o 17,9%, wobec 5,9% w powiecie i 9,1% w województwie.

Tabela 5. Liczba podmiotów gospodarczych wg REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Mokrsko na tle powiatu i województwa w latach 2009 - 2013

JEDNOSTKA	2009	2010	2011	2012	2013	TEMPO WZROSTU (2009 = 100)
Gmina Mokrsko	452	500	514	519	533	117,9
Powiat wieluński	797	837	811	827	844	105,9
Województwo łódzkie	868	908	902	927	947	109,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

W latach 2010 – 2012 niekorzystnie kształtowała się sytuacja z nowymi podmiotami. Liczba jednostek nowo zarejestrowanych na 10 tys. mieszkańców w tym czasie spadała. Natomiast w 2013 r. wzrosła o 56,4% względem roku poprzedniego. Wg REGON w 2012 r. zarejestrowano 39 podmiotów, a w 2013 już 61. Jest to jednak wartość niższa niż średnia dla gmin z powiatu i z województwa.

Tabela 6. Jednostki nowo zarejestrowane wg REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Mokrsko na tle powiatu i województwa w latach 2009 - 2013

JEDNOSTKA	2009	2010	2011	2012	2013
Gmina Mokrsko	41	74	50	39	61
Powiat wieluński	75	90	72	68	73
Województwo łódzkie	88	99	83	86	86

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

W gminie spada liczba podmiotów prowadzących działalność w zakresie rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa oraz przemysłu i budownictwa, choć ta ostatnia nie jest znaczna (z 29,8% w 2009 r. do 29,1% w 2013 r.). Wzrasta natomiast udział podmiotów w pozostałej działalności. Tendencja ta jest zbliżona do sytuacji w powiecie i w całym województwie.

Tabela 7. Udział procentowy podmiotów gospodarczych wg rodzajów działalności w liczbie całkowitej podmiotów gospodarczych dla lat 2009 i 2013

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO		PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO		POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ	
	2009	2013	2009	2013	2009	2013
Gmina Mokrsko	5,7	3,5	29,8	29,1	64,5	67,5
Powiat Wieluński	3,8	3,2	23,3	23,7	72,9	73,1
Województwo Łódzkie	2,1	2	23,7	22,9	74,3	75,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

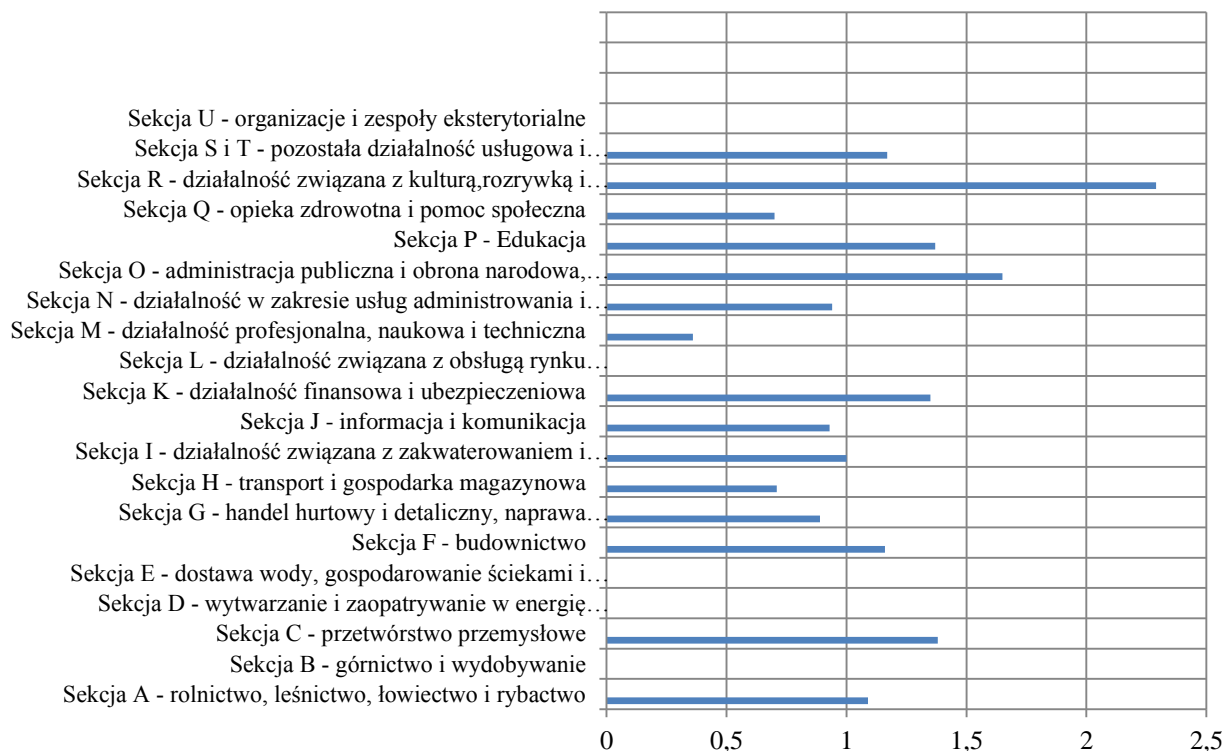
Statystyczną identyfikację specjalizacji gospodarczej jednostek terytorialnych umożliwia tzw. metoda współczynnika lokalizacji²¹. Wartości współczynnika LQ wyższe niż 1 wskazują, że udział podmiotów gospodarczych w danej dziedzinie gospodarki jest wyższy w gminie niż przeciętnie w całym powiecie wieluńskim. Wartość LQ powyżej 1,5 interpretuje się zazwyczaj jako rzeczywistą specjalizację²².

Wykres 2. Wartość współczynnika specjalizacji LQ dla gminy Mokrsko na tle powiatu wieluńskiego w 2013 r. – identyfikacja potencjalnych obszarów specjalizacji gospodarczej

²¹ Metoda ta umożliwia określenie poziomu specjalizacji a oblicza się za pomocą tzw. współczynnika Florence'a obliczonego wg wzoru: $LQ = (Rig/Rg)/LQ = (Rip/Rp)$, gdzie: Rig – liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w sekcji i w gminie g w danym roku; Rg – całkowita liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w gminie g w danym roku; Rip – liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w sekcji i w powiecie p w danym roku; Rp – całkowita liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w powiecie p w danym roku; za: *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.44.

²² *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.44.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

W 2013 r. w gminie Mokrsko dwie sekcje polskiej klasyfikacji działalności (kultura, rozrywka i rekreacja oraz administracja publiczna, obrona narodowa i obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) zanotowały poziom współczynnika pozwalający na wskazanie potencjalnych obszarów specjalizacji. W 2013 r. 14 podmiotów działało w sektorze kultury, rozrywki i rekreacji, o połowę więcej niż w roku wcześniejszym. Natomiast od 2009 r. widoczna jest specjalizacja związana z funkcjonowaniem w gminie dużej liczby podmiotów związanych z sektorem publicznym (m.in. administracja publiczna). Dominacja sektora publicznego, w tym administracji publicznej, stanowi sytuację niekorzystną. W latach 2009 – 2011 w gminie dominowały z kolei podmioty związane z górnictwem i wydobywaniem²³.

Ważną rolę w gospodarce gminy odgrywają zakorzenione już w niej podmioty. Najbardziej rozpoznawalnym przedsiębiorstwem są Zakłady Przetwórstwa Mięsnego Henryk Kania S.A., którego aktywność wykracza poza rynek lokalny. Natomiast Zakład Konfekcjonowania Ziół „Flos” jest jedną z wiodących firm farmaceutycznych o profilu zielarskim w Polsce.

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2012 liczba osób pracujących przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosiła w gminie 10,9. Wartość ta spada od 2009 r. i jest zdecydowanie niższa niż średnia w powiecie (27,8) i województwie (35,0). Oznaczać to może m.in., że dużą grupę stanowią osoby wyłączone czasowo lub trwale z rynku pracy, albo dużą grupę w tej kategorii wiekowej stanowią osoby, które opuściły gminę i pracują m.in. poza granicami kraju. Świadczyć to może również o bardzo małej aktywności ekonomicznej mieszkańców gminy w porównaniu z mieszkańcami powiatu i województwa.

²³ Jest to związane z występowaniem surowców ilastych wykorzystywanych w ceramice budowlanej i z działalnością tzw. cegielni.

Tabela 8. Liczba pracujących na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2002 - 2012

JEDNOSTKA	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gmina Mokrsko	13,8	14,1	16,8	16,3	13,7	14,8	15,4	16,4	15,9	11,3	10,9
Powiat wieluński	26,8	25,1	26,7	27,9	29,0	30,2	30,5	28,3	29,1	29,6	27,8
Województwo łódzkie	30,8	30,3	30,3	30,9	32,2	33,8	34,5	34,5	35,2	35,0	35,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

W 2013 r. gmina Mokrsko cechowała się najniższym poziomem bezrobocia²⁴ wśród gmin powiatu wieluńskiego (7,3%). Jest to także wartość niższa niż średnia dla powiatu (8,9%) i województwa (9,7%). Od 2006 r. wzrastał poziom bezrobocia w gminie, do czego w istotny sposób przyczyniło się ogólne pogorszenie się koniunktury gospodarczej w kraju i za granicą. Dopiero w 2013 r. nastąpił jego spadek w porównaniu z rokiem poprzednim (7,9% w 2012 r.).

Tabela 9. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2003 - 2013

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gmina Mokrsko	11,0	9,2	8,9	6,4	5,6	5,7	7,4	7,2	7,0	7,9	7,3
Powiat wieluński	11,7	10,0	9,2	7,2	6,0	6,1	8,3	7,6	7,7	8,7	8,9
Województwo łódzkie	14,2	13,3	12,1	9,8	7,5	6,1	7,9	8,1	8,6	9,5	9,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Gminę cechuje niekorzystna sytuacja długotrwałego bezrobocia. Procentowy udział długotrwałe bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem systematycznie wzrasta od 2009 r., co jest niepokojącym zjawiskiem. W 2013 r. udział osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok wyniósł aż 56,8%, co jest porównywalne ze średnią w powiecie i województwie. Dla porównania w 2009 r. wartość ta wynosiła 36,5%.

Tabela 10. Procentowy udział długotrwałe bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem w latach 2009 - 2013

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2009	2010	2011	2012	2013
Gmina Mokrsko	36,5	40,8	45,1	49,2	56,8
Powiat Wieluński	39,6	46,7	51,7	50,1	56,4
Województwo Łódzkie	39,8	45,9	49,6	51,0	55,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy i Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Mieszkańcy gminy źle oceniają dostępność i atrakcyjność lokalnego rynku pracy. Tylko 22,4% ankietowanych ocenia je wystarczająco lub dobrze²⁵. Zjawisko długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia wśród absolwentów należy traktować jako jedno z istotnych wyzwań dla gospodarki gminy. Niska atrakcyjność lokalnego rynku pracy dla młodych może stanowić przyczynę ich odpływu z terenu gminy.

²⁴ Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym; wg: stat.gov.pl, GUS 2014.

²⁵ Ocena na podstawie wyników badania jakości usług publicznych gminy Mokrsko.

Najlepsze gleby gminy to gleby biellicowe, pseudobiellicowe i brunatne wylugowane oraz lokalnie czarne ziemie. Występują one dużymi kompleksami w środkowej części gminy w rejonie wsi Mokrsko, Krzyworzeka, Ożarów, a także mniejszymi płatami w rejonie wsi Komorniki oraz na północy w rejonie wsi Chotów, Słupsko. Są to gleby III klasy gruntów ornych (sporadycznie II kl.) zaliczane do kompleksu pszenno - pszenno - pszenno. Gleby te charakteryzują się dużą zasobnością w składniki pokarmowe, właściwymi stosunkami wodno - powietrznymi, posiadają bardzo korzystne warunki do produkcji rolnej w szerokim zakresie upraw przy wysokiej kulturze rolnej. Do grupy gleb najlepszych należy także zaliczyć gleby o podobnym składzie mechanicznym, ale o niekorzystnych warunkach wilgotnościowych zaliczone do kompleksu zbożowo - pastewnego, występujące sporadycznie niewielkimi płatami we wschodniej części gminy. Wszystkie te gleby są glebami prawnie chronionymi o dużych walorach środowiska przyrodniczego, wskazane do pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu.

Gleby średniej jakości występują na całym obszarze gminy poza częścią południową. Występują głównie w formie dość dużych płatów w rejonie wsi Mątewki, Chotów i Komorniki. Są to głównie gleby biellicowe, pseudobiellicowe i brunatne wylugowane, a miejscami czarne ziemie właściwe. Są to gleby IV klasy gruntów ornych zaliczane do kompleksu żytniego dobrego.

Gleby mało korzystne i bardzo mało korzystne do produkcji rolnej występują głównie w południowej części gminy, a ponadto niewielkimi przeważnie płatami na całym terenie. Większe ich powierzchnie znajdują się w rejonie wsi Orzechowiec, Pasternik, Ożarów, Krzyworzeka. Są to głównie gleby brunatne wylugowane z niewielkim udziałem gleb pseudobiellicowych i czarnych ziem. Gleby te należą do V-VI klasy gruntów ornych, a zaliczane są do kompleksu żytniego słabego i żytnio - łubinowego. Możliwości podniesienia żyzności tych gleb są niewielkie.

W gminie występują również chronione gleby organiczne, głównie torfowe, związane z dolinami niektórych cieków, znajdujących się w gminie. Są to głównie obszary we wsiach Orzechowiec, Jasna Góra, Motyl i Banasie. Ich odsetek nie jest jednak duży.

Oceniając warunki glebowe gminy Mokrsko, należy stwierdzić, że dzięki dominacji dobrych i bardzo dobrych gleb posiada bardzo korzystne warunki do intensywnej gospodarki rolnej²⁶.

Tabela 11. Klasyfikacja gleb na terenie gminy Mokrsko

LP	KLASA GLEBY	POWIERZCHNIA W HA	POWIERZCHNIA W %
1.	II	5,54	0,1
2.	III	933,58	16,0
3.	IV	3766,63	62,5
4.	V	1037,28	17,0
5.	VI	247,52	4,0
6.	VIz	23,9	0,4

Źródło: mokrsko.pl [dostęp: 20.05.2014]

Na terenie gminy prowadzona jest produkcja roślinna i zwierzęca. W zakresie specjalizacji rolniczych wskazać należy przede wszystkim:

- a) produkcję trzody chlewnej (największym producentem na terenie gminy jest Sebastian Kania),
- b) ukierunkowanie gospodarstw na sprzedaż zbóż, a także w mniejszym stopniu:

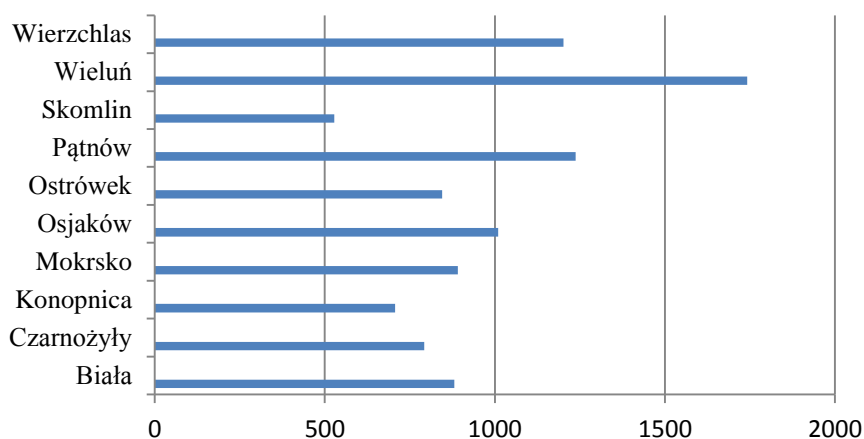
²⁶ http://mokrsko.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&sub=18&subsub=40&menu=41&strona=1 [dostęp 20.05.2014]

- c) uprawę ziemniaków, ukierunkowaną na rynki zbytu przede wszystkim w województwie śląskim,
- d) produkcję sadzonek roślin jagodowych (maliny, truskawki) oraz drzew i krzewów owocowych i ozdobnych,
- e) uprawę warzyw i owoców,
- f) produkcję mleka.

Jednym z potencjalnych kierunków specjalizacji gospodarczej z uwagi na dobrą jakość gleb może być także nowoczesne rolnictwo. W 2010 r. gmina Mokrsko zajmowała 5. miejsce pod względem liczby gospodarstw rolnych w powiecie wieluńskim.

Wykres 3. Liczba gospodarstw rolnych w gminach powiatu wieluńskiego w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powszechnego Spisu Rolnego, Bank Danych Lokalnych, stat.gov.pl.

Dane z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. wskazują, że gmina wyróżnia się pod względem pogłowia trzody chlewnej i w tej dziedzinie gospodarki przoduje w powiecie, stanowiąc silną konkurencję. Wyłania się zatem potencjalna specjalizacja w tym kierunku.

Tabela 12. Pogłowia zwierząt gospodarczych wg gmin powiatu wieluńskiego w 2010 r.

GMINA	BYDŁO	TRZODA CHLEWNA	DRÓB	KONIE
Mokrsko	563	15303	17651	21
Pątnów	1204	12241	20961	35
Wierzchlas	580	8627	24943	43
Skomlin	657	8182	8190	19
Wieluń	1078	6763	130719	140
Czarnożyły	1812	4790	10881	9
Osjaków	1429	4355	20542	86
Biała	1620	3687	50274	19
Ostrówek	3106	3408	50385	36
Konopnica	2431	2834	14242	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.54 oraz danych z Powszechnego Spisu Rolnego, Bank Danych Lokalnych, stat.gov.pl.

Gmina Mokrsko jest jedną z zasobniejszych gmin ziemi wieluńskiej pod względem ilości i jakości obiektów zabytkowych. Na jej terenie zachowały się stare budowle sakralne oraz zespoły dworsko – parkowe. Wraz z ościennymi gminami – Pątnów, Praszka, Skomlin

i Wieluń, współtworzy atrakcyjne szlaki turystyczne, którymi chętnie podążają liczni miłośnicy polskiej kultury i sztuki.

Do rejestru zabytków wpisano 5 obiektów sakralnych (kościóły w Chotowie, Komornikach, Krzyworzece, Mokrsku oraz dzwonnice w Krzyworzece), dwór szlachecki wraz z parkiem w Ożarowie i 2 wiatraki – w Kocilewie i Mokrsku, przy czym ostatni uległ zniszczeniu.

Tabela 13. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych w gminie Mokrsko (stan na marzec 2013)

LP	MIEJSCOWOŚĆ	ZABYTEK	ROK WPISU DO REJESTRU ZABYTEKÓW
1.	Chotów	Murowany kościół pw. św. Marcina z 1616 r.	1967
2.	Kocilew	Wiatrak z lat 1914 – 1918	1986
3.	Komorniki	Kościół pw. Narodzenia NMP z 1631 r.	1967
4.	Krzyworzeka	Kościół pw. św. Piotra i Pawła wraz z dzwonnice z XIII – XVIII w.	1967
5.	Mokrsko	Kościół pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika z 1626 r.	1967
6.	Mokrsko	Wiatrak z II poł. XIX w.	1986
7.	Ożarów	Zespół dworski z XVIII w.: drewniany dwór, park, altana, baszta widokowa (relikt), kamienica, otoczenie zespołu dworsko – parkowego	1967 - 2011

Źródło: na podstawie *Zintegrowanej Strategii Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s. 55.

Na terenie gminy znajduje się wiele terenów atrakcyjnych turystycznie. Rzeźba powierzchni jest urozmaicona, środowisko przyrodnicze zachowało wciąż duży stopień naturalności. Występują tu ciekawe zbiorowiska roślinne i atrakcyjne zbiorniki wodne. Sąsiedztwo Załęczańskiego Parku Krajobrazowego oraz lasy obfitujące w zwierzęta i cenne rośliny sprzyjają rozwojowi na tym terenie turystyki przyrodniczej. Szczególnie atrakcyjne są takie miejscowości jak: Ożarów i Orzechowiec graniczące z dużym kompleksem leśnym oraz Motyl i Lipie otoczone terenami leśnymi. Na obrzeżach lasu od strony Ożarowa położone są stawy rybne, stanowiące wraz ze zbiornikiem śródleśnym atrakcją dla wędkarzy. Miejscem atrakcyjnym jest również park dworski w Ożarowie, który otacza staropolski, modrzewiowy dwór alkierzowy z połowy XVIII wieku. Późnobarokowy, czteroalkierzowy dwór rodziny Bartochowskich zaliczany jest do grupy najpiękniejszych dworów w Polsce. Od 1980 roku mieści się w nim Muzeum Wnętrz Dworskich - oddział Muzeum Ziemi Wieluńskiej, które odwiedza rocznie około 8000 osób.

Od kilku już lat podejmowane są też inicjatywy mające za zadanie wypromować powiat wieluński, w tym także gminę Mokrsko, jako teren atrakcyjny turystycznie. Obecnie można wiązać duże nadzieje z działaniami Stowarzyszenia Polski Szlak Bursztynowy, starającego się promować region wieluński jako atrakcyjny turystycznie teren, leżący na prastarym bursztynowym szlaku. O teren gminy, a konkretnie o kościół i dzwonnice w Krzyworzece zahacza jedno z odgałęzień Szlaku Romańskiego.

Przez teren gminy wiodą oznakowane szlaki rowerowe dla turystów. Pierwszy z nich to szlak o długości około 36 km, oznaczony kolorem zielonym i kodem EWI 4. Rozpoczyna się przy dworku w Ożarowie. Następnie biegnie przez Słoniny oraz osadę leśną Banasie i kieruje się w stronę lasów wsi Motyl. Opuściwszy gminę Mokrsko, w swojej dalszej części przechodzi przez tereny gminy Skomlin, by następnie wrócić przez Mokrsko i Komorniki pod

zabytkowy dworek w Ożarowie. Drugi szlak, o długości ok. 30 km, oznaczony symbolem EWI 1 i również kolorem zielonym, biegnie z Wielunia w stronę Ożarowa, a następnie przez zespół przyrodniczo - krajobrazowy „Wzgórza Ożarowskie” do Krzyworzeki i dalej przez Chotów wraca do Wielunia. Obydwa szlaki pozwalają zobaczyć najpiękniejsze tereny i najwspanialsze zabytki gminy.

Przez teren gminy przebiega także odcinek Łódzkiego Szlaku Konnego. W powiecie wieluńskim to ponad 130-kilometrowy fragment tego najdłuższego w Europie szlaku konnego, liczącego ponad 2000 km. Przez Ziemię Wieluńską przebiega kilka jego odcinków, mających swoją kontynuację poza powiatem wieluńskim. Na terenie gminy szlak przebiega przez Krzyworzekę oraz Wzgórza Ożarowskie.

Mieszkańcy źle oceniają dostępność ścieżek rowerowych (średnia udzielonych odpowiedzi wyniosła 1,77).

Jedną z kluczowych barier rozwoju turystyki w gminie stanowi brak rozbudowanej bazy noclegowej oraz gastronomicznej. W 2013 r. odnotowano zaledwie 1 obiekt agroturystyczny położony w Ożarowie, jednak bez miejsc noclegowych, co uniemożliwia wykorzystanie istniejącego potencjału turystycznego gminy.

2.2. Strategiczne uwarunkowania rozwoju Gminy Mokrsko w sferze gospodarczej

Gmina Mokrsko stanowi część podregionu sieradzkiego cechującego się najniższym poziomem PKB na 1 mieszkańca i najniższym tempem wzrostu PKB w latach 2008 – 2011.

Gminę cechuje również najniższy poziom bezrobocia w powiecie wieluńskim, który obniżył się w 2013 r. Zjawiskiem alarmującym jest jednak długotrwałe pozostawanie bez pracy. Wyzwaniem staje się zatem ograniczenie bezrobocia, szczególnie wśród absolwentów.

Gmina charakteryzuje się najmniejszą w powiecie liczbą podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, choć wartość ta wzrasta. Od 2010 r. malała liczba jednostek nowo zarejestrowanych i dopiero rok 2013 przyniósł ich wzrost.

Wśród wyzwań gminy w najbliższych latach wskazać należy niski poziom aktywności inwestycyjnej przedsiębiorstw oraz jeden z najniższych w regionie poziomów wynagrodzeń.

Na terenie gminy Mokrsko można wskazać obszary specjalizacji gospodarczej. Są to kultura, rozrywka i rekreacja oraz administracja publiczna, obrona narodowa i obowiązkowe zabezpieczenia społeczne. Pomimo spadku liczby podmiotów prowadzących działalność w zakresie rolnictwa i stosunkowo słabego poziomu specjalizacji, gmina posiada dobre warunki do jego rozwoju. Już dziś specjalizuje się w produkcji trzody chlewnej. Z uwagi na dobrą jakość gleb nowoczesne rolnictwo może być jednym z potencjalnych kierunków specjalizacji gospodarczej.

Gmina posiada również potencjał turystyczny. Zasobność w obiekty zabytkowe oraz atrakcyjne tereny mogą przyczynić się do rozwoju agroturystyki i turystyki aktywnej. Wyzwaniem w zakresie poprawy atrakcyjności gminy pozostaje stworzenie bazy noclegowej i gastronomicznej, a także podjęcie działań na rzecz promocji miejsc atrakcyjnych turystycznie.

3.1. Społeczeństwo i jakość życia w Gminie Mokrsko

Wg danych w 2013 r. gminę Mokrsko zamieszkiwały 5422 osoby. Od 2002 tendencja spadkowa właściwie cały czas się utrzymuje. Wyjątek stanowił rok 2009, gdzie zanotowano niewielki wzrost liczby ludności. W porównaniu z 2002 r. liczba mieszkańców zmniejszyła się o 71 osób.

Tabela 14. Liczba ludności w gminie Mokrsko w latach 2002 - 2013

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
5493	5471	5452	5445	5435	5426	5414	5424	5405	5388	5376	5422

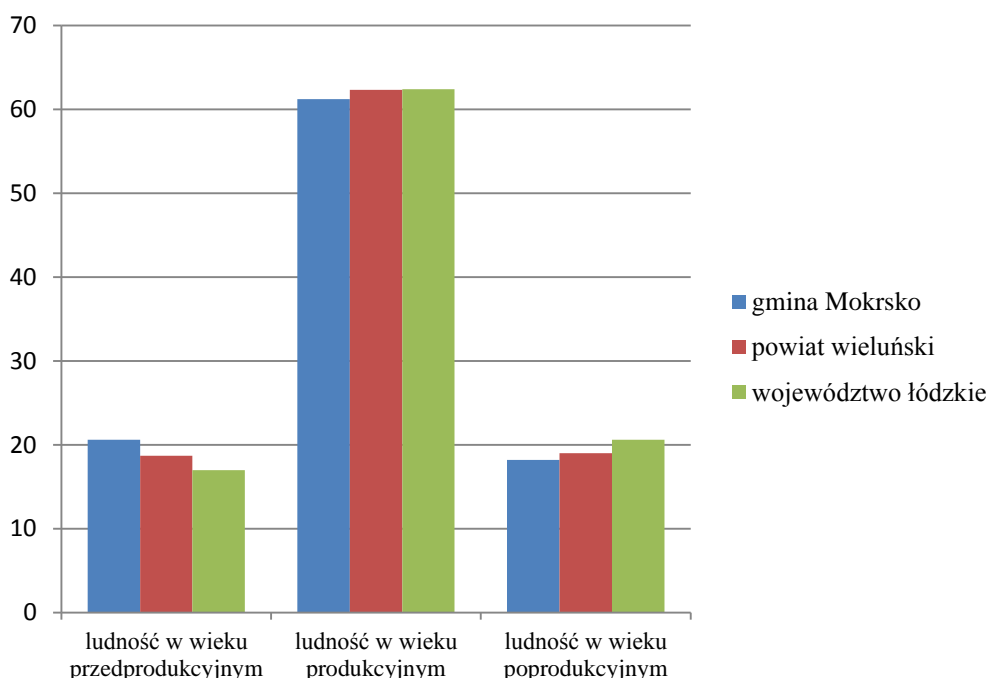

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

W 2013 r. występowała równowaga pomiędzy liczbą ludności płci żeńskiej i męskiej. Współczynnik feminizacji miał wartość równą 100, co oznacza, że na 100 mężczyzn przypadało dokładnie 100 kobiet.

Wśród mieszkańców w 2013 r. przeważała ludność w wieku produkcyjnym. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym (20,6%) przeważała nad ludnością w wieku poprodukcyjnym (18,2%). Warto podkreślić jest to, że liczba ludności w wieku produkcyjnym odznacza się tendencją wzrostową (z 57,6% w 2002 r. do 61,2% w 2013 r.). W porównaniu do powiatu wieluńskiego i województwa łódzkiego gmina Mokrsko cechuje się wyższym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz niższym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem. Niższy jest także udział ludności w wieku produkcyjnym (61,2% wobec 62,3% w powiecie oraz 62,4% w województwie).

Wykres 4. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w liczbie ludności w gminie Mokrsko, powiecie wieluńskim oraz województwie łódzkim w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Warto jednak zauważyć, że gmina Mokrsko, jako jedyna w powiecie wieluńskim, charakteryzowała się w 2013 r. dodatnim współczynnikiem przyrostu naturalnego (3,2%, co stanowi ponad pięciokrotny wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim) przy ujemnej średniej w powiecie (-1,5‰) i w województwie (-3,5‰). Od 2002 r. w gminie utrzymuje się wysoki poziom obciążenia demograficznego. W 2013 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 63,3 osób w wieku pozaprodukcyjnym. Jest to wskaźnik wyższy niż średnia w powiecie (60,5) i w województwie (60,2).

Natomiast saldo migracji na 1000 mieszkańców wyniosło w 2012 r. w gminie Mokrsko -1,3 osoby i jest to wartość taka sama jak w powiecie. Od 2010 r. zaobserwować można odpływ mieszkańców z jej terenu. Podstawowym kierunkiem migracji są większe miasta, takie jak Wrocław, Opole, rzadziej Łódź, ale również stolica powiatu – Wieluń.

Tabela 15. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2002 - 2012

JEDNOSTKA	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gmina Mokrsko	3,8	-1,5	-5,7	1,1	3,5	-3,9	4,6	0,9	-0,6	-0,6	-1,3
Powiat wieluński	-1,5	-1,6	-0,3	-0,8	-0,1	-0,9	-0,4	-0,7	-1,7	-1,3	-1,3
Województwo łódzkie	-0,6	-0,4	-0,6	-0,7	-1,1	-0,8	-0,7	-0,5	-0,7	-0,7	-0,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Najcenniejszy kapitał każdej jednostki stanowią ludzie. Na poziom kapitału ludzkiego wpływa niewątpliwie dostęp do edukacji na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym i wyższym.

W czerwcu 2014 r. na terenie gminy zlokalizowane były 4 przedszkola (w Mokrsku, Krzyworzece, Komornikach i Ożarowie) i 1 oddział przedszkolny (w Chotowie), 5 szkół podstawowych (w Mokrsku, Krzyworzece, Komornikach, Ożarowie i Chotowie) oraz 1 gimnazjum (w Mokrsku). W 2010 r., z powodu zmian prawnych oraz cięć budżetowych, szkoły w gminie przekształcono w zespoły szkoły i przedszkola (w Krzyworzece, Komornikach i Ożarowie) oraz Zespół Szkół i Przedszkola w Mokrsku, w skład którego wchodzi: przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum.

Uwzględniając poziom skolaryzacji netto²⁷, gmina Mokrsko w 2012 r. dla szkolnictwa podstawowego charakteryzowała się wskaźnikiem 98,59%, zajmując 2. lokatę w powiecie. Nieznacznie wyższym wskaźnikiem cechował się jedynie Wierzchlas (98,67%). Natomiast w odniesieniu do współczynnika skolaryzacji netto dla szkolnictwa gimnazjalnego, gmina Mokrsko zajmowała ostatnią pozycję w powiecie (89,62%).

Tabela 16. Dostępność przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych na 1000 osób w wieku przedprodukcyjnym w 2012 r.

GMINA	DOŚTĘPNOŚĆ PRZEDSZKOLI	DOŚTĘPNOŚĆ SZKÓŁ PODSTAWOWYCH	DOŚTĘPNOŚĆ SZKÓŁ GIMNAZJALNYCH
Biała	2,7	2,7	0,9
Czarnożyły	0,0	4,4	2,2
Konopnica	0,0	4,2	1,4
Mokrsko	3,7	4,6	0,9
Osjaków	1,0	3,0	2,0
Ostrówek	1,1	5,6	1,1
Pątnów	5,0	5,7	2,1
Skomlin	1,4	1,4	1,4
Wieluń	0,9	1,9	0,9
Wierzchlas	2,4	4,9	1,6

Źródło: Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020, Wieluń 2013, s.65.

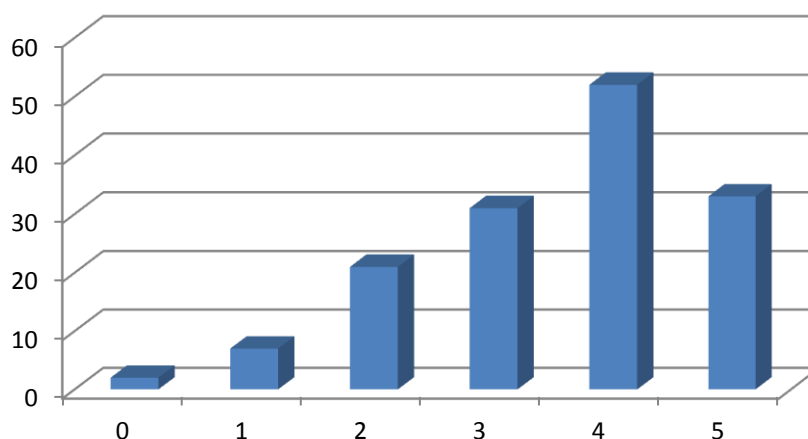
Porównując gminy powiatu wieluńskiego, gmina Mokrsko cechowała się w 2012 r. bardzo dobrą dostępnością przedszkoli na 1000 osób w wieku przedprodukcyjnym (2. lokata w powiecie). W 2012 r. gmina dysponowała 153 miejscami w przedszkolach, do których w tym samym roku uczęszczało 164 dzieci. Wykorzystanie miejsc w przedszkolach kształtowało się na poziomie 107,2%.

²⁷ Odsetek osób uczących się w stosunku do liczby ludności w odpowiednim przedziale wiekowym.

Dobrą jakość i dostępność placówek wczesno wychowawczych w gminie Mokrsko potwierdzają sami mieszkańcy (średnia ocen wyniosła 3,53). W przeprowadzonych na terenie gminy badaniach wskazują, że dostępność przedszkoli jest dobra lub bardzo dobra. Zwracają jednak uwagę na potrzebę zwiększenia ilości miejsc oraz wydłużenia godzin pracy²⁸.

Wykres 5. Ocena dostępności przedszkoli na terenie gminy Mokrsko przez mieszkańców

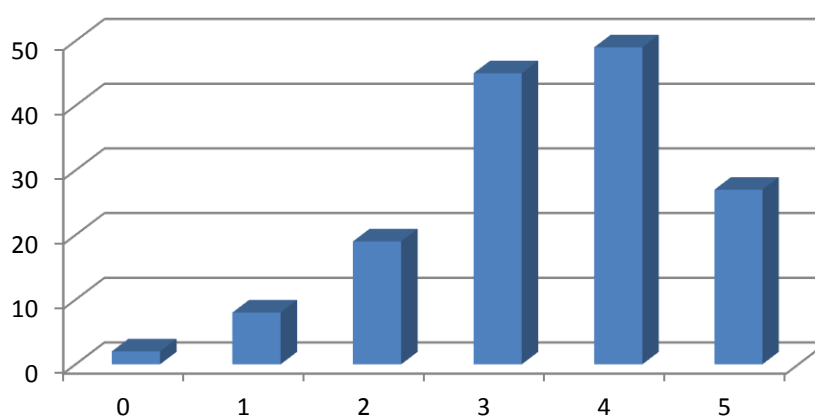

Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania jakości usług publicznych w gminie Mokrsko.

Ponadto na terenie gminy nie funkcjonują żłobki, co budzi niezadowolenie mieszkańców. Aktywni zawodowo rodzice nie mają możliwości skorzystania z ich usług.

W 2012 r. gmina wyróżniała się także dobrą dostępnością do szkół podstawowych, które pomimo niżu demograficznego potrafiły ustrzec się likwidacji. Problem stanowią jednak wysokie koszty funkcjonowania małych placówek, co w najbliższym czasie może stać się przyczyną reorganizacji oświaty na terenie gminy. Mieszkańcy dobrze oceniają jakość nauczania w miejscowych szkołach podstawowych (średnia ocen wyniosła 3,41).

Wykres 6. Ocena jakości nauczania w szkołach podstawowych na terenie gminy Mokrsko przez mieszkańców

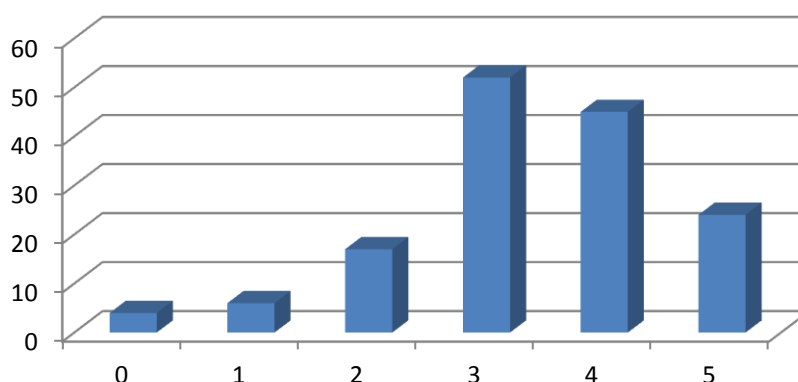
Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania jakości usług publicznych w gminie Mokrsko.

²⁸ Planowane jest wydłużenie czasu funkcjonowania przedszkoli w Krzyworzece, Komornikach i Ożarowie do 9 – 10 godzin dziennie w roku szkolnym 2014/2015.

Gmina, obok Białej i Wielunia, charakteryzowała się najmniejszą dostępnością szkół gimnazjalnych. W 2012 r. poziom wskaźnika wynosił 0,9 na 1000 osób w wieku przedprodukcyjnym. W ostatnim czasie istotny problem stanowi odpływ uczniów szczególnie do wieluńskich gimnazjów. Mieszkańcy nie oceniają ponadto miejscowego gimnazjum tak dobrze jak szkół podstawowych. Zwracają jednak uwagę na dobry poziom nauczania (średnia ocen wyniosła 3,35).

Wykres 7. Ocena jakości nauczania w szkołach gimnazjalnych na terenie gminy Mokrsko przez mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania jakości usług publicznych w gminie Mokrsko.

Gmina Mokrsko charakteryzuje się wysokimi wskaźnikami w zakresie skolaryzacji. Wyjątek stanowi dostępność szkół gimnazjalnych. Istotnym problemem jest natomiast brak żłobków na terenie gminy.

Szkoły ponadgimnazjalne zlokalizowane są jedynie w stolicy powiatu. Mieszkańcy gminy Mokrsko mają dostęp do: zasadniczych szkół zawodowych (4 placówki, w tym jedna szkoła specjalna), liceów ogólnokształcących (7 placówek, w tym 4 kształcące dorosłych), liceów profilowanych (2 placówki), techników (3 placówki), uzupełniających liceów ogólnokształcących (3 placówki) i 1 technikum uzupełniającego. W Wieluniu funkcjonuje również 5 niepublicznych placówek kształcenia ustawicznego. Młodzi ludzie mają także możliwość nauki w szkole muzycznej I stopnia w Wieluniu. Część absolwentów gimnazjum w Mokrsku wybiera również naukę w Praszce położonej ok. 20 km od Mokrska, w województwie opolskim lub w Lututowie w powiecie wierszowskim.

W szkołach ponadgimnazjalnych uczniowie mogą się kształcić w zakresie: ekonomii, logistyki, żywienia i usług gastronomicznych, architektury krajobrazu, geodezji, budownictwa, grafiki komputerowej, informatyki, mechatroniki, reklamy, mechaniki pojazdowej, hotelarstwa, handlu. Szkoły kształcą ponadto do takich zawodów jak: sprzedawca, piekarz, wędliniarz, elektryk, ślusarz, stolarz, cieśla, murarz – tynkarz, monter zabudowy, monter sieci i urządzeń sanitarnych, kucharz, cukiernik, mechanik samochodowy, blacharz samochodowy, elektromechanik pojazdów samochodowych, technik informatyk oraz fryzjer. Uczniowie zainteresowani rolnictwem wybierają natomiast kształcenie w Zespole Szkół Rolniczych w Lututowie. Młodzi ludzie mają możliwość zdobycia kwalifikacji w lokalnych przedsiębiorstwach, co sprzyja powiązaniu z potrzebami rynku pracy.

Mieszkańcy gminy mogą także w Wieluniu zdobywać wiedzę na poziomie wyższym w zamiejscowych ośrodkach dydaktycznych Akademii Humanistyczno – Ekonomicznej i Społecznej Akademii Nauk. Na AHE można uzyskać tytuł licencjata na kierunkach administracja i pedagogika, a w SAN tytuł licencjata i magistra na kierunkach zarządzanie oraz pedagogika. Obie uczelnie w ofercie posiadają również studia podyplomowe.

W Wieluniu istniała też możliwość nauki w Kolegium Nauczycielskim. Szkoła ta jednak w 2015 r. zostanie zlikwidowana. Ze względu na dogodne położenie gminy i dobre połączenia do miast uniwersyteckich Polski, absolwenci szkół ponadgimnazjalnych podejmują naukę poza terenem powiatu wieluńskiego. Najczęściej wybierane uczelnie znajdują się we Wrocławiu, w Opolu i Łodzi²⁹.

W XXI w. Internet jest istotnym narzędziem edukacji. Ważna jest zatem potrzeba ciągłej poprawy wykorzystania Internetu szerokopasmowego w procesie kształcenia. W 2012 r. w szkołach podstawowych i w gimnazjum na terenie gminy Mokrsko 114 komputerów było przeznaczonych do użytku uczniów, w tym 101 posiadało dostęp do Internetu (88,6%), z czego 69 do Internetu szerokopasmowego³⁰. Tylko w gminach Wieluń i Wierzchlas zanotowano ich większą ilość.

Przez kapitał społeczny rozumie się przede wszystkim zasoby ludzkie i wsparcie społeczne, do których mają dostęp członkowie danej społeczności. Na poziomie zbiorowym kapitał społeczny jest tworzony przez:

- zasoby społeczne – nieformalne, wzajemne wsparcie ze strony sąsiadów, kolegów, specyficznych społeczności,
- zbiorowe zasoby sąsiedztwa lub społeczności – m.in. aktywność ludzi, tworzenie stowarzyszeń mieszkańców, grupy wolontariuszy,
- zasoby ekonomiczne – m.in. poziom bezrobocia na danym terenie lub w społeczności, standard warunków życia,
- zasoby kulturowe – m.in. poziom lokalnych szkół, bibliotek, miejsc spotkań.

Kapitał społeczny wpływa na rozwój człowieka i danej społeczności³¹.

Udział w wyborach samorządowych pokazuje zaangażowanie mieszkańców w życie gminy. W wyborach w 2010 r. ponad połowa (57,25%) mieszkańców gminy Mokrsko wzięła udział w głosowaniu, co jest wynikiem wyższym niż średnia dla kraju, ale niższym niż średnia dla powiatu. Dla całego powiatu wieluńskiego wskaźnik ten wyniósł 58,7%, przy 47,3% średniej dla Polski³².

Na terenie gminy Mokrsko działa 20 organizacji pozarządowych³³. Są to przede wszystkim ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe, ale również stowarzyszenia społeczno – kulturalne. W 2012 r. na 10 tys. mieszkańców przypadały 24 organizacje. Jest to wynik niższy niż średnia dla powiatu i województwa (po 29 organizacji). Od 2005 r. liczba ta jednak wzrosła z 17 do 24, co świadczy o aktywności mieszkańców i potrzebie działania na rzecz małej ojczyzny. Organizacje te charakteryzują się dużą aktywnością w podejmowaniu działań związanych z promocją gminy. Działają tutaj bardzo dużo tematycznych organizacji, które nie formalizują swojego działania. Są to śpiewacze zespoły ludowe, orkiestra dęta oraz koła zainteresowań. W 2013 r. odnotowano 117 członków zespołów folklorystycznych (ludowych, pieśni i tańca, kapel) na terenie gminy, co plasuje gminę na 1. miejscu w powiecie.

Gmina Mokrsko wchodzi w skład Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Wieluńska”, gdzie współpracuje z gminami: Biała, Czarnożyły, Ostrówek, Skomlin i Wieluń. Za pośrednictwem grupy pozyskuje środki zewnętrzne, podejmuje działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Ponadto aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym powiatu³⁴.

²⁹ *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.66-67.

³⁰ W związku z realizacją od czerwca 2014 r. projektu „eMokrsko – STOP wykluczeniu cyfrowemu” wartość ta wzrosła.

³¹ *Kapitał społeczny* [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, t. II*, red. Tadeusz Pilch, Warszawa 2003, s.527-528.

³² Dane z mojapolis.pl [dostęp: 27.06.2014]

³³ Stan na 28 lipca 2014 r.

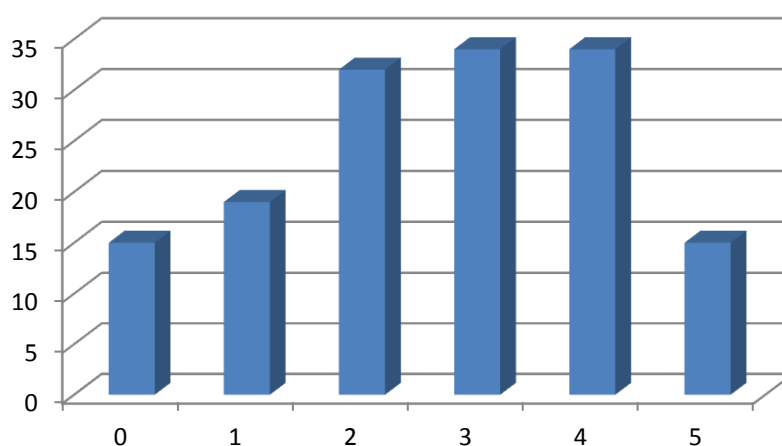
³⁴ *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.69.

Mieszkańcy mają dostęp do podstawowych nośników informacji o powiecie: tygodnik „Kulisy powiatu”, dwutygodnik regionalny „Wieluniak”, „Nasz Tygodnik Wieluń – Wieruszów – Pajęczno” (dodatek do „Dziennika Łódzkiego”) oraz Radio Ziemi Wieluńskiej³⁵. Na obszarze gminy Mokrsko od 1998/1999 r. dostępny jest ponadto najdłużej ukazujący się cyklicznie periodyk w powiecie wieluńskim, wydawany przez Środowiskowy Dom Samopomocy w Mokrsku - „Marzenia i Zdarzenia”. Natomiast na terenie Motyla znajduje się redakcja ukazującego się od kilkadziesiąt lat czasopisma numizmatycznego „GROSZ”.

Na terenie gminy funkcjonują 3 ośrodki zdrowia: w Mokrsku, Ożarowie i w Krzyworzece. Gmina charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem dostępności do zakładów opieki zdrowotnej, wynoszącym w 2013 r. 6 placówek na 10 tys. mieszkańców. Jest to jeden z wyższych wskaźników wśród gmin powiatu wieluńskiego, wyższy od średniej dla powiatu (5). Mieszkańcy zauważają jednak duży problem z dostępem do specjalistycznych świadczeń medycznych.

Wykres 8. Ocena dostępności do lekarzy specjalistów przez mieszkańców gminy Mokrsko

Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania jakości usług publicznych w gminie Mokrsko.

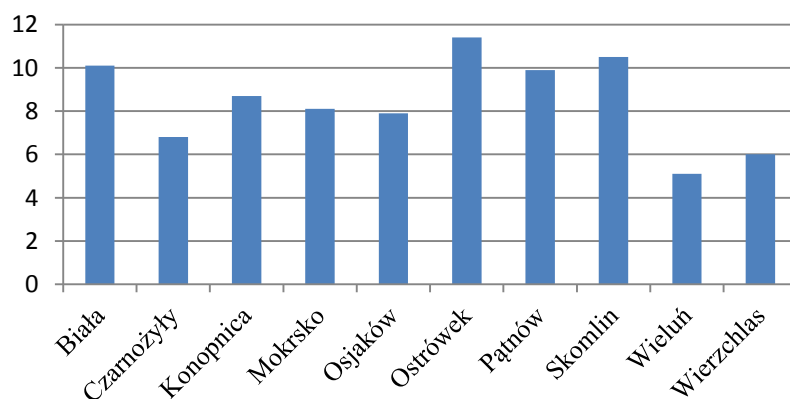
Mieszkańcy korzystają z usług szpitala w Wieluniu. Ponadto w 2013 r. w gminie działały 2 punkty apteczne, co stanowi najwyższą wartość w powiecie.

Na terenie gminy działają ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Środowiskowy Dom Samopomocy, z zajęć którego korzystają osoby niepełnosprawne. W 2012 r. 132 gospodarstwa domowe korzystały z pomocy społecznej, co uplasowało gminę na 5. miejscu w powiecie.

Wykres 9. Procentowy udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w 2012 r. w gminach powiatu wieluńskiego

³⁵Tamże.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Z pomocy społecznej skorzystało w 2012 r. 439 osób, natomiast w 2008 r. – 431 osób (122 gospodarstwa). W 2012 r. 8,1% ludności gminy korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej, co stanowi wartość wyższą niż średnia w powiecie (7,2%). Liczba ta nieznacznie wzrasta.

Tabela 17. Liczba gospodarstw społecznych korzystających z pomocy społecznej w gminie Mokrsko w latach 2008 - 2012

2008	2009	2010	2011	2012
122	132	124	124	132

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Na terenie gminy funkcję domu kultury pełni Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku wraz z 3 filiami: w Krzyworzece, Komornikach i Ożarowie. Na jedną placówkę w 2012 r. przypadają 1344 osoby, co jest najlepszym wynikiem w powiecie. W 2012 r. w GBP w Mokrsku i w jej filiach zapisanych było 1288 czytelników. Wartość wypożyczonych woluminów na 1 czytelnika wyniosła 21,7, co plasuje gminę na 3. miejscu w powiecie. Wskaźnik ten zdecydowanie przewyższył średnią w powiecie (17,6) i w województwie (20,3). Biblioteka sprawuje ponadto nadzór nad trzema świetlicami wiejskimi na terenie gminy: w Chotowie, Komornikach i Słupsku, które oferują zajęcia popołudniowe trzy razy w tygodniu skierowane przede wszystkim do dzieci i młodzieży. Pod jej opieką znajdują się także śpiewacze zespoły ludowe, orkiestra dęta oraz koła zainteresowań. W 2013 r. odnotowano 117 członków zespołów folklorystycznych (ludowych, pieśni i tańca, kapel), co plasuje gminę na 1. miejscu w powiecie. Dla porównania, na 2. pozycji znajduje się gmina Konopnica z 46 członkami. Świadczy to o ogromnej potrzebie krzewienia tradycji i zwyczajów lokalnych przez mieszkańców, a także o niezwyklej integracji i potrzebie wspólnego działania na rzecz gminy. Członkami zespołów są nie tylko dorośli, ale także dzieci i młodzież, należący do dziecięcego zespołu obrzędowego z Ożarowa, zespołu tańca ludowego z Komornik, kapeli podwórkowej z Ożarowa oraz orkiestr dętych z Ożarowa i Słupska.

Od 2012 r. nieznacznie wzrosła liczba zorganizowanych imprez w gminie (z 21 do 22 w 2013 r.). Jednym z głównych wydarzeń kulturalnych organizowanych w gminie jest Sejmik Wiejskich Zespołów Teatralnych, który już od ośmiu lat odbywa się w Ożarowie.

Tabela 18. Imprezy zorganizowane przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w gminie Mokrsko w 2013 r. [szt.]

DYSKOTEKI	SEANSE FILMOWE	WYSTAWY	PRELEKCJE, SPOTKANIA, WYKŁADY	KONKURSY	INNE
3	4	5	2	4	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

W 2013 r. 2161 osób wzięło udział w imprezach organizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice na terenie gminy, co stanowi ogromny wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim (177 osób).

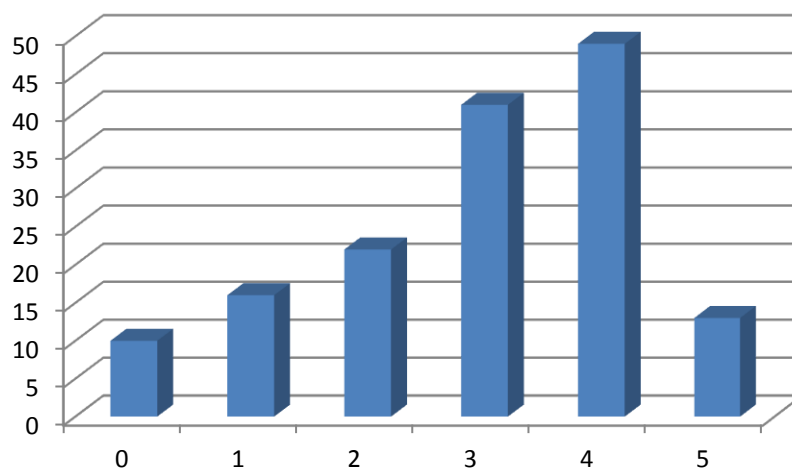
Tabela 19. Liczba uczestników imprez zorganizowanych przez domy, ośrodki kultury, kluby i świetlice w gminie Mokrsko w 2013 r. [os.]

DYSKOTEKI	SEANSE FILMOWE	WYSTAWY	PRELEKCJE, SPOTKANIA, WYKŁADY	KONKURSY	INNE
600	123	90	60	38	1250

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Pomimo wzrastającej liczby uczestników wydarzeń kulturalnych w gminie, mieszkańcy na poziomie słabym oceniają możliwość udziału w nich (średnia ocen wyniosła 2,94). Co ciekawe, gorzej ocenili ją mężczyźni (36,7%). Niezadowolonych jest natomiast 27,9% ankietowanych kobiet.

Wykres 10. Ocena możliwości biernego udziału (jako widz) w wydarzeniach kulturalnych w gminie (dostępność imprez, koncertów, pokazów) przez mieszkańców

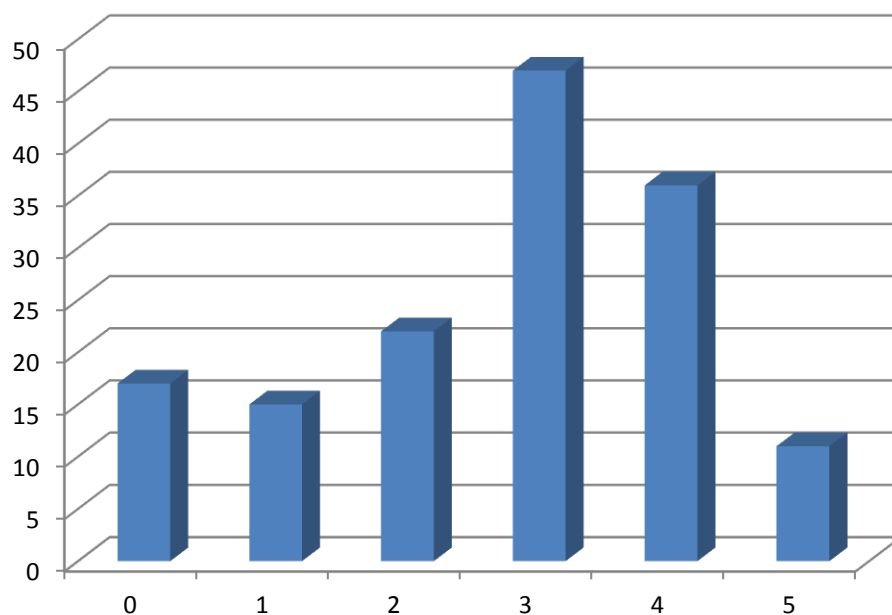

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Badania jakości usług publicznych w gminie Mokrsko.

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2012 r. na terenie gminy funkcjonowało 6 klubów sportowych, w których łącznie działało 300 członków. Jedynie gmina Wieluń mogła się pochwalić wyższym wskaźnikiem (12 klubów, 539 członków). Na terenie gminy Mokrsko działają przede wszystkim sekcje piłki nożnej. Zespoły piłkarskie prowadzą rozgrywki na poziomie klasy A i B. Mieszkańcy nie oceniają jednak dobrze oferty miejscowych klubów sportowych (średnia ocen wyniosła 2,7). Blisko połowa ankietowanych kobiet (42,6%) nie jest z niej zadowolona. Lepiej postrzegają ją natomiast mężczyźni (niezadowolonych jest 31,6% ankietowanych).

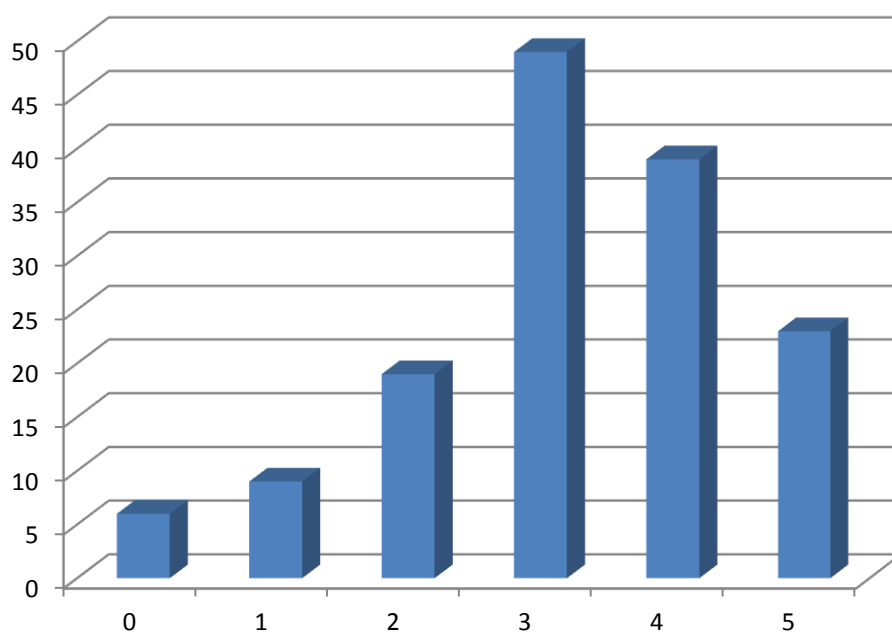
Wykres 11. Ocena oferty ośrodków sportowych, klubów sportowych na terenie gminy Mokrsko przez jej mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania jakości usług publicznych w gminie Mokrsko.

Pomimo nie najlepszej oceny oferty klubów sportowych, 74,6% ankietowanych kobiet i 77,9% ankietowanych mężczyzn dobrze ocenia możliwość czynnego uprawiania sportu na terenie gminy.

Wykres 12. Ocena możliwości czynnego uprawiania sportu (bieganie, gra w piłkę, itp.) przez mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania jakości usług publicznych w gminie Mokrsko.

Gmina dysponuje dobrze rozbudowaną i dostępną bazą sportową o charakterze podstawowym. Problemem jest jednak brak profesjonalnej bazy. Władze starają się wychodzić naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców. Na terenie gminy powstał Orlik w Mokrsku i boisko wielofunkcyjne w Krzyworzece. W budowie jest także kompleks w Chotowie. Nadal nie jest to jednak stan zadowalający mieszkańców. W gminie nie funkcjonują siłownie na świeżym powietrzu.

3.2. Infrastruktura techniczna i gospodarka odpadami

Układ drogowy na terenie gminy Mokrsko stanowią: droga krajowa, drogi powiatowe oraz drogi gminne. Droga krajowa nr 45 relacji Łódź – Złoczew – Wieluń – Opole prowadzi ruch tranzytowy i zapewnia powiązanie gminy z sąsiednimi terenami. Istniejąca sieć dróg powiatowych i gminnych we właściwy sposób pokrywa cały obszar gminy i pozwala na sprawne komunikowanie się ze stolicą powiatu i drogami krajowymi.

Do siedziby powiatu, Wielunia, jest z Mokrska 12 km, ale od granicy gminy między miejscowościami Krzyworzecka i Gaszyn już tylko 6 km. Najważniejszą dla życia gminy jest droga Wieluń – Mokrsko – Skomlin – Bolesławiec, łącząca z jednej strony gminę z Wieluniem, a z drugiej strony z drogą krajową Wrocław – Poznań.

Położenie komunikacyjne gminy Mokrsko względem większych polskich miast jest dogodne. Odległości wynoszą od 84 do 262 km, a czas dojazdu nie przekracza 201 minut.

Tabela 20. Przybliżone czasy dojazdu środkami komunikacji indywidualnej do Mokrska z wybranych miast Polski (stan na 23.05.2014)

ZESPÓŁ MIEJSKI	ODLEGŁOŚĆ [KM]	CZAS PODRÓŻY [MIN]
Łódź	106-126	112-134
Wrocław	127-139	102-132
Częstochowa	74,5-75,9	73-75
Poznań	233-257	182-188
Kraków	216-233	184-186
Warszawa	230-262	180-201
Opole	84-100	86-99

Źródło: opracowanie własne na podstawie Google Maps.

Zasadnicze zmiany czasowej dostępności komunikacyjnej nastąpią po oddaniu do użytku całej trasy S8. Czasy przejazdu do Wrocławia, Łodzi i Warszawy wyraźnie się skrócą, zwiększając m.in. dostępność do węzłów transportu lotniczego (Wrocław, Łódź). Sprzyjać to będzie tworzeniu silnych związków funkcjonalnych z tymi miastami oraz rozwojowi gminy³⁶.

Tabela 21. Drogi publiczne gminne wg typów nawierzchni w gminie Mokrsko

TYP NAWIERZCHNI	2008	2009	2010	2011	2012	2013
DROGI PUBLICZNE GMINNE [KM]						
o nawierzchni twardej	26	27	27	29	29	29
o nawierzchni twardej ulepszonej	11	13	13	17	17	17
o nawierzchni gruntowej	11	11	11	11	11	11

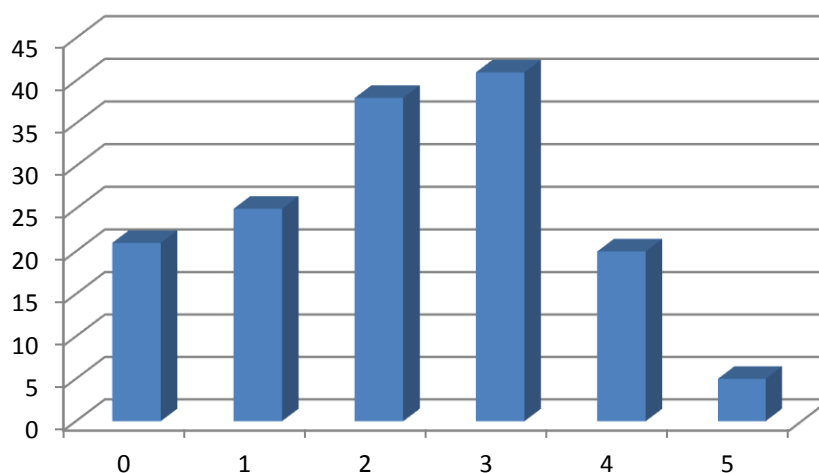
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Urzędzie Gminy Mokrsko.

³⁶ Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020, Wieluń 2013, s.25.

Z powyższej tabeli wynika, że w latach 2008 – 2013 łączna długość dróg publicznych gminnych wzrosła z 48 km do 57 km. Zwiększyły się odcinki dróg o nawierzchni twardej o 3 km i o nawierzchni twardej ulepszonej o 6 km. Natomiast długość dróg o nawierzchni gruntowej nie uległa zmianie. W dalszym ciągu nie jest to jednak zadowalający efekt. Poprawy wymaga także jakość dróg. Pomimo napraw nawierzchni, ich stan techniczny nie jest dobry, co zauważają mieszkańcy (średnia ocen wyniosła 2,19). 14% ankietowanych oceniło go jako bardzo zły.

Wykres 13. Ocena stanu nawierzchni dróg przez mieszkańców gminy Mokrsko

Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania jakości usług publicznych w gminie Mokrsko.

Przez teren gminy Mokrsko przebiega linia elektroenergetyczna 110 kV. Gmina dysponuje siecią elektroenergetyczną 15 kV wyprowadzoną ze stacji 110/15 kV „Wieluń”, dostosowaną do obecnego stopnia zainwestowania.

Dostawy energii elektrycznej zapewniające bezpieczeństwo energetyczne powiatu wieluńskiego gwarantuje dwutorowa linia przesyłowa wysokiego napięcia 400 kV relacji Ostrów Wielkopolski – Trębaczew/Rogowiec. W wieluńskiej stacji zbiegają się dwie linie sieci rozdzielczych o napięciu 110 kV; linia o przebiegu południkowym (północ – południe) powiązana jest z linią przesyłową (400 kV), prowadzoną w kierunku Wrocławia przez powiaty w północnej części województwa opolskiego³⁷.

W powiecie wieluńskim trwa budowa i rozbudowa sieci gazowej wysokiego i średniego ciśnienia. Gmina Mokrsko wykazuje się dużą aktywnością w tej dziedzinie. Długość sieci gazowej wysokiego ciśnienia w gminie wynosi obecnie 13 697 mb, co stanowi 74,24% długości sieci w powiecie.

Tabela 22. Długość sieci gazowej średniego ciśnienia oraz przyłączy (stan na 12.11.2013)

GMINY	DŁUGOŚĆ SIECI GAZOWEJ ŚREDNIEGO CIŚNIENIA [MB]	DŁUGOŚĆ PRZYŁĄCZY GAZOWYCH ŚREDNIEGO CIŚNIENIA [MB]
Wieluń	59 740	5 295
Mokrsko	13 873	456
Wierzchlas	9 640	120
Osjaków	3 685	10
Czarnożyły	2 355	309

³⁷ Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020, Wieluń 2013, s.26.

Ogółem	89 273	6 190
--------	--------	-------

Źródło: Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020, Wieluń 2013, s. 28.

Mokrsko należy do gmin o znaczącej długości sieci średniego ciśnienia, stanowiącej 15,54% ogólnej długości sieci na terenie powiatu wieluńskiego. Wraz z rozbudową sieci następuje sukcesywny przyrost długości przyłączy do instalacji. Nadal jednak sieć gazowa jest słabo rozwinięta.

Gmina Mokrsko plasuje się tuż za gminą Wieluń w zużyciu wody na potrzeby gospodarze i ludności w ciągu roku (527,8 dam³ w 2012 r.). Dominuje zużycie wody na potrzeby rolnictwa i leśnictwa (291 dam³ w 2012 r.). Na potrzeby gospodarstw domowych zużyto w 2012 r. 155,4 dam³, a przemysłu 61 dam³.

Sieć wodociągowa w gminie jest dobrze rozwinięta. Wszystkie miejscowości są w nią wyposażone. Na terenie gminy funkcjonują dwa ujęcia wody: w Ożarowie i w Mokrsku oraz zbiornik wyrównawczy w Brzezinach, które zaopatrują w wodę także gospodarstwa z gmin ościennych. Ujęcia wody objęte są monitoringiem regionalnym. Woda w tych ujęciach czerpana jest z poziomu wodonośnego jurajskiego.

Pomimo niemal całkowitego wyposażenia gminy w sieć wodociągową, w 2012 r. korzystało z niej jedynie 87,8% mieszkańców. Spora część mieszkańców nie jest jednak podłączona do sieci. W dużej mierze nie chcieli oni korzystać z wodociągu. Korzystają bowiem ze studni bądź innych zbiorników. Jedynie nieliczni, ze względu na zbyt dużą odległość od najbliższej miejscowości, nie mogli skorzystać z możliwości podłączenia. Od 2002 r. liczba użytkowników sieci sukcesywnie wzrasta. Jest to jednak wartość niższa niż w powiecie i województwie. W powiecie wieluńskim 91,6% ludności korzysta z sieci wodociągowej, natomiast w województwie łódzkim 89,9%.

Tabela 23. Wskaźnik obsługi mieszkańców siecią wodociągową (ludność korzystająca z instalacji do ogółu mieszkańców) w latach 2002 – 2012 [%]

JEDNOSTKA	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gmina Mokrsko	86,2	86,5	86,6	86,7	86,8	87,0	87,2	87,3	87,5	87,7	87,8
Powiat wieluński	90,6	90,7	90,9	91,0	91,1	91,2	91,2	91,3	91,4	91,5	91,6
Województwo łódzkie	88,0	88,2	88,5	88,8	89,0	89,2	89,4	89,5	89,6	89,7	89,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Natomiast w sieć kanalizacyjną wyposażone jest Mokrsko. Nie obejmuje ona jednak całej miejscowości. Brak jej na Kośniku (nie przewiduje się jej budowy) oraz na Korei, dla której powstał już projekt. Kanalizacją objęta została również część Krzyworzeki: przy drodze powiatowej w kierunku Mokrska oraz w stronę Ożarowa. W 2014 r. została oddana do użytku sieć kanalizacyjna w południowej części Krzyworzeki (10,55 km). Zostaną wybudowane 2 przepompownie i tłocznia ścieków. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wzrosła w gminie z 4,2 km w 2005 r. do 15 km w 2012 r., co uplasowało gminę na 4. pozycji wśród gmin powiatu wieluńskiego.

Tabela 24. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	LATA							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Powiat wieluński	121,8	131,5	153,4	161,7	170,3	202,5	219,6	226,8
Biała	0,5	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Czarnożyły	21,3	27,1	32,6	32,6	40,9	44,9	49,0	55,1

Konopnica	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7	7,5	7,5	7,5
Mokrsko	4,2	4,9	5,4	8,7	8,7	13,6	14,4	15,0
Osjaków	11,9	12,2	12,4	12,4	12,4	12,4	12,4	12,4
Ostrówek	5,0	5,0	5,0	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1
Pałnów	0	0	0	0	0	0	0	0
Skomlin	6,4	8,7	10,6	10,6	10,6	16,4	16,4	16,4
Wieluń	66,8	67,2	81,0	84,9	85,2	100,9	107,0	107,5
Wierzchlas	0	0	0	0	0	0	6,1	6,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych*, GUS 2014, stat.gov.pl.

Na obszarze gminy Mokrsko w 2012 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 27,7% mieszkańców, wobec 4,3% w 2002 r. W ciągu ostatnich 10 lat wartość ta sukcesywnie wzrastała. Jest jednak nadal niższa niż w powiecie wieluńskim (44%) i w województwie łódzkim (60,4%).

Tabela 25. Wskaźnik obsługi mieszkańców siecią kanalizacyjną (ludność korzystająca z instalacji do ogółu mieszkańców) w latach 2002 – 2012 [%]

JEDNOSTKA	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gmina Mokrsko	4,3	4,9	5,1	5,5	6,7	8,0	14,9	15,8	21,0	26,8	27,7
Powiat wieluński	32,2	33,2	34,7	36,9	37,4	38,2	38,8	39,3	41,0	43,3	44,0
Województwo łódzkie	55,0	55,4	56,5	57,4	57,8	58,1	58,4	58,6	58,8	59,8	60,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych*, GUS 2014, stat.gov.pl.

Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni mechaniczno – biologicznej o mocy przerobowej 522 m³/doba³⁸. Pełne obciążenie istniejącej oczyszczalni nastąpi po wyposażeniu w kanalizację miejscowości Mokrsko i Krzyworzeka. Przyłączenie kolejnych miejscowości do istniejącej oczyszczalni będzie się wiązało z budową nowej oczyszczalni. W Mokrsku funkcjonuje jeszcze jedna oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna w prywatnym przedsiębiorstwie (zakłady mięsne).

Uzupełnienie sieci kanalizacji ściekowej w gminie stanowią przydomowe oczyszczalnie ścieków, które są alternatywą w przypadku zabudowy rozproszonej³⁹. W ciągu ostatnich 5 lat (2008 – 2013) ich liczba w gminie wyraźnie wzrosła, z 6 do 96 sztuk, co stanowi zdecydowaną zmianę.

Wyposażenie gminy Mokrsko w infrastrukturę gospodarki ściekowej nadal jest niewystarczające, choć uległo poprawie. Porównując długość sieci wodociągowej z długością sieci kanalizacji sanitarnej, należy stwierdzić, iż istnieje znaczna dysproporcja w ich długościach. Świadczy to o pilnych potrzebach budowy i rozbudowy systemów kanalizacyjnych w gminie.

Od 2010 r. zaobserwować można niekorzystny wzrost ilości odpadów z gospodarstw domowych wytworzonych przez 1 mieszkańca gminy. W porównaniu z rokiem 2009 wartość wzrosła niemal o 100%, co jest związane z likwidacją dzikich wysypisk. Wskaźnik ten jest mniejszy niż dla całego powiatu wieluńskiego (86,7 kg) i dla województwa łódzkiego (144,6 kg) dla 2012 r.

Tabela 26. Odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [kg]

³⁸ W 2013 r. zmodernizowano oczyszczalnię. Średnia dobową przepustowość została zwiększona z 260 m³ do 522 m³. Obecnie działają dwa ciągi technologiczne. Pracę przepompowni monitoruje system Hydronet,

³⁹ *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.30.

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	LATA							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gmina Mokrsko	102,5	104,3	28,4	29,4	28,6	40,6	83,3	67,0
Powiat Wieluński	48,9	51,6	52,1	60,5	53,4	84,8	95,0	86,7
Województwo Łódzkie	153,1	166,2	164,4	160,3	160,4	170,1	145,0	144,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych*, GUS 2014, stat.gov.pl.

Od 1 lipca 2013 r. obowiązuje nowy system gospodarowania odpadami komunalnymi, który umożliwia wybór pomiędzy segregowaniem i niesegregowaniem odpadów przez mieszkańców. 21 mieszkańców nie zadeklarowało segregacji odpadów, co stanowi jedynie 0,5% wszystkich mieszkańców składających deklarację. Są to osoby starsze, samotne. Pozostali mieszkańcy wybrali selektywną zbiórkę odpadów, co świadczy przede wszystkim o chęci ograniczenia wydatków w budżecie domowym.

W 2009 r. zostało zamknięte składowisko odpadów w Mokrsku, wyczyszczono największe dzikie wysypiska i ustawiono na nich monitoring. Od 2013 r. odbiorem odpadów od mieszkańców zajmuje się firma EKO – REGION z Bełchatowa. Odpady, które nie kwalifikują się do żadnego z koszy selektywnej zbiórki, oddawać można do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych znajdującego się na terenie byłego Międzygminnego Składowiska Odpadów w Skomlinie.

Dzięki nowemu systemowi gospodarowania odpadami dzikie wysypiska śmieci nie stanowią już istotnego problemu⁴⁰, niemniej jednak nie należy zaprzestawać działań zmierzających do ich całkowitej i trwałej eliminacji.

Zanieczyszczenia powietrza w gminie, jak i w całym powiecie wieluńskim pochodzą przede wszystkim ze źródeł punktowych i liniowych. Emisja punktowa głównych zanieczyszczeń w 2012 r. wyniosła: SO₂ – 288,4 Mg/a; NO₂ – 105,7 Mg/a; CO – 104,9 Mg/a; pył – 118,5 Mg/a, co daje w sumie 617,5 Mg/a emisji rocznej, mniej niż w roku 2011 (717,3 Mg/a). Zanieczyszczenia te pochodzą głównie z zakładów: Energetyka Ciepła Spółka z o. o. w Wieluniu oraz Spółdzielnia Dostawców Mleka w Wieluniu. Jeśli chodzi o zanieczyszczenia liniowe, największe strumienie zanieczyszczeń komunikacyjnych województwa łódzkiego pokrywają się z głównymi węzłami komunikacyjnymi miast. Największa emisja liniowa występuje na trasach przelotowych⁴¹.

Problemem trudno identyfikowanych zanieczyszczeń powietrza są zanieczyszczenia z lokalnych źródeł. Emisja powierzchniowa, pochodząca z niskich emitatorów, odprowadzających gazowe produkty spalania z domowych palenisk i lokalnych kotłowni węglowych, szczególnie w sezonie grzewczym stanowi istotny problem dla całego powiatu. Ze względu na sytuację ekonomiczną i potencjał inwestycyjny osób prywatnych, szansą na poprawę sytuacji jest wsparcie finansowe na realizację projektów instalacji proekologicznych (solary etc.)⁴².

3.3. Strategiczne uwarunkowania rozwoju Gminy Mokrsko w sferze społecznej

Gmina Mokrsko charakteryzowała się w 2013 r. najwyższym dodatnim współczynnikiem przyrostu naturalnego w powiecie wieluńskim. Pozytywnym zjawiskiem jest również wzrastająca liczba osób w wieku produkcyjnym. Problem stanowią jednak wysoki poziom obciążenia demograficznego oraz odpływ mieszkańców do większych ośrodków miejskich i za granicę.

⁴⁰ Przed zamknięciem i rekultywacją składowiska odpadów w Mokrsku w 2009 r. realizowano inwestycję: likwidacja dzikich wysypisk.

⁴¹ *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.33.

⁴² Tamże.

Gmina cechuje się dobrym dostępem do przedszkoli i szkół podstawowych. Część przedszkoli oferuje jednak opiekę w niedostatecznym wymiarze godzin, co wpływa negatywnie na postrzeganie ich oferty. Największy problem stanowi natomiast brak żłobków na terenie gminy. Wyzwaniem jest ponadto utrzymanie wszystkich szkół podstawowych i redukcja kosztów ich funkcjonowania oraz zatrzymanie uczniów wybierających wieluńskie szkoły gimnazjalne.

Mieszkańcy gminy dobrze oceniają dostęp do lekarzy pierwszego kontaktu. Wskazują jednak na niską dostępność w zakresie lekarzy specjalistów.

Istotny problem stanowi także wzrastająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej.

Pozytywnie natomiast ocenić należy wysoką aktywność mieszkańców, zrzeszających się w organizacjach pozarządowych oraz działających w grupach nieformalnych. Wpływa to pozytywnie na budowanie tożsamości lokalnej, także wśród młodszych mieszkańców gminy.

Dobrze postrzegana przez mieszkańców jest działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w Mokrsku, która pełni funkcję ośrodka kultury. 78,9% ankietowanych mieszkańców zwraca jednak uwagę na słabą ofertę kulturalną i rozrywkową skierowaną do osób dorosłych.

Podstawowa baza sportowa w ostatnich latach uległa poprawie. Niewystarczająca jest jednak baza profesjonalna. Jak podkreślają mieszkańcy, istniejące obiekty sportowo - rekreacyjne nie zaspokajają ich potrzeb w tym zakresie.

Infrastrukturę komunikacyjną należy określić jako dobrze rozwiniętą. Gęsta sieć dróg gminnych i powiatowych oraz droga krajowa sprawiają, że gmina Mokrsko charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Poprawy wymaga jednak stan techniczny dróg.

Pozytywnie należy ocenić infrastrukturę elektroenergetyczną. W tym przypadku istotna jest lokalizacja w pobliżu obszarów występowania głównych surowców energetycznych i produkcji energii elektrycznej. Uzupełnienia wymaga natomiast infrastruktura służąca pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych (np. fotowoltaika, pompy ciepła).

Negatywne znaczenie dla rozwoju gminy ma niedostateczny rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i dostęp do oczyszczalni ścieków. Wyposażenie gminy Mokrsko w infrastrukturę gospodarki ściekowej uległo poprawie. Nadal jednak jest niewystarczające. Konieczna jest budowa i rozbudowa systemów kanalizacyjnych w gminie. Alternatywnym rozwiązaniem jest też budowa indywidualnych oczyszczalni przydomowych.

4.1. Ocena sytuacji finansowej Gminy Mokrsko

Roczny dochód budżetu gminy Mokrsko kształtuje się średnio na poziomie 2648,56 zł. Dynamika dochodów budżetu gminy Mokrsko w latach 2002 - 2011 charakteryzowała się tendencją wzrostową. Spadek nastąpił dopiero w 2012 r. (o 7,9% w porównaniu z rokiem wcześniejszym). Wskaźnik dochodów w przeliczeniu na mieszkańca, świadczący o zamożności gminy, kształtuje się na dobrym poziomie w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu wieluńskiego. Wyższy wskaźnik zanotowały jedynie gminy: Ostrówek i Czarnożyły. W 2012 r. dochód budżetu na 1 mieszkańca wyniósł 3215,08 zł. Gminę charakteryzowała wartość niższa, choć zbliżona do średniej dla wszystkich gmin w województwie łódzkim (3390,24 zł, bez miast na prawach powiatu).

Tabela 27. Dochody budżetów gmin powiatu wieluńskiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2006 - 2012 [zł]

NAZWA JEDNOSTKI	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
średnia dla 177 gmin	2222,33	2466,82	2737,23	2864,90	3035,28	3190,67	3390,24

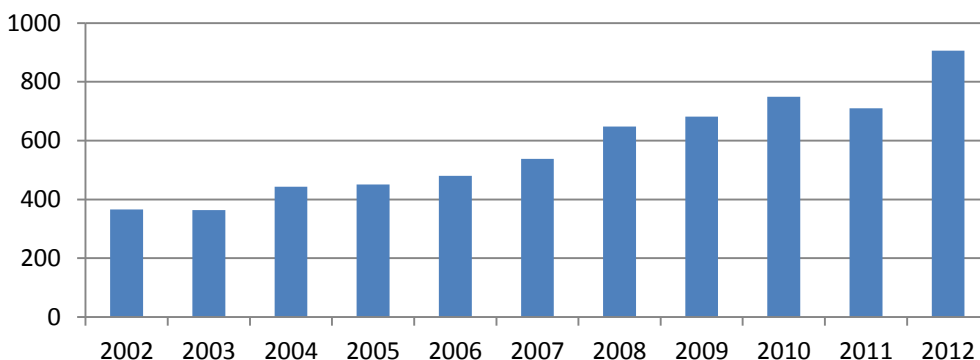

w woj. łódzkim							
Biała	1946,50	1945,55	2172,66	2696,47	2624,28	2575,23	2616,26
Czarnożyły	1825,95	1958,00	2155,93	2328,79	2380,55	2416,64	3341,01
Konopnica	1851,64	2017,57	2628,97	2576,96	2929,57	3132,99	3058,89
Mokrsko	1828,17	2029,64	2296,41	2775,02	2913,45	3482,15	3215,08
Osjaków	2030,32	2070,14	2595,49	2952,44	2939,02	2929,59	2918,54
Ostrówek	1974,40	2166,73	2719,12	2422,50	2832,69	2927,40	3555,14
Pątnów	1957,44	2110,05	2640,41	2558,75	3037,92	2630,55	3179,91
Skomlin	1910,00	2034,75	2382,85	2451,36	2978,94	2845,26	2796,11
Wieluń	1654,24	1863,37	2060,43	1982,48	2113,05	2179,08	2389,27
Wierzchlas	1925,86	1957,93	2333,25	2426,40	3149,07	3691,54	2903,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Tendencją wzrostową w latach 2002 - 2012 charakteryzowały się także dochody własne gminy na 1 mieszkańca. Nieznaczny spadek nastąpił jedynie w 2011 r. Od 2002 r. wartość ta wzrosła o 539,75 zł (147,4%).

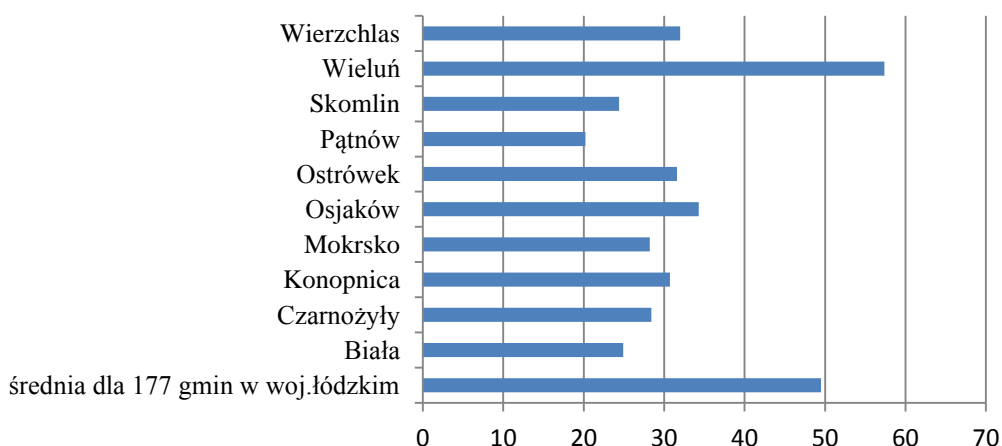
Wykres 14. Dochody własne gminy Mokrsko na 1 mieszkańca w latach 2002 – 2012 [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Pomimo wzrostu wartości dochodów własnych na mieszkańca, udział dochodów własnych w dochodach gminy ogółem w 2012 r. wyniósł zaledwie 28,2%, co znacznie odbiega od średniej dla wszystkich gmin w województwie (49,5%) i stawia gminę na przeciętnej pozycji w powiecie.

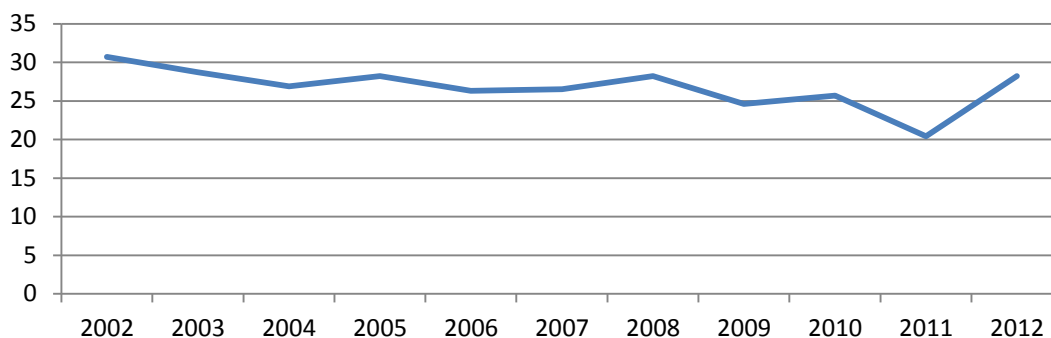
Wykres 15. Procentowy udział dochodów własnych w dochodach ogółem gmin powiatu wieluńskiego w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.83.

W gminie Mokrsko w latach 2002 – 2012 nie zauważa się ponadto stałej tendencji świadczącej o wzroście udziału dochodów własnych w dochodach ogółem.

Wykres 16. Procentowy udział dochodów własnych w dochodach gminy Mokrsko ogółem w latach 2002 - 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Wskaźnik udziału dochodów własnych w dochodach ogółem świadczy o słabości budżetu i dużej zależności gminy od pozyskiwania środków ze źródeł zewnętrznych. Jest to jednak cecha charakterystyczna także dla pozostałych gmin powiatu wieluńskiego, z wyjątkiem gminy Wieluń.

W ciągu ostatnich 8 lat wzrosły natomiast dochody podatkowe (ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw) na mieszkańca. W 2012 r. wartość ta zwiększyła się o 44,3% w porównaniu z rokiem 2005. Nieznaczne spadki zanotowano natomiast w latach 2010 – 2011. Wyższym wskaźnikiem w 2012 r. cechowały się gminy: Wieluń, Ostrówek, Konopnica i Osjaków. Wartości te jednak (z wyjątkiem gminy Wieluń) bardzo mocno odbiegają od średniej dla gmin w województwie łódzkim. Różnica wynosi aż przeszło 250 zł na 1 mieszkańca.

Tabela 28. Dochody podatkowe (ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw) na 1 mieszkańca w gminach powiatu wieluńskiego w latach 2005 – 2012 [zł]

NAZWA JEDNOSTKI	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
średnia dla 177 gmin w woj. łódzkim	368,91	390,63	429,93	465,06	473,32	493,24	526,22	574,44
Biała	173,31	157,68	187,79	239,86	222,24	221,78	228,31	261,58
Czarnożyły	224,72	213,01	242,72	270,27	270,29	246,33	268,23	284,67
Konopnica	210,74	202,16	213,40	245,82	236,23	306,93	316,38	358,35
Mokrsko	223,40	226,26	233,13	265,62	271,19	264,65	271,09	322,31
Osjaków	172,34	185,54	213,88	252,39	220,84	300,91	267,82	327,47
Ostrówek	166,56	165,63	176,37	191,93	171,83	364,41	359,78	399,51
Pątnów	166,25	166,14	178,85	218,86	219,91	182,77	194,47	240,97
Skomlin	153,06	153,07	188,06	204,50	203,75	195,17	198,17	227,23
Wieluń	373,23	389,31	446,84	447,99	391,74	423,15	443,86	533,35
Wierzchlas	139,80	135,92	149,34	163,70	173,34	174,02	178,96	221,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Największe dochody podatkowe w 2012 r. gmina uzyskała z podatku od nieruchomości (916334,76 zł) oraz z podatku rolnego (666935,12 zł).

Wysoki wskaźnik uzyskały wydatki gminy w 2012 r. W porównaniu do 2007 r. nastąpił wzrost o 80,1%. Wydatki gminy w latach 2007 - 2011 wzrastały i dopiero rok 2012 przyniósł spadek w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Gmina Mokrsko jest jedną z 3 gmin powiatu wieluńskiego o najwyższym wskaźniku wydatków. Wyprzedzają ją jedynie gminy: Wieluń oraz Pątnów.

Tabela 29. Wydatki budżetów gmin powiatu wieluńskiego w latach 2007 – 2012 [zł]

NAZWA JEDNOSTKI	2007	2008	2009	2010	2011	2012
średnia dla 177 gmin w woj. łódzkim	6351525440,72	7125378952,15	7888226011,91	8300318320,47	8588393566,69	8780266505,47
Biała	10386330,06	12519850,75	15085502,26	16639178,84	15589186,45	16190753,64
Czarnożyły	8999202,03	9853073,26	11512835,85	11715327,25	13673930,94	13200760,86
Konopnica	7713967,90	9628442,92	11557654,18	13604091,11	11852496,77	12834050,38
Mokrsko	10663235,00	14051718,72	15817420,20	18498227,51	22138351,65	19208286,05
Osjaków	9741182,09	13252675,02	14605839,69	15531801,10	14715273,52	15123269,46
Ostrówek	9487947,27	11589329,95	13541687,15	15551817,67	14347876,91	14212138,58
Pątnów	14771175,40	18803981,30	18298393,96	25518748,36	15500788,60	20305186,95
Skomlin	7840809,71	8454439,21	8640323,08	12177225,61	9665438,91	9976748,76
Wieluń	58764861,46	69149994,75	70967565,68	71017145,68	74279137,21	78955736,44
Wierzchlas	13193903,75	14403220,25	17127667,73	23415430,26	24443896,30	18637363,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Gmina wygenerowała w 2012 r. najwyższy w powiecie wskaźnik wydatków budżetu na 1 mieszkańca, przewyższający średnią dla gmin w województwie o 2,7%. Od 2007 r. wartość ta wzrastała, a spadła dopiero w 2012 r.

Tabela 30. Wydatki budżetów gmin powiatu wieluńskiego na 1 mieszkańca w latach 2007 – 2012 [zł]

NAZWA JEDNOSTKI	2007	2008	2009	2010	2011	2012
średnia dla 177 gmin w woj. łódzkim	2480,19	2792,48	3098,90	3259,46	3384,50	3472,34
Biała	1884,65	2276,34	2739,33	2980,86	2786,77	2889,14
Czarnożyły	1983,95	2156,51	2515,92	2556,26	2995,38	2890,47
Konopnica	1998,44	2499,60	3011,37	3474,86	3041,44	3309,45
Mokrsko	1971,75	2596,40	2926,98	3419,90	4099,69	3565,67
Osjaków	2046,04	2762,70	3027,12	3237,14	3073,37	3149,37
Ostrówek	2032,12	2481,12	2919,10	3372,03	3121,82	3092,96
Pątnów	2281,97	2903,64	2811,25	3886,50	2359,69	3102,87
Skomlin	2298,68	2480,03	2544,26	3551,25	2831,12	2938,66
Wieluń	1791,94	2116,69	2176,45	2157,85	2265,99	2415,36
Wierzchlas	1973,07	2163,95	2579,47	3544,03	3709,24	2841,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Pomimo niskich dochodów, gmina wykazuje się wysoką aktywnością inwestycyjną, co potwierdza wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetu gminy ogółem. Utrzymuje się on od 2009 r. na poziomie ponad 20%. W 2012 r. wartość ta wyniosła 25,6%, plasując gminę na 1. miejscu w powiecie. Od 2010 r. wskaźnik ten przewyższa średnią dla gmin w województwie.

Tabela 31. Procentowy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach gmin powiatu wieluńskiego w latach 2007 – 2012

NAZWA JEDNOSTKI	2007	2008	2009	2010	2011	2012
średnia dla 177 gmin w woj. łódzkim	19,5	21,9	23,8	22,0	18,0	16,8
Biała	5,8	17,6	25,5	25,7	8,3	15,1
Czarnożyły	20,0	15,9	27,7	20,4	28,5	19,8
Konopnica	16,1	18,0	24,0	25,6	12,4	18,4
Mokrsko	5,4	19,7	21,4	23,8	34,7	25,6
Osjaków	4,8	20,5	22,6	19,1	17,9	13,7
Ostrówek	11,0	19,5	29,2	30,7	20,0	12,4
Pątnów	14,0	24,6	22,0	34,8	8,1	21,7
Skomlin	22,5	18,3	11,0	34,9	13,9	10,1
Wieluń	21,6	26,2	24,9	17,4	17,6	18,5
Wierzchlas	6,1	16,1	22,0	38,4	39,8	11,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Wydatki inwestycyjne gminy w latach 2007 – 2012 osiągnęły najwyższą wartość w 2011 r., kiedy to gmina realizowała szereg inwestycji. Były to m.in. przebudowa budynków ośrodka zdrowia i urzędu gminy w Mokrsku, przebudowa i termomodernizacja budynku ośrodka zdrowia w Ożarowie, rozpoczęcie budowy kanalizacji sanitarnej z przyłączami, modernizacja oczyszczalni ścieków w Mokrsku, budowa parkingu w Krzyworzece, budowa i modernizacja dróg w Krzyworzece i Chotowie, wzmocnienie roli Szlaku Bursztynowego i innych szlaków tematycznych w zintegrowanym produkcie turystycznym województwa łódzkiego, adaptacja części pomieszczeń domów ludowo – strażackich w Chotowie i w Słupsku na świetlice wiejskie, budowa boiska sportowego w Komornikach. Tylko gmina Wieluń charakteryzowała się wyższym wskaźnikiem wydatków inwestycyjnych w 2011 r., podobnie jak w roku następnym.

Tabela 32. Wydatki inwestycyjne gmin powiatu wieluńskiego w latach 2007 – 2012 [zł]

NAZWA JEDNOSTKI	2007	2008	2009	2010	2011	2012
średnia dla 177 gmin w woj. łódzkim	1238187859,80	1562808705,65	1875884464,92	1822363192,93	1551375722,83	1471875941,18
Biała	602199,84	2199177,23	3845449,64	4283640,72	1300516,14	2448204,62
Czarnożyły	1797273,38	1563370,87	3189400,55	2393543,49	3903748,55	2620110,03
Konopnica	1244609,77	1729674,64	2773131,76	3487772,88	1474142,97	2363433,76
Mokrsko	572852,04	2767619,79	3390255,79	4396755,69	7673644,98	4921307,80
Osjaków	468587,74	2723053,18	3305045,63	2973229,30	2635771,92	2074727,59
Ostrówek	1040708,94	2263500,18	3953887,52	4774024,97	2876228,97	1763740,25
Pątnów	2063083,04	4619036,12	4027221,16	8869224,18	1251185,13	4404452,40
Skomlin	1760266,69	1548475,73	948969,65	4254784,74	1339955,58	1007848,73
Wieluń	12712849,96	18139052,19	17698692,12	12368892,66	13092332,44	14576324,60
Wierzchlas	801856,69	2319008,01	3772389,53	8995055,87	9737040,21	2073581,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

W latach 2011 – 2012 na tle gmin powiatu wieluńskiego gmina Mokrsko cechowała się najwyższą wartością wydatków inwestycyjnych na 1 mieszkańca, znacznie przewyższając średnią dla gmin w województwie.

Tabela 33. Wydatki inwestycyjne gmin powiatu wieluńskiego na 1 mieszkańca w latach 2007 – 2012 [zł]

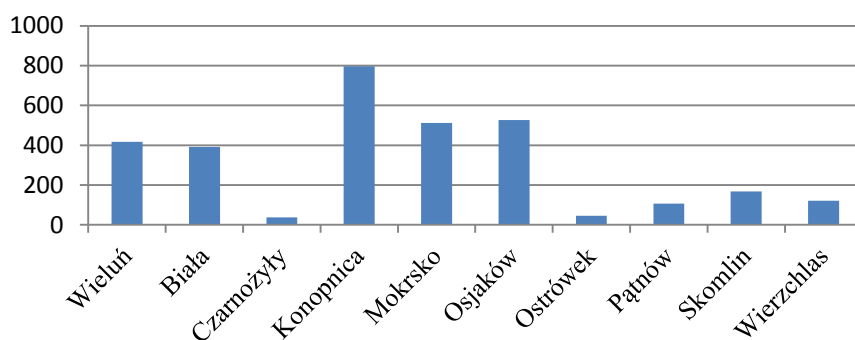

NAZWA JEDNOSTKI	2007	2008	2009	2010	2011	2012
średnia dla 177 gmin w woj. łódzkim	484,44	613,14	738,00	716,78	612,30	583,00
Biała	109,23	398,47	695,88	767,13	232,19	438,51
Czarnożyły	394,23	341,80	696,07	523,64	853,46	574,33
Konopnica	321,60	449,62	722,73	894,76	379,74	607,88
Mokrsko	105,58	511,20	625,05	813,46	1424,21	915,42
Osjaków	97,66	566,48	684,84	621,62	548,21	431,16
Ostrówek	223,09	487,61	849,93	1035,80	624,72	383,76
Pątnów	319,26	712,81	619,38	1351,60	191,11	672,74
Skomlin	516,97	455,97	281,84	1244,09	394,10	297,83
Wieluń	388,67	556,16	544,69	376,43	400,02	445,79
Wierzchlas	120,24	348,78	568,64	1362,89	1478,22	317,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS 2014, stat.gov.pl.

Gmina angażuje się w pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych, dzięki czemu możliwa jest również wysoka aktywność inwestycyjna. W 2012 r. gmina pod względem absorpcji środków unijnych na mieszkańca uplasowała się na 3. pozycji wśród gmin powiatu wieluńskiego.

Wykres 17. Środki unijne pozyskane przez gminy powiatu wieluńskiego na 1 mieszkańca w 2012 r. [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.130.

Gmina w 2012 r. wykazała ujemny wynik budżetowy. Odnotowała jednak nadwyżkę budżetową w wyniku operacyjnym. Ujemna wartość wyniku ukształtowana została przede wszystkim przez wydatki majątkowe, co świadczy o prorozwojowej polityce lokalnej⁴³.

Tabela 34. Wyniki budżetowe gmin powiatu wieluńskiego w 2012 r.

JEDNOSTKA	WYNIK BUDŻETOWY	WYNIK OPERACYJNY	WYNIK MAJĄTKOWY
Biała	-1529211,08	593471,44	-2122682,52
Czarnożyły	2057629,9	1395733,32	661896,58
Konopnica	-971676,76	451069	-1422745,76
Mokrsko	-1888667,24	815014,04	-2703681,28
Osjaków	-1108420,49	231076,44	-1339496,93

⁴³ *Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020*, Wieluń 2013, s.85.

Ostrówek	2123712,24	402281,96	1721430,28
Pątnów	504139,94	1974296,34	-1470156,4
Skomlin	-483967,13	73848,39	-557815,52
Wieluń	-852973,5	12188634,85	-13041608,35
Wierzchlas	403411,11	2063957,98	-1660546,87

Źródło: Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020, Wieluń 2013, s.84.

W przeciągu ostatnich 3 lat wynik budżetowy gminy uległ zdecydowanej poprawie. W 2013 r. osiągnął wartość dodatnią.

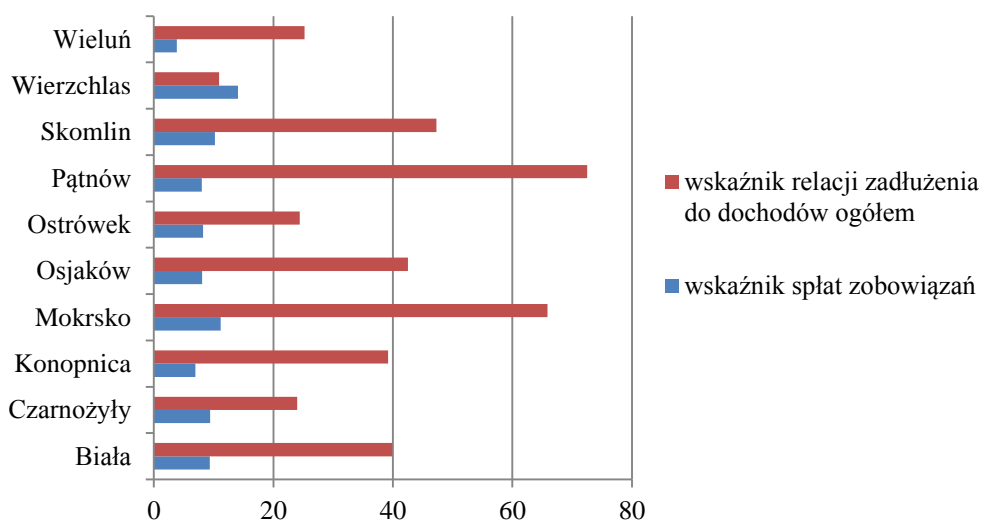
Tabela 35. Wyniki budżetowe gminy Mokrsko w latach 2011 - 2013

2011	2012	2013
-3.334.739,96	-1.888.667,24	1.967.524,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Urzędzie Gminy Mokrsko.

Gminę charakteryzuje aktywna polityka inwestycyjna. Ze względu na ograniczone możliwości dochodowe i wysoki poziom wydatków bieżących w stosunku do dochodów, gmina generuje wysoki poziom zadłużenia. W 2012 r. cechowała się bardzo złą sytuacją, notując jeden z najwyższych w powiecie udziałów zobowiązań w dochodach (65,9%). Wyższy wskaźnik odnotowała jedynie gmina Pątnów (72,5%). W 2013 r. poziom zadłużenia wzrósł do 69,2%. Natomiast w 2014 r. spadł do 45,91%.

Wykres 18. Zadłużenie względem dochodów ogółem gmin powiatu wieluńskiego w 2012 r.

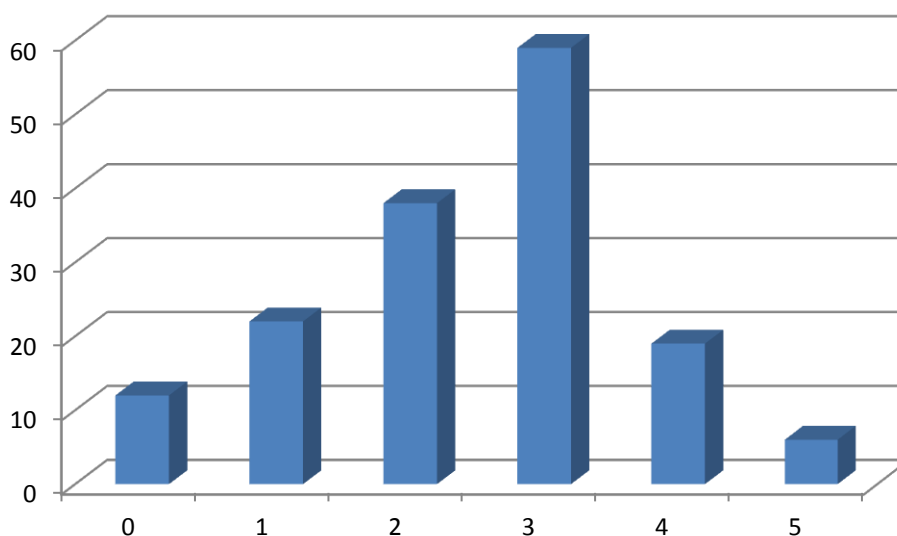
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Wieluńskiego 2014 – 2020, Wieluń 2013, s.85.

Mokrsko jest przykładem gminy, która pomimo słabszych wskaźników finansowych (wysoki poziom zadłużenia oraz niski udział dochodów własnych w dochodach ogółem), może skutecznie realizować działalność inwestycyjną, pozyskując zewnętrzne środki z Unii Europejskiej.

Gmina nie należy do gmin bogatych, co zauważają także jej mieszkańcy (średnia ocen wyniosła 2,44). Blisko połowa ankietowanych (46,2%) postrzega gminę jako biedną. 53,8% ankietowanych (49,4% mężczyzn i aż 60,6% kobiet) ocenia sytuację finansową na poziomie wystarczającym, dobrym lub bardzo dobrym, w tym jedynie 3,8% postrzega gminę jako bardzo bogatą.

Wykres 19. Ocena sytuacji finansowej gminy Mokrsko przez jej mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania jakości usług publicznych w gminie Mokrsko.

4.2. Strategiczne uwarunkowania rozwoju Gminy Mokrsko w zakresie gospodarki finansowej

Stan gospodarki finansowej gminy Mokrsko w okresie 2007 – 2012 należy ocenić negatywnie, choć dynamika dochodów wykazuje tendencję wzrostową, a wskaźnik dochodów na 1 mieszkańca jest zbliżony do średniej dla gmin w województwie. O słabości budżetu świadczy niski udział dochodów własnych w dochodach ogółem oraz jego zmienny poziom na przestrzeni ostatnich 10 lat. Zaobserwować można natomiast wzrost dochodów podatkowych na 1 mieszkańca.

Gmina generuje wysokie wydatki budżetu. Charakteryzuje się najwyższym w powiecie wskaźnikiem wydatków na 1 mieszkańca. Należy jednak zwrócić uwagę na wysoką aktywność inwestycyjną samorządu. Cechuje go najwyższa w powiecie wartość wydatków inwestycyjnych na 1 mieszkańca. A wysoki wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem utrzymuje się od 2008 r. Zauważyć można ponadto zaangażowanie w pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych z Unii Europejskiej.

Gmina charakteryzuje się jednym z najwyższych w powiecie poziomów zadłużenia.

Gmina wykazała w 2012 r. ujemny wynik budżetowy. Zanotowała jednak nadwyżkę budżetową w wyniku operacyjnym. Ujemna wartość wyniku kształtowana jest przede wszystkim przez wydatki majątkowe, co świadczy o prorozwojowej polityce lokalnej. Poprawie uległ wynik budżetowy gminy, który w 2013 r. osiągnął wartość dodatnią.

